

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІРПІНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»**

Міжвузівська науково-практична конференція
***«ЖІНОЧІ ВИМІРИ МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОГО
УКРАЇНИ: УЯВЛЕННЯ ТА ДОСВІДИ»***

09 листопада 2023 року

Ірпінь – 2023

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІРПІНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ»**

МАТЕРІАЛИ

Міжвузівської науково-практичної конференції

***«ЖІНОЧІ ВИМІРИ МИНУЛОГО ТА
СУЧАСНОГО УКРАЇНИ: УЯВЛЕННЯ ТА
ДОСВІДИ»***

09 листопада 2023 року

Ірпінь – 2023

Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції «Жіночі виміри минулого і сучасного України: уявлення та досвіди» // Зб. наук. пр. / Редкол.: Д.А.Костюк (голова) та ін. – Ірпінь, 2023. – 100с.

Рекомендовано до друку методичною радою.
Протокол № 4 від 22 листопада 2023 року.

Редакційна колегія:

Д.А. Костюк, О.І. Погоріла, О.В.Куракіна, І.М.Берегеля, Г.Ю.Гнатенко

У збірнику надруковані доповіді учасників міжвузівської науково-практичної конференції «Жіночі виміри минулого і сучасного України: уявлення та досвіди» висвітлено результати історичних досліджень, проведених студентами та науково-педагогічними працівниками ВСП «Ірпінський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України», представники Ірпінської молодіжної ради при Ірпінському міському голові та ГО «Міжнародна асоціація майбутнього України», студентська молодь та викладачі закладів освіти України: ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут», ВП Ніжинський ФК НУБіП України, ВП Рівненський ФК НУБіП України, ВП Бережанський ФК НУБіП України, ВП Боярський ФК НУБіП України, Державний податковий університет, Ірпінський фаховий коледж економіки і права, Національний авіаційний університет, Київський інститут Національної гвардії України, Державний торговельно-економічний університет, НТУ «Київський політехнічний інститут ім.І.Сікорського.

Тексти статей друкуються в авторській редакції. Відповідальність за інформацію, подану в науковому дослідженні, несуть автори статей.

Видавничий центр ВСП «Ірпінський фаховий коледж НУБіП України»
08200, м. Ірпінь, вул. І. Драча, 9

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЖІНКИ І ВЛАДА: ЛІДЕРСТВО, ПОЛІТИКА, САМОВРЯДУВАННЯ

БУЛУЙ Кристіна	7
<i>Жінки в українській владі</i>	
ЙОСИПЕНКО Дарина	10
<i>Українська жінка та державна влада у XVI-XVII століттях</i>	
МІКОЛЕНКО Ангеліна	12
<i>«Жіночі історії лідерства»: Віра Клячкіна</i>	
НОВАК Ірина	14
<i>Вплив Ольги Богомолець на медичну політику та лідерство в Україні</i>	
ПЕТРИКОВСЬКА Алла	16
<i>Княгиня Марія Несвицька (Рівненська) - феномен жінки-лідера, політика і мецената</i>	
САВЧЕНКО Олена	18
<i>Княгиня Ольга</i>	
ТІУНОВА Марія	21
<i>Роль жінок у суспільстві і політиці</i>	

СЕКЦІЯ 2. ЖІНКИ В ЧАСИ ВОЄН І РЕВОЛЮЦІЙ: НАСИЛЬСТВО, СПРОТИВ, ВИЖИВАННЯ

БОБОВА Карина	24
<i>Марія Вояковська - жінка, про яку ви могли не знати</i>	
ЗАУЛІНА Владислава	26
<i>Пташка з Азовсталі. Історія Катерини Поліщук</i>	
КУРАКІНА Олена	27
<i>Жінки під час війни: нові виклики</i>	
ПРИТИЧЕНКО Анастасія	30
<i>Аміна Окуєва. Славна донька двох батьківщин</i>	
ПРОНЧУК Людмила	32
<i>Розстріляна НКВС. Олена Левчанівська – перша українка-сенаторка Польщі, яка обстоювала Україну</i>	
ШУМ Юлія, КУРАКІНА Олена	34
<i>Христина Сушко: як воювала єдина жінка-офіцер Армії УНР</i>	

СЕКЦІЯ 3. ЖІНКИ У ФАХОВИХ СЕРЕДОВИЩАХ: ОСВІТА, НАУКА, ВИРОБНИЦТВО, СПОРТ

БАЛАНЮК Леонід	37
<i>Жінки в науці</i>	
БЕРЕГЕЛЯ Ірина	39

<i>Ірина Калінська - відома юристка та медіаторка сучасності</i>	
БУЖ'ЯН Анастасія	41
<i>Гіпатія Александрівна - перша жінка математик</i>	
ГАЙДУК Денис	43
<i>«Оксана Мешко – українська борчиня за права людини»</i>	
ГНАТЕНКО Галина	45
<i>Роль та значення жінки в сучасному науковому світі</i>	
ГРИЦИК Тетяна	48
<i>Жінки – лауреати нобелівської премії з фізики</i>	
ДЯКОВСЬКИЙ Олександр, ГРАЧОВА Олександра	50
<i>Особливості захисту корпоративних прав та персональних даних в товариствах з обмеженою відповідальністю очолюваних жінками.</i>	
ІВАНОВА Світлана, СНІСАР Іріна	52
<i>Жінки в олімпійському спорті</i>	
КАЛІНІЧЕНКО Андрій	54
<i>Катерина Ющенко – програмістка, яка змінила світ</i>	
КЛИМЕНКО Максим	56
<i>Французький фізик Марі Склодовська-Кюрі</i>	
КОНОНЕНКО Дар'я	58
<i>Мадам Сі Джей Вокер - першопрохідниця у мережевому маркетингу</i>	
КУДЕЛЯ Оксана, ЦАРУК Роман	60
<i>Гендерний дисбаланс, або роль і місце сучасної жінки в «чоловічому» IT-середовищі</i>	
КУЛИК Владислав	63
<i>Адріанова-Перетц Варвара Павлівна прославила Ніжсин у науці</i>	
КУРОШ Віталіна	65
<i>Мороженко Ніна Миколаївна - українка, що довела, що фізика не є суто «чоловічою» наукою</i>	
МОСКОВСЬКА Марина	66
<i>Єлизавета Яхно</i>	
МУШІЙ Михайло, ПРОКОПЧУК Катерина	68
<i>Доступ до публічної інформації та персоналізації даних у сфері електронної комерції в умовах фемінізації</i>	
ОБЕРСЬКА Надія	69
<i>Перспективи жінок в енергетичному секторі</i>	
РОГАЛЬ-ЛЕВИЦЬКА Аріна	71
<i>Жінки у спорті</i>	
СІВАК Данил	73
<i>Ніна Мороженко: українська фізикиня, яка розширює горизонти науки</i>	
СИРОТЕНКО Андрій	75
<i>Тетяна Яловчак: історія успіху, яка надихає</i>	
СТЕПАНЮК Анастасія, ВДОВИЧ Валентина	77

<i>Органічна ферма двох Катерин – успішний проєкт жіночого підприємства в галузі сироваріння</i>	
ТОЛСТОЛЕСОВА Вікторія	79
<i>Видатні жінки в медицині</i>	
ТРИГУБЕЦЬ Лариса	81
<i>Марія Склодовська-Кюрі: життя, віддане науці</i>	
ШАЙДЕЦЬКА Катерина	83
<i>Марія Складовська-Кюрі - перша жінка, яка отримала Нобелівську Премію</i>	
ШЕВЧЕНКО Анна	86
<i>Вязовська Марина Сергіївна. Жіноче обличчя української математики</i>	

СЕКЦІЯ 4. ЖІНОЧІ ОБРАЗИ МИНУЛОГО: КУЛЬТУРНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЖІНОЧОГО ДОСВІДУ (ЛІТЕРАТУРА, ВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО, КІНО, МУЗЕЙ)

КОЧУРА Наталія	88
<i>Архетип амазонки в українській культурі і ментальності: перегуки минулого і сучасного</i>	
КОЗЯТНИК Валентина	90
<i>Образ жінки через призму часу</i>	
МИХАЙЛИШИН Маріанна, ТЕРНОВА Ірина	93
<i>Відомі жінки-лідери Бережаничини та їх вплив на формування сучасного суспільства</i>	
ПИЛИПИШИН Світлана	96
<i>Жінки Бережаничини в історії міста та краю</i>	
СЕМЕНЕНКО Назар	98
<i>Алла Горська: українське мистецьке дисидентство</i>	
СЕМЕНЕНКО Тетяна	100
<i>Творчість Ліни Костенко як явище національної культури</i>	
СОВА Андрій	103
<i>Місце Соломії Крушельницької в українському музично-театральному мистецтві</i>	

СЕКЦІЯ 1. ЖІНКИ І ВЛАДА: ЛІДЕРСТВО, ПОЛІТИКА, САМОВРЯДУВАННЯ

Кристіна БУЛУЙ, студентка
Відокремлений структурний підрозділ
“Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України”
Науковий керівник – Куракіна О.В.

ЖІНКИ В УКРАЇНСЬКІЙ ВЛАДІ

Українські жінки протягом століть стикалися з багатьма труднощами у політичній діяльності. Ці труднощі були пов'язані з традиціями, вихованням, стереотипами, а також з відсутністю підтримки з боку патріархального суспільства.

У минулому політична діяльність українок не була популярною. Жінки не об'єднувалися в окремі політичні партії, але впливали на політичні процеси індивідуально або через роботу в громадських, культурних, освітніх, добродійних товариствах.

Історія політичної активності жінок відрізнялася у різні епохи та залежала від встановлених правових норм. У віддалених часах високі політичні посади займали дуже обмежене число жінок, і то переважно за межами українських земель. Українська політична активність жінок не мала стійких традицій через відсутність хронологічного розвитку. Дочки не успадковували від матерів їх заняття, тому лінійна реконструкція жіночої політики в українському випадку є досить складною.

Княгиня Ольга вважається найвідомішою політичною діячкою киеворуської доби. Її прихід до влади пов'язують зі смертю її чоловіка, князя Ігоря. В наш час, багато людей асоціюють Ольгу переважно зі страшною помстою древлянам за смерть її чоловіка. Ця легенда переказується в багатьох підручниках з історії України.

Ольга, як правителька, викликала захоплення своїм дипломатичним майстерністю та відміталася проведенням реформ у різних сферах внутрішнього життя держави - економічній, ідеологічній та культурній. Княгині вдалося сконструювати систему оподаткування, що сприяла зміцненню держави та об'єднанню племен, - це вважається її найважливішим вкладом.[1]

Гюррем Султан, також відома як Роксолана (бл. 1505 — 15 квітня 1558), зіграла значну роль у дипломатичних стосунках між Османською імперією та Королівством Польським. Вона підтримувала дружні зв'язки з Сигізмундом I та його спадкоємцем Сигізмундом II Августом. [2]

У XIX століті політична активність жінок була тісно пов'язана з освітніми та просвітницькими ініціативами. Шляхом заснування та розвитку шкіл і культурних установ, жінкам вдалося вплинути на процеси емансипації та модернізації суспільства. Жіноча недільна школа, створена Христиною Данилівною Алчевською (16 березня 1841 — 27 жовтня 1920рр.) в Харкові, надала освіту більш ніж 17 тисячам жінок. Діяльність школи Алчевської була нелегальною. У 1870 році, коли Христина Алчевська отримала дозвіл на відкриття легальної недільної школи, взялася за масштабну організацію народної освіти. [3]

«Українка», псевдонім за яким підписана Христина Данилівна Алчевська, може справедливо вважатися однією з перших жінок, які підняли свій голос у політичних питаннях шляхом надрукування відозви. У цій відозві вона закликала громадян Російської імперії підтримати повстання в Польщі. Цей акт став можливим завдяки виданню її відозви в першій російській революційній газеті "Колокол" у 1863 році. Додатковим свідченням її політичної активності є також її спільна участь з чоловіком у Харківській громаді. [4]

Марія Нікіфорова (1883 - 24 вересня 1919) отримала значний політичний вплив на українських землях у складі Російської імперії після революційних подій 1917 року. Вона стала відомою як лідерка найбільш радикальної фракції анархістів-безмотивників, які протистояли владі та закону та використовували радикальні та жорстокі методи. Політичні дії Марії характеризувалися чіткими та ясними цілями, такими як експропріація та розподіл багатств буржуазії, а також терор у формі виконання смертних вироків та погрози смертною карою проти тих, кого вона вважала прихильниками контрреволюції.

Маруся Нікіфорова багато разів виступала перед громадськістю, у своїх промовах вона висловлювала свої політичні погляди. Проте, через репресивні заходи радянської епохи, не збереглися записи або цитати з її виступів. Відомо, що вона володіла харизматичним ораторським даром та вміла передавати анархістські ідеї. Маруся була вороже налаштована до правління Романових, боролася проти рабства та приниження.

Маруся Нікіфорова — особлива особистість в історії України, оскільки її діяльність та вплив на політичне життя суперечили тим часам уявленням про роль та місце жінок в суспільстві. [5]

Під час Першої світової війни створився благоприятний контекст для подальшого розвитку жіночого руху і його переходу на політичний рівень. Розкішним прикладом поєднання політичної кар'єри й захисту жіночих прав стала діяльність Мілени Рудницької (15 липня 1892 — 29 березня 1976рр.). У міжвоєнний період вона очолила могутню організацію "Союз українок", яка представляла українські інтереси в польському Сеймі та на міжнародних форумах. Через їхні зусилля світова спільнота стала обізнаною про Голодомор 1932-1933 років. Першорядним завданням Мілени Рудницької у Союзі українок було підвищення політичної свідомості жінок та стимулювання їх активності в політичному житті Галичини. Сама вона була активним членом коаліції поміркованих демократичних сил, відомої як Українське народно-демократичне об'єднання.

Рудницька проявила найвищий рівень успішності серед політиків міжвоєнного періоду, що підтверджувалося відношенням поляків до неї, а пізніше - більшовиків. Хоча Рудницькій не вдалося об'єднати помірковані політичні партії в оборону українських прав, вона зуміла вивести українське питання на міжнародну арену, і це можна вважати її найважливішим досягненням у політичній кар'єрі. [6]

На сьогодні жінкам в Україні надано можливість брати участь у політичних процесах, а гендерні квоти було впроваджено на законодавчому рівні. Однак, не збільшилася кількість жінок у владі. Політичні партії не поспішають виконувати вимоги Закону "Про політичні партії в Україні", який прописує залучення не менше 30% жінок.

Перехідним нюансом, який заважає жінкам брати участь у політиці, є традиційність українського суспільства. Чоловічі політичні кола, від яких залежить зміна напрямків розвитку України, ділять патріархальні уявлення про роль жінки та її місце в сім'ї, які практично не відрізняються від ставлення до цього політиків XIX і XX століть. Більшість жінок, в свою чергу, відповідають схожим ідеям і бачать своє призначення у задоволенні потреб родини. [7]

Україна робить перші кроки, які допоможуть подолати страх перед "великою політикою", недостатню впевненість у власних силах, наявність стереотипів та інші перешкоди, що унеможливлюють жінкам займатися політикою. Спеціальні програми менторства допомагають таким жінкам отримати підтримку від досвідчених політикинь, набути необхідного досвіду та удосконалити свої навички. Програми політичного менторства можуть бути корисними як для жінок, які мають намір стати політиками, так і тих, хто вже є депутатками: вони допомагають розкрити їх потенціал, щоб вони ставали не просто виконавицями, а справжніми лідерками.

У рамках проекту "Посилення ролі жінок у політиці та прийнятті рішень на місцевому рівні" передбачається розробка й проведення навчальних офлайн і онлайн курсів для новообраних депутатів і депутаток, а також проведення просвітницької кампанії щодо необхідності повноцінної, вільної й демократичної участі жінок на рівних умовах з чоловіками в політичному й громадському житті. [8]

Як свідчать історії українських жінок, політична активність потребує значної праці, рішучості і, іноді, жертвовності. Майбутні політичні діячки повинні взяти на себе відповідальність за свої несподівані дії, розуміти, що все не вдається зразу, й бути готовими до неприйняття та засудження. Тільки маленькими кроками вдається рухати українське суспільство вперед.

Список використаної літератури:

1. Див.: *Борисенко, Валентина*. Видатні жінки України-Руси. Княгиня Ольга // *Українки в історії* / За ред. Валентини Борисенко. — К., 2004. — С. 27–29.
2. *Шутко, Олександра*. Роксолана: міфи та реалії. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Тернопіль, 2016. — С. 91–92.
3. Христина Алчевська // <http://poradnik.org.ua/category/21-regional/1877->

4. Див.: Христина Данилівна Алчевська
// https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BB%D1%87%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0
5. Див.: Маруся Нікіфорова — легенда громадянської війни
// <https://commons.com.ua/uk/marusya-nikiforova-legenda-gromadyan/>
6. *Богачевська-Хом'як, Марта*. Мілена Рудницька // *Українки в історії* / За ред. Валентини Борисенко. — К., 2004. — С. 124.
7. Див.: Лариса Кобелянська: «В українській політиці жінка мусить бути супервумен»
// https://humanrights.org.ua/material/larisa_kobeljanska_v_ukrajinskij_politici_zhinka_musit_buti_supervumen
8. Див.: Надія Бабинська-Вірна: «5 дієвих способів залучити жінок у політику»
<https://www.undp.org/uk/ukraine/news/5-%D0%B4%D1%96%D1%94%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B2-%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D1%83%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B8-%D0%B6%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BA-%D1%83-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83>

Дарина ЙОСИПЕНКО, членкиня
*Ірпінської молодіжної ради
при Ірпінському міському голові*

УКРАЇНСЬКА ЖІНКА ТА ДЕРЖАВНА ВЛАДА У XVI-XVII СТОЛІТТІ

У період XVI-XVII століть українські жінки не були усунені від зайняття та наслідування державних посад. Сучасник Литовських статутів, Михайло Литвин, в своїх записках писав про те, що жінка інколи начальствує у нас в кріпостях навіть пограничних з землями московськими, турецькими, татарськими і молдавськими, які б необхідно було б доручати тільки чоловікам великої сміливості [1]. Жінки могли, навіть, наслідувати посаду старости. Як свідчать документи, Корсунське староство перейшло від Яна Даниловича до його дружини Софії [2]. А волинська зем'янка Ганна Борзобагата-Красенська керувала казною Луцької єпископії [3].

Жінки з українських аристократичних родин брали участь у підписанні найважливіших державних угод. У списках, що підтверджували чи спростовували чинність Люблінської унії (1569 року) є десятки жіночих імен. Відомо, зокрема, про пані Михайлову Козинську, кастеляншу Луцька (до речі, її зять князь Миколай Ярославович мав право на підпис лише після матері сімейства). Такі жінки як княжна Василина Ружинська, княгиня Катерина

Скорутинська, Марія Васильєва Яковицька уклали безліч угод державного характеру, що складають історичну цінність, так як були важливими на той час [4].

Збереглися документи дружини Богдана Хмельницького Ганни Золотаренко, котрі свідчать, що вона розумілася на тогочасних проблемах України і всіляко допомагала у їх вирішенні, радила тодішньому Гетьману Війська Запорозького як діяти і що робити [5]. А інший великий гетьман Іван Виговський взагалі самостійно не прийняв жодного рішення без участі його дружини Олени Стеткевич [6].

Революційні події 1917 року зробили молоду дівчину Марію Нікіфорову з Олександрівська (нині — Запоріжжя) впливовою політичною особою на українських землях у складі Російської імперії. Нікіфорова уславилась як лідерка найрадикальнішої гілки революційного руху — анархістів-безмотивників, котрі виступали проти влади й закону, діяли дуже радикально й жорстоко. Вона виступала за негайний і повний перерозподіл майна багатих землевласників [7].

Перша світова війна створила сприятливий ґрунт для подальшого розвитку жіночого руху і перехід його в політичну площину. Яскравим прикладом стала діяльність Мілени Рудницької. Вона була активною членкинею коаліції поміркованих демократичних сил — Українського народно-демократичного об'єднання. Разом з УНДО вона потрапила в польський сейм. У міжвоєнний час вона очолила потужний Союз українок — організацію, яка представляла українські інтереси в польському Сеймі і на міжнародних форумах. Завдяки їм світова спільнота дізналася про Голодомор 1932–1933 років. Рудницька не боялася критикувати інтегральний націоналізм, фашизм і комунізм. Вона змогла вивести українське питання на міжнародну арену [8].

Іншою національною правозахисницею є Олена Левчанівська. Жінка була депутаткою польського сейму з 1922 по 1927 рік. Паралельно з політичною діяльністю в міжвоєнний період Олена займалася громадськими справами — опікувалася українськими політичними в'язнями, яких вдавалося звільнити за допомогою поляків. У польському парламенті Левчанівська виступала в оборону інтересів українців. У промові 28 липня 1924 року вона звинувачувала поляків в обмеженні прав українців і білорусів та зверталася до історичного минулого, прагнула показати міжнародній спільноті проблеми українців у міжвоєнний період. Після встановлення на західноукраїнських землях радянської влади Левчанівську, у якої була чітка національна позиція, арештували й утримували в Горохівській в'язниці [9].

Ціле життя незламної українки Оксани Мешко пов'язано зі спротивом радянській каральній системі. Спочатку їй довелося захищати себе і сім'ю, а згодом вона свідомо стала до цілеспрямованої боротьби за права людей як учасниця гельсінського руху. Проте кінцевою політичною ідеєю Оксани була вільна Україна. Через таку її діяльність, жінку звинуватили в замаху на першого секретаря ЦК КП(б)У Микиту Хрущова і засудили до 10 років виправно-трудових таборів. Пізніше знову винесли підозру і зрештою вирок - п'ятирічне заслання - за «антирадянську агітацію і пропаганду». Повернувшись в Україну,

Мешко відновила роботу в Гельсінській спілці, ініціювала створення «Гельсінкі-90», виступила співзасновницею Української республіканської партії [10].

Список використаних джерел:

1. Мемуары относящиеся к истории Южной Руси. / Под. ред. В.Антоновича. - Вып. 1. - К., 1890. - С. 42.
2. АЮЗР. - Т. III. - Ч. VII. Акты о заселении Южной России XVI-XVII вв. - К., 1905. - С. LV
3. «Українська жінка в системі суспільних відносин в Україні протягом XVI-XVIII ст.» [Електронний ресурс] / -. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://mij-kraj.com.ua/vidatni-zhinki-Ukrajini/ukrainska-zhinka-v-systemi-suspilnykh-vidnosyn-v-ukraini-protiahom-xvi-xviii-st>
4. «Жінка в епоху козацтва: актуальність та перспективи викладу» - Топоренко О. Ю. - Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка - Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.kname.edu.ua/43388/1/292-296.pdf>
5. «Ганна Золотаренко: третя дружина Хмельницького, яка керувала і ним, і гетьманатом» [Електронний ресурс] / -. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrainky.com.ua/ganna-zolotarenko-tretya-druzhyna-hmelnyczkogo-yaka-keruvala-i-nym-i-getmanatom/>
6. Луговий О. «Визначне жіноцтво України» / Луговий О. – Торонто: Накладом автора, 1942. – 251 с.
7. «Маруся Нікіфорова — легенда громадянської війни» [Електронний ресурс] / -. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://commons.com.ua/uk/marusya-nikiforova-legenda-gromadyan/>
8. Богачевська-Хом'як, Марта. «Передмова // Мілена Рудницька. Статті, листи, документи (Збірник документів і матеріалів про життя, суспільно-політичну діяльність і публіцистичну творчість Мілени Рудницької)» / Упор. Мирослава Дядюк. — Львів, 1998. — С. 12.
9. Левчанівська, Ірина. «Далеке і близьке: нариси, статті.» — Луцьк, 2000. — С. 16. - С. 25.
10. Овсієнко, Василь. «Оксана Мешко — козацька матір // Українки в історії» / За ред. Валентини Борисенко. — К., 2004. — С. 155.

Ангеліна МІКОЛЕНКО,

*голова комітету неформальної освіти та молодіжної політики
Ірпінської молодіжної ради при Ірпінському міському голові*

ЖІНОЧІ ІСТОРІЇ ЛІДЕРСТВА: ВІРА КЛЯЧКІНА

Іїсторія (англ. herstory) – це науковий напрям в історії, що має феміністичну оптику, підкреслює роль жінки; або трактування подій із жіночої точки зору. Власне сам термін з'явився в англійській мові в 70-х роках XX століття за другої хвилі фемінізму, аби звернути увагу на відсутність жінок на мапах історії. В

історичному об'єктиві представлені переважно чоловіки, а жіноча історія залишалася досить довго за кадром для загалу, однак важливих жіночих постатей – безліч.

Жіночий рух в Україні розвивався паралельно з такими ж ініціативами у інших країнах світу, зокрема, британським та американським суфражизмом.

Віра Клячкіна народилася у 1861 році. У 26 років вона отримала вищу освіту та отримала звання «жінки-лікаря» – саме таку кваліфікацію у XIX столітті отримували жінки-медики. Вона очолювала Київське відділення Товариства оборони жінок, була практикуючою лікаркою та громадською діячкою. Віра Клячкіна присвятила велику частину свого життя боротьбі з торгівлею жінками та публічними будинками, які на той час були законними. Київське Товариство оборони жінок, очільницею якого вона була у 1905-1917 роках, допомагало жінкам та дівчатам покинути проституцію, забезпечивши їм безоплатну юридичну та медичну допомогу, тимчасове житло, здобуття професії та освіти.

У 1908 році Віра Клячкіна була делегаткою Першого Всеросійського жіночого з'їзду у Санкт-Петербурзі. А в 1910 році представляла Київ на Першому Всеросійському з'їзді по боротьбі з торгівлею жінками. Але попри знаменитість та публічність Віри Клячкіної, про діяльність якої у складі Київського Товариства оборони жінок було написано десятки статей, фото героїні поки не знайшли.

Викладачка Київського університету імені Бориса Грінченка, дослідниця історії Віри Клячкіної, Наталія Блохіна розповідає, що пошуки життєпису її героїні були складними. Загалом, дослідниця звернулася до восьми архівів, як в Україні, так і в Росії. Від деяких усе ще чекає відповіді.

«Віра Клячкіна була надзвичайно активною. У 1900 вона переїздить із Росії, де отримала освіту та працювала, до Києва. І я розумію, що ця жінка усюди. Вона була викладачкою жіночої гімназії київської євангелістсько-лютеранської церкви св. Катерини, працювала ординаторкою Києво-Кирилівської лікарні, керувала Київським Товариством оборони жінок, мала приватну практику, була першою жінкою-викладачкою земської фельдшерсько-акушерської школи. Але прослідкувати її життя – ще той квест»

«Віра Клячкіна була прекрасною менеджеркою і вміла спрямовувати й організовувати людей. Вона рятувала тих жінок, які потрапили у лабеті проституції. Товариство, яким вона керувала, надавало юридичну, медичну та фінансову допомогу. Також при ньому існувала недільна школа для всіх охочих дівчат та жінок, гуртожиток. Туди могла прийти будь-яка жінка і здобути професію, що на той час було унікальною можливістю. Мене захоплює відкритість та прогресивність мислення Віри Клячкіної. Вона намагалася побачити в кожній жінці особистість та дізнатися її історію. І це чудово, що хоча б через 100 років ми можемо віддати їй належне»

Список використаних джерел:

1. «Жіночі історії лідерства» [Електронний ресурс] / -. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://50vidsotkiv.org.ua/zhinochi-istoriyi-liderstva-v-ukrayini-povertayut-iz-nebuttya-imena-diyachok-zhinochogo-ruhu/>.

2. Київське товариство оборони жінок [Електронний ресурс] / -. – 1998.
– Режим доступу до ресурсу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/3/8.pdf>.

Ірина НОВАК, студентка
*Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України»
Науковий керівник – Баланюк Л.М.*

ВПЛИВ ОЛЬГИ БОГОМОЛЕЦЬ НА МЕДИЧНУ ПОЛІТИКУ ТА ЛІДЕРСТВО В УКРАЇНІ

Ольга Богомолець - видатна українська лікарка, політик і громадська діячка, яка мала значний вплив на політику України в галузі охорони здоров'я та зробила вагомий внесок у реформування системи охорони здоров'я. Її діяльність варіювалася від застосування новітніх технологій у медичній практиці до підвищення обізнаності громадськості про здоров'я та просування гендерної рівності в медичному секторі.

Під час навчання в ординатурі, у 1989-1991 роках, Богомолець працювала лікарем-дерматологом у Київському міському шкірно-венерологічному диспансері.

Потім, до середини 90-х, Богомолець займалася питаннями впливу радіації на шкіру: була лікарем-консультантом «Регістра» МВС України у зоні Чорнобильської АЕС та старшим науковим співробітником лабораторії радіологічної патології МОЗ.

У 1994-1998 роках завідувала відділенням гістопатології Українського регіонального дерматологічного шпиталю.

Також у 1997 році Богомолець заснувала у Києві Клініку лазерної медицини (нині – Інститут дерматології та косметології доктора Богомолець). До обрання народним депутатом у 2014 році була головним лікарем цієї установи [1].

Згодом у 2014 році Богомолець стала депутатом Верховної Ради, пройшовши за списками БПП «Солідарність». У парламенті вона очолила комітет з питань охорони здоров'я. На своїй посаді Богомолець послідовно критикує в.о. міністра охорони здоров'я Уляну Супрун, звинувачуючи її у провалі медициної реформи. У квітні та жовтні минулого року очолюваний Богомолець комітет вимагав звільнення Супрун. Спільно з Богомолець міністра охорони здоров'я критикували такі одіозні фігури як Вадим Рабинович, Віктор Медведчук та Борис Тодуров [2].

І хоча, пані Богомолець заявляла, що від політики не отримує такого задоволення, як від лікування людей, бо до депутатів ставляться вороже, у політиці вона розвинула активну діяльність [3].

Ольга Богомолець також активно підтримує лідерство жінок у сфері охорони здоров'я та пропагує гендерну рівність на керівних посадах. Діяльність організації спрямована на створення рівних можливостей для жінок-лікарів, збільшення участі жінок у прийнятті стратегічних рішень у сфері охорони здоров'я та стимулювання їх професійного розвитку.

Беручи до уваги унікальні якості та досягнення Ольги Богомолець, ось деякі якості, які слід враховувати в особистісному розвитку:

1. **Стратегічне мислення.** Навчитися бачити загальну картину та ставити довгострокові цілі. Розробіть план дій, спрямований на досягнення значущих результатів у вибраній сфері.

2. **Наполегливість.** Не зупиняйтеся, коли стикаєтеся з труднощами, але продовжуйте працювати над своїми цілями. Навіть у найскладніших ситуаціях наполегливість і цілеспрямованість приведуть до успіху.

3. **Лідерські якості.** Розвивайте свої лідерські якості, будучи впевненим і вміючи працювати з іншими. Ваша здатність об'єднувати людей для досягнення спільної мети визначає ваш вплив на інших.

4. **Інновації.** Будьте відкритими до нових ідей і технологій у своїй галузі. Навчіться знаходити творчі шляхи та застосовувати їх для досягнення успіху в роботі.

5. **Робота з громадськістю.** Активно співпрацюйте з громадськістю, що допоможе отримати підтримку ваших ініціатив і досягнень. Розуміння потреб суспільства допоможе краще визнати ваші зусилля та досягнення.

Ольга Богомолець стала яскравим прикладом успішної жінки-лідера у сфері охорони здоров'я завдяки своєму стратегічному мисленню, наполегливості, лідерству, інноваційному підходу та співпраці з громадськістю. Її діяльність відображає важливі принципи та може слугувати джерелом натхнення для особистого та професійного розвитку в будь-якій сфері.

Список використаних джерел:

1. Ольга Богомолець
<https%3A%2F%2Fwww.google.com&share=https%3A%2F%2Fwww.dsnews.ua%2Fukr%2Fdosie%2Folga-bogomolec-21122021-446588>
2. Ольга Богомолець: скандали, декларація, фейки про Супрун та політична програма
<https://dostyp.com.ua/novini/ol-gha-boghomoliets-skandali-dieklaratsiia-fieiki-pro-suprun-ta-politichna-proghrama-1/>
3. Богомолець: що треба знати про претендентку у президенти
<https://www.bbc.com/ukrainian/features-46829927.amp>

КНЯГИНЯ МАРІЯ НЕСВИЦЬКА (РІВНЕНСЬКА) - ФЕНОМЕН ЖІНКИ-ЛІДЕРА, ПОЛІТИКА ТА МЕЦЕНАТА

На початку XV ст. місто Рівне згадується як село луцького землевласника Дичка. Один з його нащадків Івашко Дичко в 1461 році продав свій маєток волинському князю Семену Несвицькому за «300 кіп широких грошей празьких». А в 1481 році за дочкою князя Несвицького Анастасією переходить Рівне до Гольшанських.

Марія Несвицька (Рівненська) (?-1518) з 1479 року володіла Рівним. Історикам вдалося встановити, що Марія була дочкою Федька Олізара-Шиловича, представника старовинного волинського роду, відомого у XV ст. Проте не вдалося поки що дізнатися про рік і місце народження княгині. Рівне дісталось у спадок княгині Марії після смерті її чоловіка, князя Семена Несвицького, який належав до русько-литовської династії князів Гедиміновичів. Той, володіючи Рівним з 1461 року, маючи інші поселення, нічого пам'ятного не зробив для Рівненського маєтку. Спадкувавши село у 1479 році, Марія Несвицька спочатку оселилася у Городку, де, напевне, вже тоді був невеликий замок. Але увага її була спрямована на Рівне і вона наполегливо його облаштовує. Її вразила спокійна і тоді багатоводна річка Устя, на якій було кілька островів. На одному з них власниця Рівного вирішила спорудити фортецю.

Наприкінці XV ст., згідно наказу Марії Несвицької, на насипному острові Усті було збудовано дерев'яний замок, а навколо нього викопано оборонні рови. Княгиня Марія запросила туди ремісників, майстрів, поселенців, які поступово обживали сусідні з замком вулиці – так утворилося містечко у формі трикутника. Міські вулиці розходилися у три боки – у Рівне можна було заїхати з напрямку Києва, Острога та Дубного, напевно, звідси й символ давнього міського герба – брама, відкрита для в'їзду на три боки.

Будівля замку була з дерева, обнесена земляним валом. Княгиня перенесла свою резиденцію у Рівне і стала себе іменувати Марією Рівненською.

А ще ж було багато інших господарських справ. Вона, хоч і вдова, теж повинна була поставляти воїнів до війська. Микола Теодорович не без захоплення писав, що Марія ні на кого не покладалася, а самочинно розпоряджалася у своїх обширних маєтностях, бо ж, крім Рівного, їй перейшли від чоловіка Квасилів, Корнин, Колоденка та 16 інших сіл з усіма угіддями. А тут ще й згорів замок і треба було будувати новий. Польський дослідник Тадеуш Стецький у виданій 115 років тому книзі «З бору і степу» писав: «Княжна Марія є одним із найкращих характерних типів своєї епохи. Симпатична її постать славно рисується на тлі волинських подій кінця XV століття... Побожна, владна, незважаючи на своє вдовство, уміла володіти великими маєтками».

Подією, яка вселяла надію на майбутнє, стало надання Рівному Магдебурзького права, тобто права самоврядування. Із проханням про надання Рівному цього статусу, княгиня Марія звернулася до польського короля Казимира Ягеллончика і повела справу так, що бажана грамота була невдовзі здобута. Ця знаменна подія сталася, як вважають історики, у 1492 році. Відтоді Рівне офіційно іменується містом. Вона знала про європейські порядки, про переваги самоврядування в піднесенні міського життя. Навіть Київ ще не мав цього права, а Рівне вже жило за його цивілізованими нормами. Цим своїм вчинком княгиня розкріпачила людський дух, давши знати всім: віднині ви не просто населення, ви – спільнота, міська громада. Думайте, мрійте, проявляйте ініціативу, плануйте і втілюйте свої задуми в життя. Обирайте керівниками тих, кого вважаєте найбільш достойними. Тож результат не забарився – городяни утворили магістрат і суд. Набули розвитку торгівля і ремесла. Виникли цехи ткачів, кравців, теслярів, кушнірів, ковалів, кожум'як, пекарів. Їх очолили цехмістри. Представники цих професій жили на своїх окремих вулицях. Згодом одна з гарних місцин стане зватися Венецією. Цехи були самоуправними громадами із власними статутами, судами. Вони мали свої свята, свою символіку. Усі питання життя і праці члени цехів обговорювали на загальних зборах, а цехове керівництво стежило за якістю виробів.

Марія Несвицька відома благодійницькою діяльністю. Значну частку своїх великих прибутків вона виділяла на розбудову Рівного, спорудження церков у своїх володіннях. Вважається, що саме Марія Рівненська була фундатором першого храму в Рівному – Дерев'яної церкви неподалік замку, збудованої на честь Воскресіння Христового. На цьому місці розташовано нинішній мурований Воскресенський собор. Марія також допомагала убогим, робила великі пожертви церквам, Києво-Печерській лаврі. У Городку, подарованому теж лаврі, було засновано монастир і резиденцію митрополитів.

Марія Рівненська була власницею міста майже чотири десятиліття. Щороку на день святого Семена (14 вересня) тут проводилось свято-ярмарок – так княгиня вшановувала пам'ять свого чоловіка і зятя, котрий також носив це ім'я.

Померла Марія Рівненська в 1518 році. Вдячні нащадки увічнили ім'я Марії Несвицької у назві однієї з міських вулиць. У 2006 році їй споруджено пам'ятник на вулиці Соборній.

Рівняни та гості міста можуть побачити фігуру Марії Несвицької, що сидить у кріслі, тримаючи в руках рукописний згорток, що символізує Магдебурзьку грамоту.

Список використаних джерел:

1. Іван Левкович. Нарис історії Волинської землі. – Луцьк, 1992. – с. 55-70
2. Олександр Луговий. Визначне жіноцтво України. – К., 1994. – с. 110-112
3. Андрій Лисиця. Місто Рівне. Сторінки історії. - Рівне : Волинські обереги, 2008. - 204 с.

ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ КНЯГИНИ ОЛЬГИ: ЛЕГЕНДИ ТА ІСТОРІЯ

Легендарний образ київської княгині, дружини князя Ігоря - Ольги, мудрого державного діяча, вождя і воїна, її діяльність залишила помітний слід у східнослов'янській історії Х ст. Велика княгиня Ольга (по-скандинавськи Гельга) відома громадськості як свята і рівноапостольна церковна діячка. Стародавні літописці, безсумнівно, відчували симпатію до княгині, дружини і правительки Ігоря, коли їхній син Святослав був неповнолітнім. Вони часто описують її як красиву, енергійну, хитру і, перш за все, мудру правительку. Проте найбільший комплімент цій жінці зробив невідомий чоловік-літописець, який повідомляє читачеві про її «чоловічий розум», що зараз можна вважати сексизмом, та на ті часи чоловіки, на жаль, вважались більш розумними за жінок. Літописна похвала Ользі частково пояснюється тим, що вона прийняла християнство у 955 році. Але й без цього Ольга залишалася б видатною правителькою.

Вона прибула до Києва в 903 році. Руський літопис повідомляє: «Коли Ігор виріс, то він супроводжував Олега в походах, і всі йому корилися. І привели йому жінку з Пскова, на ймення Ольга. І стала Ігорю не тільки дружиною, а й мудрою помічницею. Дослідники по-різному відповідають на питання: де і коли народилася Ольга, з якого роду походила, чи була князівського походження? Найпоширенішою думкою є те, що дитинство княгині пройшло в селі Вибути під Псковом, де вона, мабуть, і зустріла свого майбутнього чоловіка, який полюбив її за красу і надзвичайний розум.

Ігор брав участь у походах, підкорив древлян, уліхив та інші східнослов'янські племена, що відокремилися від Києва на початку його князювання. У 915 р. він уклав мирну угоду з печенігами, які тоді з'явилися в степах Південної Русі. У 941 році провів невдалий похід на Константинополь. А в 944 році знову пішов до Візантії і, отримавши викуп, уклав з ним угоду.

Усі турботи по управлінню державою взяла на себе Ольга.

У зовнішніх відносинах Ольга віддала перевагу дипломатії, а не війні. У 956 році царівна вирушила до Константинополя для переговорів з візантійським імператором. Хоча в літописах багато розповідається про те, як вона перехитрила імператора, за іншими джерелами переговори закінчилися не дуже вдало. Але той факт, що наймогутніший правитель християнського світу погодився зустрітися з Ольгою, свідчить про зростаюче значення Києва. З нею розширювалися міжнародні зв'язки, зміцнювалися торгові та політичні відносини з Візантією.

Константинополь, або Царгород, як його називають у давньоруських літописах, у Х ст. була справжньою столицею світу. Костянтин Багрянородний, з яким Ольга відвідала Царгород, письменник та історик, у 949 році у своєму творі «Про народи» детально описав торговий шлях між Києвом і Константинополем

— через Дніпро і Чорне море. Далі шлях вів на північ – до Новгороду і Балтійського моря (Варязь) і тому називався «з варяг у греки».

Велика армада човнів, розповідає Нестор, привезла понад 100 осіб з посольства Ольги разом із персоналом і воїнами до Константинопольського порту, Золотий Ріг — майже 1500 осіб. Розкішно оформлений захід царівни привернув увагу візантійців: у центрі стояв намет із благородної тканини, борта, весла та щогла були прикрашені різьбленням, ніс заходу мав вигляд якоїсь химерної тварини — грифона або дракона, шовкове вітрило було прикрашено княжим гербом — золотим тризубом. Намет охороняли кілька воїнів у латах зі списами в руках, а довкола тинялися численні служниці.

Костянтин Багрянородний описує перший офіційний прийом Ольги, який відбувся 9 вересня в Магнавському залі імператорського палацу. Це був дивовижний виступ. Для нас важливо те, що Ольга була звільнена від проскінезису, тобто потрійного поклону, який гості повинні були робити перед імператорським престолом, впавши на обличчя.

Господар біля дверей голосно вигукнув: «Вельможний консул Ольга і посланці консула Русі Святослава». Княгиня повільно увійшла до палацу з пихатою рішучістю і глянула на неї своїми очима. Дивлячись на імператора, який сидів на троні, він поклав руку на груди і вклонився. Те саме зробили і співробітники посольства. Після того як Ольга відповіла на різні питання імператора, слуги почали входити в залу з бічних дверей з ящиками, тазими, посудом і сувоями. Це були подарунки великому римському імператору від знатного Аркантіда і російського посольства. Найбільше вражали шкури норки, куниці, бобра та ведмедя, вибрані на двох стовпах. Незабаром відбувся ще один прийом і бенкет в іншій залі - Триклінії Юстиніана. Тут Ольга з царицею Єленою та її невісткою Феофано. Ділові розмови з імператором Костянтином відбувалися між прийомами та бенкетами. Ольга розповіла причини, чому вона разом із посольством приїхала до Шагорода.

Дослідники досі сперечаються про зміст цієї розмови. Однак дуже ймовірно, що Ольга вела переговори про хрещення Русі. Сама княгиня таємно охрестилася в Києві перед поїздкою до Царгорода через своє язичницьке оточення. Вона мудро вважала, що прийняття християнства її країною сприятиме поліпшенню її відносин з найрозвиненішими країнами світу, і попросила Лукія прислати єпископа.

Ольга чекала на відповідь майже півтора місяця. Вона з послами жила в Константинополі, а інші члени київського посольства залишалися на кораблі. Очікування було нелегким. Але Ольга не гаяла часу на знайомство з Костянтином. Вона вже давно була в рідному Києві і пам'ятала різні чудеса Константинополя, його собори та іподром. Вона будувала православні храми. Згідно з Літописом покійного Іоакима, вона побудувала дерев'яну церкву Святої Софії біля Золотих воріт. Присвячена Божій премудрості, вона мала стати церквою митрополита Київського (єпископа, запрошеного на Русь). Однак княгиня не дочекалася здійснення своєї мрії, і церква була спалена в 1017 році. Пізніше Ярослав Мудрий побудував на її місці кам'яний Софійський собор.

Чому ж візантійський імператор відмовив Ківанлусу у приєднанні до християнського світу? Тому що великий київський князь Святослав, син Ольги і правитель Русі, був язичником. Сама ж Оліга була вже християнкою. Вона приїхала зі священником Григорієм. Вона піднесла імператору золоту таріль з коштовностями, яка вже давно була виставлена в ризниці собору в Константинополі. Тарілка була прикрашена християнською символікою, із зображенням Христа на дорогоцінному камені. Язичники ніколи б не зробили такого подарунка. Благословення Патріарха Ольга отримала на урочистому богослужінні в соборі Святої Софії в Константинополі. Цей акт був визнаний її фактичним хрещенням, завдяки згоді самої княгині та візантійців. Подія поступово стала відомою у всьому середньовічному світі, перетворившись з особистої події Ольги на важливий державний акт. Імператор запропонував Ользі руку і серце, але княгиня відмовила йому. Сказавши, що їй не личить знати язичника, імператор сам попросив її охреститися, а після хрещення Костянтин за обрядом назвав її своєю "невісткою", але княгиня відмовилася стати його дружиною. Вона сказала, що християнський закон не дозволяє такого шлюбу. Цей факт, як і багато інших, безсумнівно, залишився в літописах з народних переказів про Ольгу, її хрещення і перебування в Царгороді У неділю 18 жовтня був влаштований прощальний прийом. І він був відкинутий.

Повернувшись, Ольга почала вмовляти сина Святослава прийняти християнство, але він відмовився, побоюючись насмішок і невдоволення з боку своїх прихильників.

У 959 році Ольга звернулася до германського імператора Оттона I з проханням прислати єпископа для хрещення Русі. Оттон погодився і прислав Адельберта. Однак у Лузі його зустріли недружелюбно. Прихильники Святослава відправили делегацію назад без жодних дій. Ольга не втратила реальної влади. Безпорадна, вона почала руйнувати язичницькі капища і впливати на своїх співвітчизників силою своєї віри.

Померла Ольга 11 липня 969 року, проживши в християнстві 15 років. Місце її першого поховання невідоме. Однак відомо, що князь Володимир, який хрестив Русь, переніс її останки до церкви Богородиці і поховав у саркофазі. Церква була зруйнована татаро-монголами у 1240 році. Шиферна гробниця княгині Ольги, квінтесенція середньовічного мистецтва, виявлена археологами, зараз знаходиться в Софійському соборі.

Ольга була не тільки вшанована нащадками, але й канонізована. Ольга була зарахована до лику святих ще в домонгольські часи. Вона була п'ятою святою (після Бориса, Гліба, Феодосія Печорського і Микити Новгородського) Вже в першій половині 11 століття статуї Ольги з'явилися у Візантії і Ківанлуї. Фрески Софійського собору в Києві були добре відомі на Русі та в інших країнах. Портрети княгинь у вигляді ікон прикрашали домівки багатьох русичів. Іларіон порівнює Ольгу та Володимира з Костянтином Великим та його матір'ю Оленою, які зробили християнство державною релігією у Візантії. Літописець Нестор прославляє Ольгу як зірку, що сповістила про появу християнства на Русі. Якоб Мюнхен стверджує, що Ольга була надзвичайно розумною, привабливою, мудрою і святою людиною, як духовно, так і фізично. Рідкісні мініатюри з

Літопису Іоанна Скириці та Радзивіллівського літопису 15 століття зображують її як державну діячку.

Список використаних джерел:

1. Історія України в особах: IX—XVIII ст. /В. Замилинський (кер. авт. кол.), І. Войцехівська, В. Галаган та ін. К.: Україна, 1993 — 396 с.
2. Черепнин Л. В. “Повесть временных лет” и предшествующие ей летописные своды // Исторические записки.— 1948.— № 25. — С. 306-308.
3. Грушевский М.С. Очерк истории украинского народа. К.: Лыбидь, 1991.
4. Княгиня Ольга //Нове покоління України. — 2004. — № 3. — С. 30-31
5. День рівноапостольної Ольги — княгині київської (р.н. невід. — 969) //Календар знаменних і пам'ятних дат. — 2004. — III квартал. — С. 28-34
6. Сирцова О. Повість про хрещення княгині Ольги в культурі Русі XI ст. //Київська старовина. — 1998. — № 1-2. — С. 158-164
7. Богданов А. Княгиня Ольга //Вопросы истории. — 2005. — № 2. — С. 57-73
8. Василик О. Економічні та фінансові реформи княгині Ольги/ О. Василик, Л. Ларіонова //Фінанси України. — 2003. — № 7. — С.137-140

Тіунова Мрія, студентка

Відокремлений структурний підрозділ

«Ірпінський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів і природокористування

України»

Науковий керівник - Баланюк Л.М.

РОЛЬ ЖІНОК У СУСПІЛЬСТВІ І ПОЛІТИЦІ

Зазвичай у сім'ї жінка є головною опікою та душею, яка забезпечує тепло, підтримку і гармонію. Вона виховує дітей, надає їм любов і освіту, сприяючи їхньому розвитку.

У суспільстві жінки відіграють ключову роль у різних сферах, включаючи освіту, медицину, бізнес, політику та багато інших. Вони приносять внесок у розвиток нації, сприяючи економіці та соціальному прогресу. Жінки також можуть бути важливими лідерами та вдихати інших до досягнень.

Не дивлячись на значний прогрес у гендерній рівності, жінки залишаються менш численною групою у політиці та лідерстві, порівняно з чоловіками. Ця нерівність у представництві має значний вплив на прийняття політичних рішень, формування законодавства та розвиток суспільства загалом.

Сьогодні жінки мають більше можливостей для участі в політиці та лідерстві порівняно з минулими поколіннями. Однак існують певні бар'єри, які

можуть ускладнювати їхнє просування, включаючи скляний стелю та статеві стереотипи.

Багато країн активно працюють над збільшенням представництва жінок в політиці. Жінки займають важливі пости, включаючи посади президентів, прем'єр-міністрів та міністрів. Національні та міжнародні організації також працюють над підвищенням усвідомлення важливості рівності статей у політиці.

В Україні також жінки відіграють важливу роль у політичному та громадському житті. Велика кількість жінок бере участь у політичних процесах, намагаючись впливати на прийняття рішень та формування громадської політики. Деякі жінки брали участь у виборчих кампаніях на посади президента та інших вищих посад у державі.

У Верховній Раді та уряді України також є жінки-парламентарі та міністри, які активно працюють над удосконаленням законодавства та вирішенням важливих суспільних проблем.

Крім політики, українські жінки беруть активну участь у різних громадських та політичних ініціативах, спрямованих на покращення життя суспільства. Вони прагнуть збільшити своє представництво в політиці та лідерстві, щоб бути важливими учасниками у вирішенні сучасних викликів і розвитку країни.

Однією з найвідоміших жінок-політиків минулого є Маргарет Тетчер. Вона стала першою жінкою-прем'єр-міністром Великої Британії і відома як «Залізна леді» за свою міцну та вперту політику. Тетчер обійняла пост прем'єр-міністра у 1979 році та залишила цю посаду в 1990 році. [1]

Її лідерський стиль був відомий своєю рішучістю та консервативними переконаннями. Під її керівництвом були проведені реформи, спрямовані на економічну лібералізацію та скорочення витрат держави. Вона була важливою постаттю в політичному ландшафті Великої Британії та світу. [2]

Якщо взяти із сучасних українських політичних діячок, наприклад Свириденко Юлія Анатоліївну, яка є видатною державною діячкою. Вона обіймає посаду першого віцепрем'єр-міністра та міністра економіки України з 4 листопада 2021 року. Юлія Свириденко відзначається своєю активною роботою в уряді та важливими досягненнями в сфері економічної політики країни. [3]

Серед її досягнень також є робота у сфері санкційної політики, зокрема, робота над поширенням санкцій на фізичних та юридичних осіб. Також, вона вела перемовини з партнерами з інших країн щодо посилення санкцій проти Російської Федерації та інших обговорюваних питань.

Свириденко Юлія Анатоліївна грає важливу роль у формуванні та реалізації економічної політики України та є ключовою фігурою в сучасному політичному ландшафті країни.

Звичайно, порівнювати різницю між видатними жінками з різних країн та епох вкрай складно, оскільки кожна з них приносила унікальний внесок у світову політику та історію. Але з впевненістю можна сказати, що як у минулому, так і в наші часи, жінки займають важливе місце у політиці та можуть відповідати на цю роль з таким самим успіхом, як і чоловіки.

Отже, жінки в політиці є невід'ємною частиною сучасного світу. Вони продовжують долати стереотипи та перешкоди, доводячи, що статева рівність і рівні можливості - це ключові цінності для будь-якого суспільства. Жінки не тільки здатні займати важливі посади в уряді та впливати на політичні процеси, але й принести значний внесок у сфері прийняття рішень, справедливості та глобального розвитку. Незалежно від статі, всі громадяни мають право брати участь у політичних процесах та сприяти кращому майбутньому для всіх.

Список використаних джерел :

1. Наукова стаття про вплив Маргарет Тетчер :

https://www.bbc.com/ukrainian/business/2013/04/130409_thatcher_economy_influence_yg

- ## 2. Відомості з вікіпедії про Маргарет Тетчер :

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D1%80%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B5%D1%82_%D0%A2%D0%B5%D1%82%D1%87%D0%B5%D1%80

- ### 3. Відомості з вікіпедії про Свириденко Юлія Анатоліївну :

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F_%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0#:~:text=%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F%20%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20\(%D0%BD%D0%B0%D1%80.,2020%20%E2%80%94%20%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%B0%202021](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F_%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0#:~:text=%D0%AE%D0%BB%D1%96%D1%8F%20%D0%90%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20(%D0%BD%D0%B0%D1%80.,2020%20%E2%80%94%20%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%B0%202021)

СЕКЦІЯ 2. ЖІНКИ В ЧАСИ ВОЄН І РЕВОЛЮЦІЙ: НАСИЛЬСТВО, СПРОТИВ, ВИЖИВАННЯ

Карина БОБОВА, студентка
Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник – к.ю.н. Бергеля І.М.

ЖІНКА, ПРО ЯКУ ВИ МОГЛИ НЕ ЗНАТИ – МАРІЯ ВОЯКОВСЬКА

Марія Вояковська – жінка, яка була «затишним світом» Михайла Грушевського, мала сильні почуття до нього, але всеодно залишалась окремою талановитою особистістю.

Модерна, освічена, амбітна Марія була самодостатньою особистістю, яка, на жаль, після шлюбу завжди перебувала у тіні знаменитого чоловіка.

Марія-Іванна Вояковська народилася 8 листопада 1868 року в с. Підгайчиках (нині Зборівського району Тернопільщини). 1885 року вступила до учительської семінарії Львова. У липні 1887 року Марія отримала свідоцтво з відзнакою і була скерована практиканткою в містечко Скалу над Збручем, де й розпочала вчительську працю з 1 серпня у місцевій 5-річній школі. Вчителювала до кінця серпня 1893 року.

Грушевська стояла у витоках українського жіноцтва, її вважали однією з найяскравіших феміністок свого часу. Марія писала: «Швейцарія, найкраще організована й, можна сказати, найкультурніша країна в Європі, ще й досі не дала політичних прав своїм жінкам, а наша нещасна й розбита в першій хвилі свого свободного життя, усунула всі різниці в правах між своїми громадянами». У цей самий час Марія разом з Надією Суровцовою активізує роботу Національної ради українських жінок, обраної на жіночому з'їзді в Кам'янці-Подільському для ведення роботи в міжнародних жіночих організаціях [1].

1900 року на з'їзді жінок у Львові з ініціативи Наталії Кобринської та Марії Грушевської засновується товариство «Руська охоронка»/«Українська захоронка», яке дбало про дітей, відкриваючи дитячі садочки, і про їхніх матерів, відкриваючи перед ними нові перспективи [2].

Марія Вояковська (Грушевська) входила до складу Української Центральної Ради від просвітницьких організацій Києва; була скарбничою Українського національного театру.

Музика, театр, мистецтво, подорожі, колекціонування — увесь цей світ артистичних новинок був спільною пристрастю і невіддільною частиною життя родини Грушевських.

Закоханість у високе мистецтво, старожитності Марія разом із Михайлом реалізували в приватних колекціях – вияві багатства їхнього мікрокосму. Вони

відчували й поважали естетичні смаки одне одного, а у своїх оселях вдало й сміливо поєднували різні збірки [3].

Особливим захопленням Марії Грушевської завжди залишався театр, мистецтво якого вона тонко відчувала й розуміла. За її листами й щоденником чоловіка можна вивчати репертуари Київського міського театру, Літнього саду Купецького зібрання, львівських сцен. Використовувала кожен можливість для насолоди, давала добрі поради й Михайлу. Під час його перебування у Відні 1900 року писала: «Піди конче на балет і може на яку оперу, може Трістан, або щось таке інше, неможливе, чого у Львові не показують». Уміла яскраво змальовувати свої враження від гри акторів і сюжетів.

Після народження дочки Катерини залишила вчителювання, повністю присвятивши себе доньці. Для Михайла вона стала справжнім «співробітником у праці», завжди була в курсі всіх його викладацьких, наукових, громадських справ. А ще Марія Сильвестрівна досконало володіла кількома іноземними мовами, вільно перекладала з французької, англійської, німецької, норвезької, російської мов й тому, свого часу, була відома, як перекладач та мистецтвознавець [4].

У проукраїнському настрої Марія Грушевська виховувала свою дочку, за що згодом, вже дорослу Катерину військовий трибунал визнав винною у сприянні антирадянській діяльності української націоналістичної організації з метою «встановлення фашистської диктатури». Її позбавлено волі у виправно-трудовому таборі терміном на вісім років з «пораженням прав» на п'ять років та конфіскацією особистого майна.

Після смерті Марії Грушевської, мародери шукали скарби у її маєтку, але жодних предметів розкоші не було знайдено, оскільки всі наявні кошти, прикраси та інші дорогоцінні речі Марія жертвувала на видання книг українською мовою та підтримку молодих авторів.

Список використаних джерел:

1. 5 видатних жінок в українській історії, про яких ви могли не знати. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2021/06/26/245275/> (дата звернення 05.11.2023).
2. Марія. Затишний світ Михайла Грушевського. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/5e62049eae967/> (дата звернення 05.11.2023).
3. Україна завжди мала ким і чим пишатись. URL: <https://bw-melitopol.club/ukrayina-zavzhdy-mala-kym-i-chym-pyshatys/> (дата звернення 05.11.2023).
4. 150 років від дня народження Марії Грушевської. URL: <https://www.facebook.com/pedmuzua/photos/a.350611531768734/1170122233150989/?type=3> (дата звернення 05.11.2023).

Владислава ЗАУЛІНА, студентка
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування України»
Науковий керівник – Баланюк Л.М.

ПТАШКА З АЗОВСТАЛІ. ІСТОРІЯ КАТЕРИНИ ПОЛІЩУК

В наш час, з моменту початку російсько-української війни, жінки виявили готовність не лише шляхом провадження волонтерської діяльності, а із зброєю в руках захищати свою Батьківщину. Участь жінок у війнах є одним із засобів посилення супротиву противнику, а розвиток гендерної рівності, в тому числі в армії, є вкрай важливим і абсолютно виправданим. [1]

Щороку в Україні збільшується кількість жінок, які добровільно йдуть до лав Збройних Сил України. Їх не лякають важкі фізичні навантаження, добові наряди й відрядження у гарячі точки. Якщо 12 років тому жінок в армії було майже 2 тисячі й більшість з них мріяли про декретну відпустку, то сьогодні — зовсім інша картина. [2]

Катерина Поліщук теж мала мрії та плани, які змінила війна. Після закінчення коледжу дівчина працювала в Києві у мотошколі. Потім почала волонтерити й пройшла медичні курси.

Спочатку 21-річна дівчина надавала допомогу пораненим на Донеччині у складі медичного батальйону «Госпітальєри». «Вона ходила як волонтер у військовий київський госпіталь, бачила поранених хлопців, бачила ту ситуацію, яка на фронті. І так вона вирішила допомагати. Закінчила курси й поїхала на схід. Працювала у військовому госпіталі на Луганщині. Там ще раз пройшла з «Госпітальєрами» медичні курси. І вже з листопада 2021 року вона в складі «Госпітальєрів» була на Донеччині. Надавала медичну допомогу як парамедик військовим і цивільному населенню», – говорить її мати. [3]

Коли російські війська почали штурмувати Маріуполь, Катя потрапила в укриття «Азовсталі».

Катерина Олександрівна Поліщук – акторка, українська поетеса, учасниця російсько-української війни. парамедик-доброволець Національної гвардії України.

Своє псевдо «Пташка» дівчина отримала, коли їй було 15 років. Історія пов'язана з малюнком, який вона зробила для конкурсу до 25-ї річниці незалежності України. [3]

Пташка стала відомою на весь світ навесні 2022-го, коли з'явилося відео, як тендітна дівчинка співає пісні ОУН-УПА в підвалі «Азовсталі».

Парамедик «Пташка» перебувала на «Азовсталі» під час боїв за Маріуполь. Вона допомагала військовим та потрапила до російського полону в травні 2022 року разом з іншими медиками та захисниками України. Мама «Пташки» повідомляла, що її донька перебувала у колонії в Оленівці. Окупанти знімали з дівчиною відео та стверджували, що вона снайперка. [5]

22 вересня 2022 року Україна обміняла «Пташку», вагітних захисниць України, найбільш відомих командирів та чимало захисників України на кума Путіна: Віктора Медведчука та російських полонених. [5]

«ТО Є ПТАШКА, АЛЕ ПТАШКА ЗІ СТАЛІ! ВОНА Б МАЛА ФАРБУВАТИСЬ, НОСИТИ СУМКУ ЧЕРЕЗ ПЛЕЧЕ І ХОДИТИ НА ПОБАЧЕННЯ, А НАТОМІСТЬ ОБРАЛА АВТОМАТ І КАМУФЛЯЖ! КАТЯ ДУЖЕ СИЛЬНА ДУХОМ! ЦЕ ВОЇН БЕЗ КРАПЛІНИ СТРАХУ У КРОВІ!». [6]

Список використаних джерел

1. УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ У ВІЙНАХ ХХ–ХХІ СТОЛІТЬ, Електронний ресурс URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/438>
2. Нині у війську служить майже 30 тисяч жінок, Електронний ресурс URL: <https://armyinform.com.ua/2020/03/06/nyni-u-vijsku-sluzhyt-majzhe-30-tysyach-zhinok>
3. «Зірки згорають, а ми будемо жити вічно» – історія «Пташки» з Азовсталі, Електронний ресурс URL: <https://realno.te.ua/novyny>
4. Інформація про Катерина Поліщук (Пташка), Електронний ресурс URL: <https://forbes.ua/profile/katerina-polishchuk-ptashka-699>
5. "Пташка" з "Азовсталі" опинилася у лікарні, Електронний ресурс URL: <https://www.unian.ua/lite/stars/ptashka-z-azovstali-opinilasya-u-likarni-foto-12337791.html>
6. «Пташка зі сталі, яку не зламати!»: історія дівчини, яка захищає «Азовсталь», Електронний ресурс URL: <http://bug.org.ua/article/ptashka-zi-stali-yaku-ne-zlamaty-istoriya-divchyny-yaka-zahyshhaye-azovstal-660908/>

Олена КУРАКІНА, викладач
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України»

ЖІНКИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НОВІ ВИКЛИКИ

«Жінки зазвичай приходять
першими у важкі для країни часи»
Даля Грибаускайте

З початком повномасштабної війни в Україні жінки стикнулися з величезною кількістю нових викликів, однак вони вистояли та стали міцним тилом. Українські жінки керують цілими сферами, волонтерять в гарячих точках, знаходять гроші на зброю і спорядження, гідно представляють Україну на міжнародних майданчиках, лікують поранених та захищають рідну землю зі зброєю в руках. Кожна з них робить набагато більше, ніж уявляла, що може.

Жіноче лідерство стало одним з потужних інструментів виживання для всієї країни.

З моменту незаконної та неспровокованої агресії росії проти України 24 лютого 2022 року український жіночий рух одразу долучився до національної оборони та протидії агресору. За оцінками Міністерства оборони України, жінки становлять близько 15% від загальної чисельності Збройних Сил України. Це відповідає кращим світовим практикам і стало можливим, зокрема, завдяки системній законодавчій та адвокаційній роботі, що тривала ще з 2014 року. У час війни жінки поряд з чоловіками стоять на лініях вогню, виконують військові задачі в лавах Збройних сил України, зокрема, служать в силах Територіальної оборони.

Під час війни, важливою є діяльність лідерок місцевих громад. Попри військову загрозу, а часом загрозу власному життю, жінки залишаються зі своїми громадами, як це, наприклад, зробила Тетяна Свириденко з селища Іванково на Київщині, приймають виклики воєнного часу на чолі військово-цивільних адміністрацій, як Світлана Онищук в Івано-Франківську, а також ведуть активну інформаційну діяльність, як Зоряна Миронішина з Ірпеня, яка очолювала гуманітарний штаб та багато інших.

З початком російсько-української війни в 2014 році відбулося значне зростання ролі жінок в українському війську, включаючи доступ до посад, які були раніше зарезервовані лише для чоловіків. Вони стали доступними і для жінок, а загальна кількість жінок, які приєдналися до Збройних сил України, зросла більш ніж вдвічі. Однак дискримінація та переслідування залишилися серйозними проблемами в середовищі українських військових. У відповідь розгорнувся жіночий волонтерсько-мілітарний рух (з такими ініціативами, як Жіночий ветеранський рух, Невидимий батальйон, Українська Жіноча Варта).

У відповідь на вторгнення значна кількість жінок зголосилася воювати у складі ЗСУ. Міа Блум і Софія Москаленко з Університету штату Джорджія заявили, що «українські жінки історично мали незалежність, яка не поширена в інших частинах земної кулі», і що «Україна пропонує унікальне уявлення про роль, яку жінки можуть відігравати у захисті нації та як власне лідерки»[1].

Жінки долучаються до служби на фронті ще з 2014 року, нагадує Ганна Гриценко, дослідниця громадської організації «Невидимий батальйон». «Але більшість бойових посад була для них закрита. Вони виконували ці обов'язки без жодного оформлення і, відповідно, без виплат і подальших соціальних гарантій. Або були оформлені на небойові посади - кухарок, швачок, начальниць польових бань. Це означало, що в разі поранення важко пояснити, чому вона взагалі була на полі бою», - розповідає Гриценко[2]. На цю проблему звернула увагу військовослужбовиця Марія Берлінська, яка в 2015 році ініціювала створення «Невидимого батальйону». Організація проводить дослідження щодо жінок у війську, висвітлює проблеми та домагається їхнього вирішення.

Жінки вступали в добровольчі батальйони, волонтерили, мобілізувалися до лав Збройних Сил. У 2014 році волонтерка Яна Зінкевич заснувала медичний батальйон «Госпітальєри», найвідоміший волонтерський медичний батальйон, який брав участь у всіх найзапекліших боях 2014–2016 років. За весь час

існування батальйону до повномасштабного вторгнення РФ його меди(ч)ки врятували 2750 бійців, а Зінкевич нагороджено державним орденом «За заслуги» III ступеня.

У січні 2019 року тодішня віцепрем'єр-міністерка з питань європейської і євроатлантичної інтеграції Іванна Климпуш-Цинцадзе сказала, що за кількістю жінок ЗСУ зрівнялася з арміями НАТО: «У нас нині 10,6 % Збройних сил становлять жінки. Це дуже близько до середнього показника армій НАТО, який становить 10,9 %». Однак міряти суто кількісними показниками неправильно. НАТО сприяє посиленню ролі жінок і в організаційній структурі. Жінки в країнах Альянсу обіймають відповідальні посади — від керівників генштабів до міністрів оборони країни.

В історії України лише три жінки-генералки. У 2018 році першою українкою, яка отримала звання генерал-майора медичної служби, стала начальник Військово-медичного управління СБУ Людмила Шугалей. У 2020 році Володимир Зеленський присвоїв звання генерал-майора працівниці СБУ Юлії Лапутіній, а 2021-го в ЗСУ з'явилася перша жінка бригадна генералка — командувачка Медичних сил Збройних Сил України Тетяна Остащенко[3].

Українська армія не може змінюватися окремо від українського суспільства, навпаки, що більше змін відбувається в суспільстві, то швидше і якісніше вони проходять у Збройних Силах. За вісім років реформ становище жінок у ЗСУ дуже змінилося. Жінок в армії стало суттєво більше, нарешті вони почали обіймати не тільки стереотипні «жіночі» посади, а й бойові. А проте жінки досі залишаються найбільш незахищеними людьми в армійській структурі. Загальна патріархальність українського суспільства накладається на закритість і бюрократизованість армії.

Список використаних джерел:

1. Lysenko O. Ukrainian women are volunteering to fight — and history shows they always have [Електронний ресурс] / Olena Lysenko. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://web.archive.org/web/20220328000635/https://www.npr.org/2022/03/19/1087712539/ukrainian-women-are-volunteering-to-fight-and-history-shows-they-always-have>.
2. «НЕВИДИМИЙ БАТАЛЬЙОН 2.0»: ПОВЕРНЕННЯ ВЕТЕРАНОК ДО МИРНОГО ЖИТТЯ (Соціологічне дослідження) [Електронний ресурс] / [Т. Марценюк, А. Квіт, Г. Гриценко та ін.]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-09/invisible%20battalion%2020uk.pdf>.
3. Скібіцька Ю. Жінки на війні. Проблеми бійчинь ЗСУ після повномасштабного вторгнення [Електронний ресурс] / Юліана Скібіцька // Гендер в деталях. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/dosvidy-viyny/zhinky-na-viyni-problemy-biychyn-zsu.html>.

АМІНА ОКУЄВА. СЛАВНА ДОНЬКА ДВОХ БАТЬКІВЩИН.

Окуєва Аміна Вікторівна народилася 5 червня 1983 року в Одесі в сім'ї Ірини Анатоліївни Нікіфорової (до шлюбу Камінської), деякий час — співробітниця Південно-українського медіа-холдингу, і названого батька — Віктора Сергійовича Нікіфорова, музейного працівника, у 2000-ні директора одеського Музею західного і східного мистецтва. За твердженням Аміни Окуєвої, її біологічний батько був чеченцем, мати — полька з Північного Кавказу. З родиною мешкала у Москві та Грозному. З 1999 року брала участь у Другій чеченській війні на боці Чеченської Республіки Ічкерія. До України повернулася 2003 року, вступила до Одеського медичного університету, який закінчила за спеціалізацією загальна хірургія. Після здобуття вищої освіти працювала лікаркою-інтерном в Одесі [1].

З початком Євромайдану вступила до Самооборони, де була лікаркою 8-ї Афганської сотні. З початком війни на сході України, у липні 2014 року, вступила до лав батальйону «Київ-2», куди була записана фельдшеркою, проте за словами самої Окуєвої, медициною займалася мало. Брала участь в обороні Дебальцева, виконуючи бойові завдання поблизу Чорнухиного на Луганщині. Пізніше служила у батальйоні «Золоті ворота». Брала участь у створенні Миротворчого батальйону імені Джохара Дудаєва, служила прес-офіцеркою батальйону, домогалася надання батальйону офіційного статусу від МВС України. Брала участь у парламентських виборах 2014 року, балотуючись за одномандатним виборчим округом № 136 у Суворовському районі Одеси (самовисунення), однак, до Верховної Ради України VIII скликання не потрапила, отримавши 3,72 % голосів виборців (9-те місце в окрузі).

1 червня 2017 року на вулиці Кирилівській у Києві на подружжя Адама Осмаєва і Аміни Окуєвої було скоєно замах: нападник під виглядом журналіста французького видання Le Monde під час зустрічі, перебуваючи в автомобілі разом із парою, відкрив вогонь. У результаті Осмаєв зазнав серйозних поранень. Окуєва не постраждала, зумівши чотири рази поцілити в кілера, що дозволило правоохоронцям його затримати. За словами Окуєвої, до замаху вони з чоловіком тричі зустрічалися з кілером, оскільки він представлявся журналістом, який готує матеріал про пару. За даними МВС, кілером може бути особа, пов'язана з главою Чечні Рамзаном Кадіровим. Кілер мав при собі документи на ім'я громадянина України Дакара Олександра Вінустовича, але пізніше був опізнаний як Артур Денісултанов (Курмакаєв). За іншими даними також розглядалися дві версії щодо особистості кілера: згідно з однією, його прізвище — Вернер (прописаний в Одеській області), згідно з другою — Антіпов (прописаний у Козятині Вінницької області). 13 серпня 2017 року на майдані Незалежності у Києві військові окремого президентського полку розгорнули національний прапор Ічкерії. За словами ініціаторів акції, цей прапор розміром 22 на 33 метри є найбільшим у світі. На акцію прийшли бійці батальйону імені

Джохара Дудаєва, зокрема і його колишня бійчиня Аміна Окуєва, а також представники кримськотатарського народу. Окуєва подякувала Україні за підтримку в боротьбі за свободу Ічкерії. За її словами, акція покликана показати, що ворогам не вдалося зламати «волю до перемоги і наш дух». «Цей захід символізує те, що нашим ворогам, не дивлячись на всі їхні зусилля, не вдалося зламати нашу волю до перемоги і наш дух. І що наша перемога близька, як ніколи» [3], — заявила організатор акції, учасниця АТО, Аміна Окуєва.

Аміна Окуєва загинула 30 жовтня 2017 року неподалік селища Глеваха у Київській області внаслідок отриманих поранень. Під час диверсійного нападу автомобіль, у якому перебували Осмаєв та Окуєва, було обстріляно на залізничному переїзді. Адам Осмаєв отримав поранення, проте вижив. За його словами, обстріл автомобіля тривав кілька секунд: «Це класична засідка була. У затишному місці, на повороті, військова така засідка. Ми переїхали переїзд і там Г-подібний поворот, і на другому повороті раптово почалася стрілянина автоматична. Я відразу по газах. Аміна поруч зі мною сиділа. Обстріл йшов з правого боку, він буквально кілька секунд тривав, поки я не пішов із зони обстрілу. Але за ці кілька секунд, на жаль, у неї поцілили. Я зупинився, думав, почнуть добивати, підійде хтось. Але ніхто так і не підійшов, вони виявилися боягузами і втекли. Тоді я почав уже Аміною займатися. Вона була вже непритомна. Їй потрапила куля в голову, розстрошила череп. Я намагався, звичайно, «Целлоксом», який ми завжди з собою носимо, зупинити кров. Але вона через якийсь час перестала подавати ознаки життя. Природно, відразу зателефонував у поліцію спочатку на 102, потім у швидку, і так далі». МВС України розглядає дві основні версії вбивства Окуєвої. За словами речника МВС Зоряна Шкіряка, за цим можуть стояти як російські спецслужби, так і чеченські військові. Вбивство було скоєно з рідкісної для України зброї, автомата чеської армії калібру 7,62×39 мм, його було виявлено за 600 м від місця вбивства. Автомат Sa vz. 58 виготовляли до 1984 року, а 2000 його було знято з озброєння. Поховали Аміну Окуєву в Дніпрі 1 листопада 2017 року поруч із могилою Іси Мунаєва, відповідно до її заповіту. Від публічної церемонії прощання родина загиблої відмовилася, побоюючись, що захід може стати мішенню для терористів, а самі похорони відбувалися під охороною [2].

Список використаних джерел:

1. Sautreuil P. Quand un faux journaliste du « Monde » tente d'assassiner un commandant tchétchène // Libération / D. Alfon — 2017. — 139959 екз. — ISSN 0335-1793; 1766-0556; 2262-4767
2. Хто така Аміна Окуєва, яку розстріляли під Києвом. Еспreso TV. 30 жовтня 2017. Процитовано 2 листопада 2017.
3. Замах на Осмаєва: подробиці. РБК-Україна. Архів оригіналу за 27 лютого 2018. Процитовано 26 лютого 2018

Людмила ПРОНЧУК викладач,
Відокремлений структурний підрозділ
“Рівненський фаховий коледж Національного університету
біоресурсів і природокористування України”

РОЗСТРІЛЯНА НКВС. ОЛЕНА ЛЕВЧАНІВСЬКА – ПЕРША УКРАЇНКА-СЕНАТОРКА ПОЛЬЩІ, ЯКА ОБСТОЮВАЛА УКРАЇНУ

Серед українок, обраних депутатками до польського сейму, одинокою представницею Волині стала Олена Левчанівська. У неї була історична освіта: Левчанівська спочатку вчилася на філософському відділі Віденського університету, а згодом на Вищих жіночих курсах у Москві. Після цього вона взялася до активної культурно-освітньої роботи, разом з братом відкрила школу для дітей у рідному селі Липневі, де здобували освіту близько 90 учнів^[7]. Після одруження Олена з чоловіком переїхали в Житомир, де вона працювала в школі для дорослих, була активною учасницею товариства «Просвіта», долучилася до видання «Волинської газети» і «Громадянина». Вона досконало володіла французькою, італійською та німецькою мовами.

Поразка національно-визвольних рухів у 20-х роках минулого століття призвела до того, що землі Західної Волині, Західного Полісся та Галичини стали частиною Речі Посполитої, уряд якої проводив активну політику колонізації українців. У 1922 році відбулись вибори у польський сейм, результатом яких стало обрання 20 депутатів і шести сенаторів до складу парламенту країни.

У сеймі Олена Левчанівська стала єдиною жінкою-депутаткою, яка представляла інтереси українців Волині. Працюючи у комітеті закордонних і військових справ, політикиня взяла участь у створенні Українського парламентського (сеймового) клубу, відстоювала національні інтереси, піднімала проблеми простого люду, відстоювала права жінок.

У той час надзвичайно актуальними були нерозв'язані питання жертв першої світової війни, дітей та інвалідів. «Там, де міністерство праці і суспільної опіки має приносити допомогу, воно несе нам лише гноблення», – заявляла Левчанівська у польському сеймі. Сенаторка закликала допомагати українським та білоруським землям, цілком зруйнованим Першою світовою війною.

Сенаторка з Волинського воєводства, членкиня Комісії закордонних справ при сенаті вільно володіла французькою, німецькою та італійською мовами й виступала як делегатка української парламентарної репрезентації на багатьох міжнародних конгресах.

Під час закордонних поїздок Олена Левчанівська часто брала з собою дочку, яка потім згадувала: «Мама часто їздила за кордон. Вона брала мене з собою. Ці поїздки я пам'ятаю по-різному. Наприклад, коли ми були в Подебрадах, були також інші діти міжнародних активістів... Я гралася з ними, і це було дуже цікаво».

Активність Олени Левчанівської у справі захисту прав українців реалізовувалась легальними методами, проте влада сприймала її з роздратуванням, називаючи антидержавною. Але арештувати єдину жінку-представницю українства у сенаті, не наважувались.

Після завершення каденції у 1927 році сенаторка склала повноваження.

У той період парламент вже не міг активно тиснути на політику уряду, а українські депутати втратили впливовість. За цих причин Олена Левчанівська відмовилась вдруге виставляти свою кандидатуру на виборах і повернулася до більш спокійного та плинного життя в Луцьку. Невдовзі родина взагалі покинула місто, переїхавши у рідний Линів.

Невідомо, як Левчанівська ставилася до жіночого руху, однак вона сповна скористалася результатами емансипаційних процесів і виборчим правом у Речі Посполитій. Жінка була депутаткою польського сейму з 1922 по 1927 рік, удруге ж відмовилася подавати свою кандидатуру, зважаючи на послаблення впливу парламенту на урядову політику та неможливість боронити там українські інтереси[8]. Паралельно з політичною діяльністю в міжвоєнний період Олена займалася громадськими справами — опікувалася українськими політичними в'язнями, яких вдавалося звільнити за допомогою поляків.

У польському парламенті Левчанівська виступала в оборону інтересів українців. У промові 28 липня 1924 року вона звинувачувала поляків в обмеженні прав українців і білорусів та зверталася до історичного минулого: «Прошу Панів! Не такий далекий той час, коли ви й ваші діти мусіли вчити свою релігію в чужій мові, коли вас хотіли зрусифікувати. Чи ви так хутко забули про це? Чи може хочете мститися на нас за ті кривди, які вам зробила царська Росія?.. Панове, ви забуваєте, що не ми вас гнобили, але царський уряд гнобив вас і нас разом, і нас гірше, бо тут, на вашій землі, ви маючи свою, хоч приватну школу, свою книжку, своє право — чого нам царська Росія не давала. Ви були російськими громадянами, але ніхто не відбирав у вас права називатись поляками. А тепер [...] ви не хочете дати нам, на одвічних наших землях, того, що давав вам самодержавний царський уряд, не хочете дати нам навіть права називатися українцями й молитися згідно нашим сумлінням»[8].

Головним завданням Левчанівська вважала вибороти право на освіту українською мовою. Її обурював той факт, що на початку 1920-х років на 85 % українського населення припадало тільки 494 українські школи, а багато дітей не отримували освіти через небажання вчитися польською.

Левчанівська брала участь у різних міжнародних конференціях і конгресах як членкиня комісії закордонних справ при сеймі, скажімо, у вересні 1923 року виступала на літній школі міжнародної жіночої Ліги миру і свободи в Подебрадах (Чехія). Вона вказувала, що в Польщі існують «писані» і «реальні» права українців та білорусів, і прагнула показати міжнародній спільноті проблеми українців у міжвоєнний період.

Життя Олени Левчанівської змінилося, коли у вересні 1939 року в Линів зайшли радянські війська: новостворений радянський сільський комітет відібрав родинний маєток. У листопаді 1939 року хвору сенаторку викликали на допит у

Горохів, а невдовзі заарештували. З січня 1940 року жінка перебувала у луцькій в'язниці, але й там вона мала сили підтримувати інших ув'язнених.

Олену Левчанівську засудили до розстрілу 24 квітня 1940 року. Залишається невідомим, де її розстріляли : чи в Луцьку, чи в Києві, куди було перевезено частину бранців луцької в'язниці...

Список використаних джерел

1. Див.: *Кривошій, Олександр*. Жінки в правовій культурі українського народу // *Українки в історії* / За ред. Валентини Борисенко. — К., 2004. — С. 12
2. *Полонська-Василенко, Наталія*. Видатні жінки України. — Вінніпег–Мюнхен, 1969. — С. 19.
3. *Богачевська-Хом'як, Марта*. Мілена Рудницька // *Українки в історії* / За ред. Валентини Борисенко. — К., 2004. — С. 124.
4. Див.: *Богачевська-Хом'як, Марта*. Передмова // Мілена Рудницька. Статті, листи, документи (Збірник документів і матеріалів про життя, суспільно-політичну діяльність і публіцистичну творчість Мілени Рудницької) / Упор. Мирослава Дядюк. — Львів, 1998. — С. 12
5. Ідеологічні позиції і завдання Матірнього Союзу Українок // Інформаційний листок МСУ. — 1951. — № 2/3. — С. 3.
6. Цит. за: *Богачевська-Хом'як, Марта*. Мілена Рудницька // *Українки в історії* / За ред. Валентини Борисенко. — К., 2004. — С. 125.
7. Див.: *Разиграєв, Олег*. Родина Левчанівських в контексті історії української національної інтелігенції Волинського воєводства
8. Див.: *Левчанівська, Ірина*. Далеке і близьке: нариси, статті. — Луцьк, 2000. — С. 25.

Юлія ШУМ, студентка

Відокремлений структурний підрозділ

«Ірпінський фаховий коледж

*Національного університету біоресурсів та природокористування
України»*

Олена КУРАКІНА, викладач

Відокремлений структурний підрозділ

«Ірпінський фаховий коледж

*Національного університету біоресурсів і природокористування
України»*

ХРИСТИНА СУШКО: ЯК ВОЮВАЛА ЄДИНА ЖІНКА-ОФІЦЕР АРМІЇ УНР

Народжена в кінці 19 століття у дворянській сім'ї, вона пішла воювати в українську армію. Вона йшла в бій у першій лінії, втікала від ворогів по даху потяга, отримувала важкі поранення, вона одружувалась і розлучалась... А знаєте, чого вона не робила ніколи? Не здавалася. Все це про Христину Сушко –

єдину жінку-офіцера в армії Української Народної Республіки, яка присвятила своє життя боротьбі за українську державність.

У той час, як в Українській Галицькій Армії десятки жінок мали офіцерські звання хорунжих, в армії УНР Христина Сушко виявилася єдиною жінкою-офіцером. Вона була військовою лікаркою 6-ї січової дивізії Армії УНР і стала героїнею бою, який влітку 1920 року відбувся під селищем Перга на Житомирщині. Про її життя до Української революції відомо мало, але непростий шлях, що пройшла жінка з 1918 року, дозволяє зробити висновок про велич і багатогранність цієї особистості.

Христина народилася у 1894 році. Різні джерела зазначають місцем її народження Сочі, Крим або Київ. Перед початком Першої світової війни жінка успішно пройшла курс навчання на медичному факультеті Лозаннського університету у Швейцарії. Знала кілька іноземних мов (німецьку, французьку, польську), а також українську та російську. Загибель її першого чоловіка на фронті, а також страхіття більшовицьких переслідувань занесли її в Україну, на Наддніпрянщину, де вона познайомилася зі своїм другим чоловіком Романом Сушком – одним із командирів січових стрільців [1].

На початку 1918-го Христина Скачківська стала військовою лікаркою в українській армії. А під час антигетьманського повстання приєдналася до Січових стрільців. Опинившись у самому вирі бойових дій, вона, покликана лікувати, сама була двічі поранена. 5 червня 1919 р. у бою під с. Малою Салихою (ст. Пузирки, між Старокостянтиновим і Шепетівкою) вона, рятуючи кулемети, потрапила у полон до більшовиків, при чому 8 верст озвірілий хам-більшовик, їдучи конем, волочив за довгі коси свою жертву. У полоні була поневіряна, тяжко бита і мучена. Та відважність духу і спритність рятують її з неволі. Непомітно викравшись, вона втікає на даху переповненого більшовиками потяга, а потім, скочивши, добирається до Чорного Острова, де дає українським військовим властям інформацію про розташування більшовицьких частин і знов береться до своєї праці в війську.

10 липня того ж року Христина зазнала поранення двома кулеметними кулями в праву руку і, не виходячи з рядів, лишилася в полку, за що отримала подяку. У серпні вже в 4 полку під с. Великою Салихою (напрям В. Пузирки – Шепетівка) під час найбільшої небезпеки жінка, підтримуючи бадьорість духу стрільців, йшла з ними у першій лінії і була тяжко контужена, внаслідок чого стався параліч правого боку.

Лікування таких тяжких поранень потребувало багато коштів, які вдалось знайти лише з допомогою Головного отамана Симона Петлюри. У резолюції на виділення коштів для лікування за кордоном Петлюра написав, що це «реалізація обов'язку держави і її влади до одної з найкращих дочок її».

Вона стає на службу УНР військовою лікаркою влітку 1919 року, в апогей визвольних змагань. У бою під Пергою Христина Сушко дістала поранення у хребет і живіт, але попри це продовжувала допомагати іншим пораненим, доки не втратила свідомість. Згодом вона отримала інвалідність і мусила довго лікуватися [2].

Восени 1920, одужавши, Христина Скачківська-Сушко знову повернулася до лав Армії УНР, яка вже була інтернована в таборах на території Польщі. Попри травми й складнощі життя у таборі з двома дітьми, вона дуже багато працювала в Українській спілці військових інвалідів, допомагаючи іншим воїнам, які втратили здоров'я захищаючи Україну.

Христину дуже любили й поважали. Навіть генерал Михайло Омелянович-Павленко, який у різний час командував армією УНР та УГА, згадував про неї як про непересічну особистість. Їй були притаманні найкращі національні чесноти, а найприкметнішою рисою воячки була сила духу, що дозволила здолати всі випробування, тимчасову фізичну неміч, таборову безвихідь... [3]

Пішла з життя ця мужня жінка в лютому 1967 року в Женеві. Сьогодні її особистість, безсумнівно, є символом боротьби і тогочасної, і нинішньої України за свою незалежність.

Список використаних джерел:

1. Юзич Ю. Д-р Христина Сушко [Електронний ресурс] / Юрко Юзич // Незборима нація. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://nezborymanaciya.org.ua/show.php?id=1878>.
2. Шурхало Д. Жіночі постаті Української революції 1917–1921 років [Електронний ресурс] / Дмитро Шурхало // Радіо свобода. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29989813.html>.
3. Подільська С. Христина Сушко: як воювала єдина жінка-офіцер Армії УНР [Електронний ресурс] / Соломія Подільська // АрміяINFORM. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://armyinform.com.ua/about-us/>.

СЕКЦІЯ 3. ЖІНКИ У ФАХОВИХ СЕРЕДОВИЩАХ: ОСВІТА, НАУКА, ВИРОБНИЦТВО, СПОРТ

Леонід БАЛАНЮК, викладач
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України»

ЖІНКИ В НАУЦІ

Образ «Жінки в науці» найбільше захоплює тим, що в ньому увібрані головні якості талановитих та успішних науковців – сміливість, новаторство, впевненість, невтомність і цілеспрямованість. Завдяки саме цьому, чимало жінок-вчених зробили значний особистий внесок у розвиток багатьох наукових сфер. Останнім часом жінка стрімко розширює свій вплив на розвиток науки і це є яскравою ознакою сучасних глобалізаційних процесів у світі, таким собі інноваційним способом самореалізації жінок.

Починаючи з 2016 року 11 лютого у світі відзначають Міжнародний день жінок та дівчат у науці. В резолюції 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН від 22 грудня 2015 року зазначено, що свято засновано для того, щоб досягти повного і рівного доступу жінок і дівчаток до науки, а також забезпечити гендерну рівність і розширення прав і можливостей жінок і дівчат [1].

Жінки почали займатися наукою ще з давніх часів, зокрема, *Гіпатія Олександрійська* (математика, астрономія, механіка, 370–415 роки) була однією з найвидатніших вчених свого часу. Незважаючи на перешкоди, жінки від 300-х років нашої ери і до сьогодення своєю працею доводять, що жінка може все. Одним із яскравих прикладів жінок-науковців, винаходи яких застосовують і до сьогодні, є *Марія Склодовська-Кюрі* – видатна вчена, засновниця науки про радіоактивність, двічі лауреат Нобелівської премії. Винахід *Геді Ламар* виявився необхідним для бездротового зв'язку від докомп'ютерної ери і до наших днів: її винахід використовується у мобільних телефонах, Wi-Fi, GPS.

Жінки у науці в XXI столітті стикаються з дискримінацією та домаганнями. В галузях природничих, технічних, інженерних та математичних наук жінки менше публікують наукових праць, отримують менші виплати за свої дослідження і не просуваються кар'єрними сходами так, як чоловіки. Втім, гендерні програми останніх років роблять свою справу: все більше молодих жінок обирають для себе технічні спеціальності і шлях в науці, про розробки жінок-вчених почали розповідати в усьому світі. Наука набуває жіночого обличчя. Зараз до жінок в науці почали ставитися ліберальніше.

Українські жінки ніколи не відставали від світових тенденцій. На даний момент в Україні жінок у науці 46% — майже вдвічі більше, ніж в середньому у світі. Україна займає 12 місце за кількістю жінок-вчених у рейтингу серед 41 країни світу. Українки успішно працюють у різних галузях наук. Найбільше науковиць у галузі суспільних (65,8%), медичних (65,2%), гуманітарних (60,3%) наук; у технічних науках — 34,1% [1].

Одним з найвидатніших імен нашої історії, історії України, є *Наталія Полонська-Василенко*, яка ще з початку ХХ століття в 1970-х роках займалася дослідженням історії та археології України та просувала ідею самостійності і безперервності українського історичного процесу. Вона у непростий історично для України час стала однією з провідних представниць державницької школи в українській історіографії. *Валентина Радзимовська* — професорка, докторка медичних і фізіологічних наук, засновниця української школи фізіологів і біохіміків, внесла величезний вклад у вивчення туберкульозу і лікування його у дітей. *Ольга Броварець* — відкрила глибинні структурні механізми нестабільності геному, стала наймолодшим доктором фізико-математичних наук України. Українка *Марина В'язовська* — математикиня, розв'язала задачу оптимальної упаковки куль в 8-вимірному та 24-вимірному евклідовому просторі, яку до цього на протязі 400-х років нікому не вдавалося вирішити. Наукові праці *Ніни Мороженко* щодо природи сонячних протуберанців були першими у світі і дали старт науковим дослідженням геліофізиків з багатьох країн. Професорка кафедри математичного аналізу та теорії ймовірностей докторка фізико-математичних наук *Ніна Вірченко* визнана не лише в Україні, але і за кордоном: вона членкиня Австралійського, Американського, Бельгійського, Едінбурзького, Лондонського математичних товариств. *Елла Лібанова* — академік-секретар відділення економіки Національної академії наук України, **перша і єдина членкиня президії Національної академії наук за 102 роки її роботи**, науковиця у галузі соціоекономіки, демографії та економіки праці. І цей перелік славних українських науковиць можна продовжувати і продовжувати [2].

В 1998 році запроваджена глобальна програми L'Oréal — UNESCO «Для жінок у науці». З метою підтримати науковий потенціал в Україні [премія L'Oréal — UNESCO «Для жінок у науці» в Україні організовується з 2018 року](#). Українська Премія є частиною глобальної програми L'Oréal-UNESCO «Для жінок у науці» й реалізовується в Україні п'ятий рік поспіль задля сприяння збільшенню кількості жінок, які професійно проводять наукові дослідження у галузі STEM (наука, технології, інжиніринг та математика) на території України, в будь-якому закладі вищої освіти, дослідницьких центрах або Національній академії наук України, з метою заохочення за їхній внесок у розвиток української науки [3].

Список використаних джерел:

1. Міжнародний день дівчат та жінок у науці, [Електронний ресурс] <https://www.miyklas.com.ua/novosti/novini-u-2023-roci/novini-za-02-2023/mizhnarodnij-den-divchat-ta-zhinok-u-nauci>

2. Жінки в науці. 11 українок, відкриття яких змінили світ, [Електронний ресурс] <https://rubryka.com/article/ukrainian-women-in-science/>
3. Українська Премія L'Oréal-UNESCO Для жінок у науці, [Електронний ресурс] <https://www.loreal.com/uk-ua/ukraine/articles/commitment/for-women-in-science/>

Ірина БЕРЕГЕЛЯ, викладач

к.ю.н.

Відокремлений структурний підрозділ

«Ірпінський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів і природокористування

України»

ІРИНА КАЛІНСЬКА – ВІДОМА ЮРИСТКА ТА МЕДІАТОРКА СУЧАСНОСТІ

Ірина Калінська стала відомою в Україні після виходу телевізійних програм на юридичну тематику, адже судові шоу дуже зацікавили глядачів, дали змогу зазирнути у світ юриспруденції. Сімейні суперечки, розподіл майна, шахрайство, ревності, зрада – яскраво дублювали ситуації з реального життя.

Наразі Ірина й надалі залишається юристкою, медіаторкою, багатогранною постаттю сучасного телебачення. Більшість глядачів знають її як першу жінку-суддю України, що брала участь у таких телепрограмах, як «Сімейні справи з Іриною Калінською», «Судові справи: злочин і кара», «Сімейний суд».

Як згадує Ірина Калінська: «У проєкті «Сімейні справи» першим суддею виступав Ігор Годецький, але пізніше продюсери вирішили знайти жінку-ведучу. На цю вакансію проводився великий кастинг, у ньому пробувалися відомі особи юридичного світу нашої країни. Одного разу мені зателефонував Ігор Годецький, з яким ми завжди були добрими друзями, і попросив прийти до нього на зйомку, щоб подивитися сам процес. Там мене без будь-якої попередньої підготовки «зняли», тобто подивилися, як я виглядаю на телекамеру у ролі ведучої-судді. Однією з головних умов було досконале володіння українською мовою. Ігор Годецький зателефонував мені й сказав, що мою кандидатуру затвердили. Так я і стала першою телевізійною жінкою-суддею в Україні» [1].

Ірина у процесі зйомок мала право у кожному конкретному випадку виносити рішення, яке вважала максимально справедливим. Причому ця справедливість повинна враховувати інтереси усіх сторін, які так, чи інакше причетні до даної справи. Потрібно було дивитися прямо у вічі кожному з учасників справи. Усе залежало від ситуації, розвитку подій, реакції на них учасників. Як зазначає Калінська у засобах масової інформації: «Була у нас ситуація – надіслали до програми опис судової справи, яка лише розглядалася в одному з районних судів, але рішення суддя ще не наважувався прийняти – бо

справа була складною. Тож цю справу надіслали нам з позначкою «Дайте судді Калінській, хочемо подивитися, яке рішення винесла б вона».

Ірина Калінська народилася 29 серпня 1963 року у Києві. Є нащадком польського шляхтича Яна Калінського, який був радником у секретних державних справах при фельдмаршалу Б. П. Шереметеву. Видатна телеведуча продовжила справу своїх предків. Має чудову освіту. Навчалася у Київському інституті народного господарства ім. Д.С. Коротченка; Національному університеті ім. Т.Г. Шевченка; Національному педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова; Європейському університеті; Економічному університеті у Кракові. Талановита людина – талановита у різних галузях, про що свідчить перелік закінчених навчальних закладів за спеціальностями: «Бухгалтерський облік і аналіз господарської діяльності в промисловості», «Правознавство – конституційне і адміністративне право», «Гроші, фінанси і кредит», «Фінанси». Нині працює адвокаткою, медіаторкою, керуючою партнеркою юридичної аналітичної фірми, аудиторкою Міжнародного комерційного арбітражного суду при Європейській арбітражній палаті (Бельгія) [2].

Ірина Калінська є не лише медійною особистістю, але й викладачем, що навчає молоде покоління досягати високих професійних вершин. Викладає «Підприємницьке право» і веде персональний семінар для топ-менеджерів у Міжнародному інституті бізнесу (м. Київ); є старшим викладачем на кафедрі адвокатської майстерності в Академії адвокатури України (м. Київ), старшим викладачем на кафедрі фінансів та банківської справи Європейського університету.

Отже, талановиті, мудрі, освічені люди завжди виділяються у суспільстві й обов'язково привертають до себе увагу. Ірина Калінська є саме тією видатною жінкою, яка задіює свої вміння у всіх сферах діяльності, а талантами вражає та не перестає дивувати.

Список використаних джерел:

1. Ірина Калінська: «На «Сімейному суді» всі історії — реальні». URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/irina-kalinska-na-simejnomu-sudi-vsi-istoriyi-real/> (дата звернення 05.11.2023).
2. Офіційний сайт. Ірина Калінська. URL: <https://kalinskaya.com/ua/about> (дата звернення 05.11.2023).

Анастасія Буж'ян, студентка
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України»
Науковий керівник – к.п.н Дібрівна Е.І.

ГІПАТІЯ АЛЕКСАНДРІВНА- ПЕРША ЖІНКА МАТЕМАТИК

Жінки сприяли розвитку науки, техніки і медицини з найдавніших часів, але їх участь не завжди була помічена (прикладом такого замовчування є ефект Матильди, коли жіночі винаходи і напрацювання приписуються чоловікам). Жіноча історія висвітлює причини цього, а також перешкоди, які повинні були долати жінки, і стратегії, які вони повинні були прийняти, щоб їхня робота приймалася науковою спільнотою. До середини ХІХ ст., та й навіть значно пізніше, погляди суспільства на можливість жінок брати участь у науковій діяльності виявлялися скептичними. До ХХ століття жінки були виключені з академічної освіти: лише у ХХ ст. більшість університетів приймали в студентські групи тільки чоловіків.

Позбавлення жінок можливості формальної освіти (особливо бл. 1600 року і до кінця ХІХ ст.) серйозно обмежило участь жінок у науці.

Гіпатія (близько 350-370-415) -грецька жінка-астроном, філософ, математик, що працювала в Александрії. Дочка математика Теона з Александрії, останнього управителя Александрійської бібліотеки. Послідовниця неоплатонівської школи Ямвліха. Займалася обчисленням астрономічних таблиць, написала коментарі до творів Аполлонія (щодо конічних перетинів) і Діофанта (з арифметики), які не збереглися.

Гіпатія брала участь у громадських справах міста і користувалася значною популярністю.

Згідно зі свідченнями її сучасників, Гіпатія була вбита розлюченим натовпом християн або християнськими фанатиками парабаланами, відповідальність за що в багатьох джерелах покладається на патріарха Кирила Александрійського, одного з отців Церкви.

Гіпатія. Вона була дочкою професора математика Олександрійського музею, відомого як Теон. Музей Олександрії може бути заснований Птолемеєм І, королем Єгипту. У цей час багато людей прагнули пізнати науку та філософію. Тому з цих питань виник революційний рух.

Ця філософка і математик жила і працювала разом із батьком у підготовці різних текстів для учнів. Його цілком цікавили інструменти, які використовувались у дослідженнях астрономії. Він не тільки захоплювався математикою та філософією, але також мав певний потяг до вивчення рухів небесних тіл. Цей інтерес був до такої міри, що **склав кілька таблиць, де можна було б описати всі відомі на сьогодні руху небесних тіл.**

Одним з головних недоброзичливців Гіпатії був єпископ святитель Кирило Олександрійський. Він не лише зневажав подвиги Гіпатії, але й усі християнські

послідовники. Цей єпископ її звинуватив у впливі, який вона мала на розум губернатора цього міста. З того, що бачимо, цього намісника спонукали переслідувати християн. Гіпатія Олександрійська була вбита внаслідок народних заворушень. Очевидно, група недоброзичливців напала на карету, де вона їхала, замучила її та спалила.

Фізично Гіпатія **Вона мала велику красу, а також доглядала за своїм тілом.** Він не тільки проводив години і години дня за навчанням і навчанням, але він також підтримував щоденний фізичний режим, який підтримував його і дозволяв йому мати здорове тіло і активний розум. Він мав неабиякі фізичні та інтелектуальні якості. Однак він відмовився одружитися, щоб повністю віддатися науці. Якби він одружився, він, можливо, не мав би всієї відданості науці.

Орест отримував різні поради від Гіпатії щодо політики. Вона стала популярною жінкою за те, що була радником найвищих магістратів Олександрії. І це те, що магістрати приїжджали радитись у справи міських справ.

Його вірність язичництву в той час, коли християнство зростало, було початком причин, чому він помер від рук піднесених християн. **Її вбивство сталося в результаті християнського повстання через язичництво, коли їй було лише 45 років..** Його смерть спричинила великий переполох, бо вбивство жінки, яка виділялася своїми подвигами у світі науки та філософії, було ганебним злочином для християн.

Як бачите, протягом історії релігії спричинили численні смерті інтелектуалів. На жаль, вчинки Іпатії не були захищені. Я сподіваюся, що завдяки цій інформації ви зможете дізнатись більше про одну з найважливіших жінок у світі науки та математики.

Наукова діяльність.

В історії науки Гіпатія відома як винахідниця. Вона створила такі астрономічні прилади: пласка астролябія- прилад для визначення широт і довгот в астрономії, яка використовувалася для визначення знаходження Сонця, зірок та планет, а також планісферу - зображення небесної сфери на площині, на якій можна обчислювати захід і схід небесних світил. Гіпатія винайшла ареометр - прилад для визначення густини рідини.

Гіпатія обчислювала астрономічні таблиці, написала коментарі до наукових творів Аполлонія та Діофанта. Вона мала славу талановитої вченої та викладачки. До Гіпатії в Олександрію приїжджали вчитися люди з різних країв світу. Одним з її учнів був Сінесій, єпископ Птолемаїди.

Гіпатія була останнім представником давньогрецької математики. «Після цих останніх спалахів вогню грецької математики загасло, як загасла свічка» , - писав Ван дер Варден у книзі «Пробудилася наука». Але пам'ять про Гіпатію залишилася назавжди. Її наслідують багато вчених сучасності. У 20 сторіччі ім'ям Іпатії назвали один з кратерів Місяця.

Гіпатія брала участь у громадських справах міста і користувалася значною популярністю.

Список використаних джерел:

1. Гіпатія [Електронний ресурс]
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D1%96%D0%BF%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F>
2. Біографія Іпатії [Електронний ресурс]
<https://www.meteorologiaenred.com/uk/>
3. Гіпатія [Електронний ресурс]
https://ukrmathematik.blogspot.com/p/blog-page_66.html
4. Жінки в науці [Електронний ресурс]
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%B8_%D0%B2_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D1%86%D1%96

Денис ГАЙДУК, студент
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України»
Науковий керівник – к.ю.н. Берегеля І.М.

ОКСАНА МЕШКО – УКРАЇНЬСЬКА БОРЧИНЯ ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ

XXI століття у історії України є надзвичайно складним та болючим – «Небесна сотня», початок окупації у 2014 році, порушення норм міжнародного гуманітарного права під час російсько-української війни та загибель тисяч українців. XX століття теж відзначилося драматичними сторінками у житті українського народу, його боротьбою за свободу та незалежність. Тоді великого значення набули антиістеблішментський та правозахисний рухи у шістдесятих і вісімдесятих роках.

Українські дисиденти виступали проти режиму, у той час як більшість сприймала дисидентів як ворогів. Вони добре знали, що на них чекають злидні, переслідування, табори, знущання, тортури і, навіть, смерть. Загалом, цей феномен незгоди, боротьби з несправедливістю в умовах, коли більшість мовчала і підкорялася, мав велике значення, особливо для майбутнього.

У той час не лише чоловіки, а й жінки несли непосильну ношу боротьби за свободу та захист прав людини. Однією з найяскравіших постатей того часу була Оксана Мешко. Її ім'я завжди звучало поряд з такими іменами, як Василь Стус, Микола Руденко, В'ячеслав Чорновіл. Цій жінці судилося стати організатором цілеспрямованої боротьби за права людини та свого народу. За готовність до самопожертви та боротьби, будучи нащадком козацького роду, учасники дисидентського руху називали її «козацькою матір'ю». Ця вольова жінка пережила смерть рідних, знущання, в'язниці та заслання, їй довелося витримати те, що не під силу нікому іншому. Але вона вистояла, виснажена, але не переможена.

Оксана Яківна Мешко народилася 30 січня 1905 року в селі Старі Санжари на Полтавщині в багатодітній працюючій селянській родині. Змалку її виховували у сильному козацькому дусі та з дотриманням українських традицій [1].

Жінка, захищаючи права інших, піддавалася постійному переслідуванню з боку радянської влади через свою політичну позицію – проукраїнську, а не прорадянську. Вона мала тісні зв'язки з УПА, пережила репресії всіх членів своєї сім'ї, від зорі до зорі біла та вантажила камінь у кар'єрах під спостереженням наглядачів сталінських концтаборів. Ці всі пережиті жахіття вона увіковічила у книзі «Між смертю і життям» аби майбутні покоління знали, як боролись наші предки.

Козацька матір належала до шістдесятників, вона мала на меті згуртувати навколо себе людей, які розуміють необхідність духовного відродження. Зрештою, односторонність цієї ідеї вилось немало. Але українську інтелігенцію переслідували, котились хвилі масових арештів, обшуків, та навіть, позасудових репресій [2].

У 1975 р. було проголошення створення Української Гельсінської групи (УГГ) Миколою Руденком. Це була перша правозахисна організація в Україні, а Оксана Мешко була другою за важливістю, що боролась за звільнення українських політичних в'язнів. Видатна правозахисниця допомагала збирати факти та докази порушень прав людини в Україні (колишній УРСР) – це була спільна мета усіх учасників УГГ. За активну позицію, козацьку матір намагались усунути з громадсько-політичного життя шляхом найпідступнішого плану – запроторивши до Київської психіатричної лікарні ім. Павлова. Але і це не зламало Оксани Мешко. Після виходу з лікарні, влада порушила проти неї кримінальну справу за «антирадянську агітацію та пропаганду» й відправили у заслання.

Відбувши термін заслання, яке теж не змогло зламати цю видатну та сильну жінку, вона продовжила свій шлях у мандрах по світу. В Австралійському парламенті зробила об'єктивну доповідь про суспільно-політичне становище в СРСР і стан справ із правами людини в Україні. Тут же, в Австралії їй зробили операцію на очах. Потім, на запрошення свого небожа, Юрка Логуша переїхала до Нью-Йорка. Виступила на Світовому Конгресі Вільних Українців. Це був новий потужний прорив українського національного питання у світову пресу.

Навіть, потрапивши у вир подій, які передували прийняттю Незалежності України, вона стала членом Координаційної Ради Української Гельсінської Співки, у яку була реорганізована УГГ з ініціативи Левка Лук'яненка. Була однією з організаторів першої української політичної партії – Української Республіканської партії. Без неї не обходився жодний мітинг.

Зважаючи на поважний вік та стільки пережитих репресій, здоров'я правозахисниці було не в найкращому стані і останній інсульт забрав її життя. Вона марила Незалежністю України, та, на жаль, не дожила декілька місяців до здійснення своєї мрії. Оксана Мешко була саме тією видатною жінкою, яка пережила один з етапів нищення українського народу у XX столітті. Від самозахисту, захисту сина, вона перейшла до правозахисної діяльності в УГГ і в

похилому віці пережила всі труднощі ув'язнення і заслання. До останньої хвилини свого життя вона не переставала боротись за свою країну та український народ.

Список використаних джерел:

1. Страсна дорога Оксани Мешко: до 115-річчя від дня народження української дисидентки, правозахисниці, члена Української Гельсінської групи : біобібліографічна розвідка / упоряд. Л. І. Картальова; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара. Полтава, 2020. 24 с.

2. Не відступлюся!: До 100-річчя Оксани Яківни Мешко / Харківська правозахисна група; Упоряд. В.В. Овсієнко, О.Ф. Сергієнко; Худож. оформлювач Б.Є. Захаров. Харків: Права людини, 2005. 344 с.

Галина ГНАТЕНКО, викладач,
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України»

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЖІНКИ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ СВІТІ

Жіноча історія висвітлює причини, а також перешкоди, які повинні були долати жінки, щоб їхня робота приймалася науковою спільнотою. До середини XIX ст., та й навіть значно пізніше, погляди суспільства на можливість жінок брати участь у науковій діяльності виявлялися скептичними. До XX століття жінки були виключені з академічної освіти: лише у XX ст. більшість університетів приймали в студентські групи тільки чоловіків.

Сучасна участь жінок у науковій діяльності відрізняється від участі в ній чоловіків у багатьох аспектах, зокрема: 1) участь жінок будь-якого віку (навіть сьогодні) в науці менша за чоловічу: жінкам належить менше 30 % наукових публікацій; 2) жінки присутні в конкретних наукових напрямках (наприклад, жінок й досі мало у STEM); 3) жінок менше на керівних посадах (вертикальна гендерна сегрегація ринку праці); 4) заробітна плата жінок у науці нижча за чоловічу; 5) жінки отримують менше персоналу та гірше фінансування при відкритті лабораторій за однакових умов з чоловіками^[1]; 6) напрацювання, винаходи та відкриття жінок приписуються їхнім колегам-чоловікам^[2]; 7) роботи жінок рідше цитуються^[3];

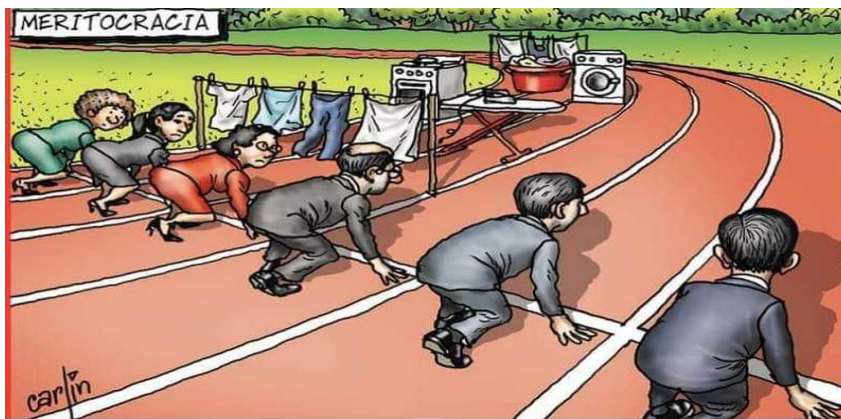
Які ж існують історичні та правові проблеми, що мають глибокий світосприйнятний та суспільний інтерес? Найперша – це те, що наука виключно чоловіча справа. Представниці слабкої статі мають виконувати іншу роль, яка несумісна із наукою. Жінка – берегиня, жінка – мати, жінка – дружина. Така модель нав'язувалась людству століттями. Наука для жінок фактично була недосяжною, під зачиненими дверима. Хоча заради справедливості потрібно зазначити, що були і виключення. До прикладу в історії відома грецька математикиня, астрономія та філософікиня Гіпатія Олександрійська (370-415

рр.), яка отримала свої знання від свого батька – філософа та математика Геона, і була однією з найвидатніших вчених свого часу. Загалом вона користувалась в Стародавньому світі беззаперечним авторитетом та повагою, брала активну участь в громадському житті міста, читала лекції в Олександрійській школі. Але то були виключення із загального правила і які часто не сприймалися і не вітались. Друга думка, яка, до речі побутує і сьогодні, і яка заважає жінці впевнено рухатися на науковій ниві, жінка менш компетентна як вчений. Скептики доволі гостро формулюють запитання: чи здатна жінка бути справжнім науковцем? До середини XIX століття переважала помилкова гіпотеза про біологічні та психологічні «особливості» жінок, які нібито заважають їм займатися наукою[1].

Чи притаманні жінці гострий розум, логічне мислення, цілеспрямованість, наполегливість і націленість на конкретний результат? Однозначно, так. Більше того, жінки нічим не поступаються чоловікам. Зокрема, ті винаходи та відкриття, зроблені жінками в молекулярній біофізиці, хімії, біології, медицині, психології, наноматеріалознавстві та комп'ютерній інженерії це підтверджують і руйнують стереотипи про жіночу логіку і про те, що рушієм прогресу може бути лише чоловік. Зокрема, англійська математикиня Ада Лавлейс (1815-1852) відома створенням опису першої ЕОМ, проект якої був розроблений Чарльзом Беббіджем. Слід також згадати найвідомішу жінку-науковицю у галузях фізики і хімії, засновницю науки про радіоактивність Марію Склодовську-Кюрі (1867-1934), що отримала Нобелівську премію, і першим двічі лауреатом цієї нагороди (з фізики – 1903, з хімії – 1911), є єдиним науковцем в історії, відзначеним цією нагородою у двох різних галузях природничих наук.

Для забезпечення повного і рівного доступу до науки та участі в ній Генеральною Асамблеєю ООН у 2016 році заснований Міжнародний день жінок і дівчат у науці. Наразі Україна займає 12 місце за кількістю жінок-учених в рейтингу серед 41 країни світу. Українки успішно працюють у різних галузях науки. Найбільше науковиць у галузі суспільних (65,8%), медичних (65,2%), гуманітарних (60,3%) наук; у технічних науках — 34,1%. За сучасними даними ЮНЕСКО, жінки і дівчата, як і раніше, в науковому середовищі представлені значно менше, ніж чоловіки: в середньому лише 30 % науковців у всьому світі — жінки.

Втім, гендерні програми останніх років роблять свою справу: все більше молодих жінок обирають для себе технічні спеціальності і шлях в науці, про розробки жінок-вчених почали розповідати в усьому світі.

Автор цієї картинки у Twitter Anand Mahindra: «Цього тижня я сидів зі своїм онуком і зрозумів ось що. Я вітаю кожну жінку, що працює, і визнаю: їхні успіхи вимагали набагато більших зусиль, ніж для їх чоловіків»

Останнім часом жінка стрімко розширює свій вплив на розвиток науки і це є яскравою ознакою сучасних глобалізаційних процесів у світі, таким собі інноваційним способом самореалізації жінок. можна з впевненістю стверджувати, що в Україні жінки займають достойне місце в науці. І хоча шлях науковця тернистий, сповнений світлич сподівань та мрій про втілення неможливого, а то і виходу, як говорив І. Франко «поза межі можливого», наука існуватиме завжди і буде приваблювати усіх цікавих, адже людина саме завдяки своєму невсипущому прагненню до пізнання, вічному жеврінню «чистого розуму» залишається людиною.

Список використаних джерел:

1. Курна О. Коли чоловіки зверху, або «скляна стеля» української вищої освіти. Взято з: <https://genderindetail.org.ua/season-topic/osvita-iprosvita/koli-choloviki-zverhu-abo-sklyana-stelya-ukrainskoi-vischoi-osviti134076.html> .
2. <https://law.chnu.edu.ua/zhinky-v-nautsi-stereotypy-ta-realnist/>
3. <https://osvitanova.com.ua/posts/5302-zhinky-v-nautsi-11-ukrainok-vidkryttia-iakykh-zminyly-svit>
4. <https://rubryka.com/article/ukrainian-women-in-science/> - Жінки в науці. 11 українок, відкриття яких змінили світ
5. <https://upc.kpi.ua/7088> - Жінки і дівчата в науці – цікаві факти
6. https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2887956-top10-uspisnih-ukrainskih-vcenihzinok-infografika.html - ТОП-10 українських успішних вчених-жінок

ЖІНКИ – ЛАУРЕАТИ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ З ФІЗИКИ

Важливою подією у науковому світі є вручення престижної міжнародної Нобелівської премії, що заснована ще у 1901 році Альфредом Нобелем. Дану премію присуджують щорічно за видатні наукові дослідження, революційні винаходи або значний внесок у розвиток суспільства (галузі фізики, хімії, фізіології, медицини, літератури та збереження миру). Святкові церемонії нагородження цього року відбудуться 10 грудня в столиці Швеції Стокгольмі.

Список нерозв'язаних у сучасній фізиці проблем охоплює широке коло питань як теоретичного так і експериментального характеру. Серед них проблеми атомного ядра та ядерної астрофізики, фізики високих енергій та фізики елементарних частинок, квантової гравітації, космології, загальної теорії відносності, квантової механіки та інші. Історія науки та статистика свідчать про гендерний дисбаланс участі жінок та чоловіків у науковій діяльності та розв'язанні фізичних проблем. Участь жінок у розвитку науки та техніки не завжди була помічена, тривалий час жінки були позбавлені можливості формальної освіти та права на наукову діяльність. І все ж таки, у науці, та фізиці зокрема, жінки представлені власними видатними досягненнями та науковими відкриттями.

З часу заснування Нобелівської премії лише чотири жінки були удостоєні цієї високої наукової нагороди. Польська фізикиня Марія Склодовська-Кюрі – перша жінка-лауреат та єдина у світі людина, яка отримала дві Нобелівські премії – з фізики у 1903 р. та хімії – у 1911 р. Подружжя Марія та П'єр Кюрі отримали цю нагороду за спільні дослідження явищ радіації.

Німкеня Марія Гепперт-Маєр у 1963 році отримала Нобелівську премію за відкриття, що стосуються оболонкової структури ядра. Модель Гепперт-Маєр пояснювала існування магічних чисел у фізиці ядра тим фактом, що елементи з атомними масами 2, 8, 20, 28, 50, 82 та 126 стабільніші за сусідів у періодичній таблиці. Природа цього пояснення полягає в спин-орбітальній взаємодії нуклонів, в результаті чого в ядрі утворювалися оболонки з можливою кількістю нуклонів 2, 6, 10 і ін. При заповненні чергової оболонки виходить надзвичайно стабільна конфігурація ядра. Після смерті Гепперт-Маєр Американське фізичне товариство затвердило нагороду в її честь, яку присуджували молодим жінкам-фізикиням на початку наукової кар'єри [2].

У 2018 році Нобелівську премію отримала канадка Донна Стрікланд за внесок у галузі лазерної фізики [1]. Це третя жінка в історії, яка отримала цю престижну премію. Науковою роботою вона займалася ще зі своїх студентських років і досягла значних успіхів у галузі оптики. Донна Стрікланд разом із Жераром Мору винайшли метод отримання ультракоротких та високоефективних лазерних імпульсів. Техніка, яку вони розробили, відкрила

нові напрямки досліджень та застосовується в промисловості та медицині. Зокрема, їх відкриття використовуються при проведенні лазерного виправлення зору.

Американка Андреа Гез удостоєна Нобелівської премії у 2020 році за дослідження надмасивної чорної діри в центрі нашої Галактики [3]. Андреа Гез – професорка кафедри фізики та астрономії Каліфорнійського університету, членкиня Національної академії наук США та належить до двадцятки провідних учених США (за версією часопису „Discover”).

Цьогоріч серед лауреатів Нобелівської премії з фізики 2023 – Анн Л'Юльє, науковиця зі Швеції французького походження. Ще у 1987 році нею виявлено феномен „підсвічування” електронів при проходженні інфрачервоного лазерного променя через інертний газ. На основі її відкриття американець П'єр Агостіні та німець Ференц Крауз створили установки для генерування ультракоротких світлових імпульсів тривалістю від 250 до 650 аттосекунд. Ці спалахи дозволяють отримати зображення процесів, що відбуваються всередині атомів та молекул. Аттосекундні імпульси у майбутньому можна використати для ідентифікації молекул, шифрування даних, у медичній діагностиці [4].

Анн Л'Юльє – професор атомної фізики Лундського університету. Вона очолює групу аттосекундної фізики, яка вивчає рух електронів у реальному часі. Дані дослідження важливі для розуміння хімічних реакцій на атомному рівні. У 2023 році Л'Юльє та її команда побили світовий рекорд зі створення найкоротшого лазерного імпульса тривалістю 170 аттосекунд.

Таким чином, п'ята жінка-лауреат Нобелівської премії Анн Л'Юльє невдовзі отримає цю престижну нагороду. Звичайно, згадані імена вчених-фізикинь не охоплюють весь перелік жінок, які працювали у галузі фізики та досягли визначних результатів. На сьогодні жінки все більше та частіше отримують визнання та авторитет у науці, вони активно працюють у наукових товариствах та об'єднаннях, займають ключові посади в освіті, проводять наукові експерименти та обґрунтування їх результатів.

Список використаних джерел

1. Вперше за 55 років Нобелівська премія з фізики дісталась жінці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukr.media/science/375395/>
2. Марія Гепперт Маєр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Названо лауреатів Нобелівської премії 2020 з фізики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/science/nobelivska-premiya-2020-nazvani-laureati-v-galuzi-fiziki-novini-11171999.html>
4. Підсумки Нобелівського тижня 2023: жінки в науці, переживаннях і боротьбі, чоловіки – у тонкощах квантових точок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mind.ua/publications/20263649-pidsumki-nobelivskogo-tizhnya-2023-zhinki-v-nauci-perezhivannyah-i-borotbi-choloviki-u-tonkoshchah-k>

Олександр ДЯКОВСЬКИЙ,
к.ю.н, старший викладач
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Олександра ГРАЧОВА студентка,
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ТА ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ТОВАРИСТВАХ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОЧОЛЮВАНИХ ЖІНКАМИ

В сучасних умовах розвитку бізнесу при наявності воєнного стану, зміненні економічних факторів роботи та праці спостерігається тенденція до створення суб'єктів господарювання, внесення відповідних змін до юридичних осіб з метою пристосування до сфери надання послуг чи виконання робіт. В процесі внесення змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відбувається обіг персональних даних та взаємодія бізнесу з державою, що свідчить про актуальність даної теми.

Захист даних та корпоративних прав завжди був та залишається об'єктом підвищеної уваги юристів. Сучасні дослідники приділяють значну увагу проблемним питанням захисту персональних даних та корпоративних прав серед них варто відзначити наступних: Бринцев О.В., Городиський І.М. Сухорильський П. та інші. Кожен із них зробив значний внесок у вивчення даного питання, але проблема захисту персональних даних потребує подальшого опрацювання.

Варто зазначити, що зміна порядку набуття та припинення корпоративних прав юридичних осіб в частині Товариств з обмеженою відповідальністю утворила можливість реалізації даних прав за допомогою акту прийому – передачі котрий оформлюється письмово між сторонами та підлягає нотаріальному завірненню.

Відповідно до частини першої статті 167 Господарського кодексу України корпоративні права - це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами [2].

Проте станом на сьогоднішній день спостерігається наявність судових спорів в частині корпоративних прав серед засновників юридичних осіб, що вказує про наявність судових рішень у даній сфері.

Одним із прикладів судових спорів є постанова Касаційного господарського суду в складі Верховного суду від 15.07.2021 року в справі № 909/863/19 відповідно до якої суд зазначив, що корпоративні права учасника

визначаються часткою в статутному капіталі господарського товариства, тобто корпоративні права обумовлені наявністю в особи прав на частку в статутному капіталі господарського товариства. При цьому, корпоративні права не є об'єктом права власності та не можуть переходити у власність. Об'єктом права власності є частка в статутному капіталі товариства [3].

За допомогою напрацювань Касаційного господарського суду в складі Верховного суду щодо розгляду корпоративних спорів та формування правових позицій вказує про можливість здійснення захисту даних прав за допомогою звернення до суду.

Як зазначає вчений О. Доценко, у судовій практиці вже створена усталена судова практика щодо розгляду питань захисту корпоративних прав, яка дозволяє уникнути правової колізії і труднощі під час вирішення спорів щодо даної категорії справ [1, с. 69].

Варто зазначити, що суб'єкти господарювання в своїй діяльності серед іншого керуються укладеними договорами, котрі в процесі їх виконання накопичують первинні документи, рахунки, акти, товарно – транспортні накладні та інші первинні документи, які в подальшому опрацьовуються також під час перевірок контролюючими органами та банківськими установами, що свідчить про накопичення персональних даних за певний період часу.

Таким чином як висновок слід зазначити, що національне законодавство передбачає можливість передання корпоративних та їх відчуження. В процесі реалізації прав виникають судові спори, що вказує про наявність судових рішень у даній сфері. Накопичення інформації зумовлює обіг персональних даних та свідчить про необхідність реалізації правової концепції на забуття персональних даних, що вказує про необхідність внесення відповідних змін до національного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Доценко О. Визнання недійсним правочину, вчиненого виконавчим органом господарського товариства з перевищенням своїх повноважень як спосіб захисту корпоративних прав. Підприємництво, господарство і право. 2020. N 3. С. 69–76.

2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 28.10.2023)

3. Постанова Касаційного господарського суду від 15 липня 2021 року. N 909/863/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98391269> (тата звернення 28.10.2023).

ЖІНКИ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ

Олімпійський спорт є одним із дивовижних явищ в історії людства. Перші Олімпійські ігри датуються 776р. до н.е., зародилися у Стародавній Греції. В античних Олімпійських іграх жінки участі не приймали, більш того їм під страхом смертної кари заборонялось навіть бути присутніми на змаганнях. Тільки одній жінці було дозволено спостерігати за видовищем – жриці богині Деметри, святилище якої знаходилося в Олімпії. З VI ст.. до н.е. допускаються жінки до участі в змаганнях на колісницях, але тільки у якості власниць коней і колісниць. Приз за перемогу отримувала власниця, а їздовий отримував стрічку для обв'язування голови.

Перші сучасні Олімпійські ігри відбулися в 1896 році в Афінах завдяки зусиллям французького громадського діяча, педагога П'єра де Кубертена. Чотирнадцять держав взяли участь у сорок трьох заходах з участю 241 спортсменів чоловіків та жодної жінки. Слідуючи традиціям олімпійського спорту Стародавньої Греції, П'єр де Кубертен категорично виступав проти участі жінок в олімпійських змаганнях. «Олімпійські ігри, - писав він, - торжество чоловічої сили, спортивної гармонії, починання, що базується на принципах інтернаціоналізму, лояльності, яке сприймається глядачами, як мистецтво і винагороджується похвальними оплесками жінок»[4]

Спортивний рух серед жінок тільки починав розвиватися, проти жіночого спорту протестувала і церква, думка якої співпадала з думкою офіційних властей майже більшості країн. В таких умовах жінки вперше отримали допуск до участі в Парижі на Іграх II Олімпіади у 1900 році. Участь жінок було більш символічна їм дозволили взяти участь лише у змаганнях з гольфу і тенісу. Під час проведення перших Олімпійських ігор сучасності вся відповідальність за формування програм змагань, правил і суддівства покладалась на спортивні організації країн організаторів Олімпійських ігор, що сприяло неофіційному включенню і жінок. Шість спортсменок розіграли нагороди з тенісу і вісім з гольфу. 13 липня 1908 року в Лондоні відбулась історична подія – відкриття IV Олімпійських ігор. Ця дата стала новою сходинкою у боротьбі жінок за рівноправ'я, адже у цей день жінки стали повноправними учасниками Олімпіади.

Не менш драматично складалася доля жінок і на зимових Олімпіадах. В перших трьох 1924-1932 участь брали лише фігуристки. У 1928 році на Олімпійських іграх в Амстердамі вперше була представлена жіноча легка атлетика. Це відкрило шлях для багатьох талановитих спортсменок, які довели свої здібності у цій дисципліні. Протягом наступних десятиліть жінки у світовому спорті стикалися з викликами й боролися за те, щоб бути на рівних

умовах з чоловіками. Так з'явилися жіночі чемпіонати світу та нові види спорту, що дають жінкам можливість змагатися та демонструвати свої таланти.

Після другої світової війни програми Олімпійських ігор розширюється за рахунок видів змагань, кількість яких з 1948-1968р. збільшилось з 19 до 39 у чоловіків та всього з 6 до 8 у жінок. Починаючи з 1960 року жіноча частина програм ігор почала значно розширюватись, набирає темпів емансипація жінок, поступово ліквідується нерівність в усіх сферах діяльності. МОК вперше став на позицію більш активного залучання жінок в олімпійський рух. Перехід від теоретичного визнання можливості заохочення жінок до участі в Олімпійських іграх до практичних заходів викликаний зростанням рівня спортивних результатів у жіночому спорті, а також розвитком жіночих видів спорту на національному рівні. Так у 1981р. першим членом МОК було обрано жінку Аніту Дефранц. Починаючи з XX Олімпійських ігор збільшення жіночої олімпійської програми за видами спорту і видами змагань. Кількість видів спорту у чоловічій програмі збільшилась з 26 до 34, а в жіночій з 10 до 34, кількість видів змагань у чоловіків збільшилась з 140 до 168, а у жінок з 43 до 120. На цьому етапі відбулися найбільші зміни у жіночій олімпійській програмі, яка в цілому відображала рівень розвитку жіночого спорту у світі.

В наш час жінки майже зрівнялися за кількістю видів спорту в олімпійській програмі з чоловіками і вже неможливо уявити собі, що якихось 115 років тому назад участь чарівної половини була неможлива.

Сьогодні українські спортсменки продовжують заявляти про себе у світі та надихати інших своїми досягненнями. Ці жінки демонструють надзвичайний талант, відданість, силу, працьовитість та жагу до перемог. Українські спортсменки з кожної Олімпіади привозять нагороди і демонструють високу майстерність. Першим українським чемпіоном зі спортивної гімнастики стала Ніна Бочарова(1952р. Гельсінки), а вже в складі Незалежної команди України фігуристка Оксана Баюл (1994р. Ліперхаммер). Зокрема на останніх Іграх XXIX Олімпіади в Пекіні українська команда здобула 27 нагород, 12 з них здобули жінки. Українські спортсменки досягли неймовірного рівня. Вони беруть участь у різноманітних олімпійських змаганнях та виступають на інших міжнародних спортивних аренах. Багато з них є справжніми іконами та прикладами для наслідування для молодих жінок, надихаючи їх на здійснення своїх мрій незалежно від статі.

Список використаних джерел

1. Бондар І.В. Актуальні проблеми фізичного виховання студентів // Фізична активність,здоров'я і спорт. 2012 № 3.С.10-15.
2. Карпова І. Б., Корчинський В. Л., Зотов А. В. Фізична культура та формування здорового способу життя: Навч. посіб.К.: КНЕУ,2005. 246с.
3. Крамар В. У. Здоровий спосіб життя. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. / Під ред. С. С. Єрмакова. Х.: ХХІІІ, 2002. № 24. С. 56-62
4. Кубертен П. Олімпійські мемуари – К.: Олімпійська література, 1997-180с.

Андрій КАЛІНІЧЕНКО, студент
Відокремлений підрозділ НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний інститут»
Науковий керівник – Калініченко А.О.

КАТЕРИНА ЮЩЕНКО – ПРОГРАМІСТКА, ЯКА ЗМІНИЛА СВІТ

Портрет Катерини Логвинівни Ющенко висить у «Музеї Тюрінга» – Всесвітньому музеї обчислювальної техніки, що знаходиться у Великій Британії. Також вона як піонерка програмування увійшла до галереї програмістів у знаменитому Музеї комп'ютерної історії в Кремнієвій долині.

Катерина Ющенко – українка, що першою у світі створила мову програмування для комп'ютера. Саме її розробка, щоправда, із не надто милозвучною назвою «адресна мова програмування» випередить мову Фортран на два роки, Кобол на три роки і Алгол на п'ять.

Важко було повірити, що уродженка містечка Чигирин одного дня працюватиме у лабораторії з першими комп'ютерами.

Вона донька ворога народу. Її батько, вчитель історії, мав необережність провести дітям екскурсію місцями козацької бойової слави. Так званому українському буржуазному націоналісту випишуть 10 років позбавлення волі. А доньку – першокурсницю фізико-математичного факультету Київського університету – виженуть вже наступного дня. Прийняти на навчання неблагонадійну студентку ризикнуть лише в Самаркандському університеті (Узбекистан).

На рідну землю вона повернеться тільки після Другої світової війни. У той час у Львові відкривають філію Інституту математики і Катерина потрапляє у відділ теорії ймовірностей. Талант Катерини визнавали навіть її наукові опоненти, вона захистила кандидатську і увесь свій час віддавала дослідженням. Поміж ними вона вийшла заміж за свого колегу-науковця Олексія Ющенка і переїхала зі Львова до Києва.

А тим часом у Феофанії, передмісті Києва, у приміщенні старого монастиря тридцять науковців розробляють перший на всій континентальній Європі комп'ютер. Подібні машини на той час були тільки у Великобританії та США.

Назва цього творіння МЕСМ – мала електронна обчислювальна машина. Втім «мала» – це жартівливе слово, бо займав цей комп'ютер 60 квадратних метрів.

Вздвж стін простягались фанерні макети, в які вмонтували 6000 тисяч радіоламп, конденсатори та резистори. Машина ніколи не працювала вдень. Найменший стрибок напруги переривав довгі обрахунки, та й тягнула МЕСМ стільки енергії, що ці стрибки були неминучі. Пам'ять машини дуже мала – якихось сотні байт.

Після того, як Сергія Лебєдєва, батька першої ЕОМ, переводять у Москву для нових розробок, комп'ютерного первістка передають науковцям з Інституту математики, де працює Катерина Ющенко. Тут і зійшлися їхні шляхи. Спочатку для комп'ютера створювали найпростіші програмки. Та Ющенко розуміла, що

можливості ЕОМ значно розширяться, якщо використовувати універсальну мову програмування більш високого рівня. Так поступово з'явилась адресна мова. Винахід Ющенко допоміг писати програми, що не залежали від місця в пам'яті комп'ютера і розташування масивів даних. Адресна мова Катерини Ющенко стала прототипом інших алгоритмічних мов, які фактично започаткували нинішні комп'ютерні технології. І в Україні вона з'явилася тоді, коли Мері Максвелл Ґейтс лише йшла народжувати Білла Ґейтса, а інша винахідниця Ґрейс Гоппер була молодшим офіцером і тільки через 5 років створила для потреб американського уряду та бізнесу мову програмування Кобол (Спільну бізнесову мову). Винахід Ющенко почали застосовувати у більшості машин радянського, а згодом і китайського виробництва. Адресну мову використовували і при керуванні космічним польотом «Аполлон-Союз»!

Те, що колись в Союзі називалось лженаукою тепер допомагало вирішувати численні проблеми. Завдяки адресній мові програмування комп'ютери почали вести розрахунки траєкторій польоту балістичних ракет, ядерної зброї, обчислювали параметри боєголовок.

Вся родина Катерини Ющенко – математики. Чоловік був ученим-математиком, старший брат Михайло викладав у сільській школі фізику й математику, середній брат Олексій був фізиком, доктором наук, завідувачем кафедри, молодший брат Володимир Рвачов у 40 років очолив Інститут радіоелектроніки в Харкові, став професором математичної і теоретичної фізики Харківської політехніки, академіком НАН України. Сестра Людмила була вчителькою математики у Стрию. Усі племінники Катерини Логвинівни теж пов'язані з математикою і є докторами точних наук. Донька Катерини Ющенко працювала в Інституті кібернетики, син Юрій – в Інституті математичних машин та систем, зараз доцент Києво-Могилянської академії. Онук першої жінки-програміста, до речі, теж Катерина Ющенко, відома нині серед математиків світу. Інші онуки закінчили вищі за спеціальностями «програмування», «математика» та «фізика». Дивно, що зараз в Україні про пані Катерину мало знають. Сучасне програмування, бази даних та засоби штучного інтелекту – усі ці сфери й досі застосовують засоби, які більше півстоліття тому вперше реалізувала українка. Якби не вона, то ми б, можливо, не знали і половини того, що нам відомо про космос, не мали б на руках смартфонів та портативних зарядок.

Список використаних джерел:

1. Катерина Ющенко: донька «ворога народу» і перша жінка-програміст: веб-сайт. URL: <https://ukrainky.com.ua/kateryna-yushhenko-donka-voroga-narodu-i-persha-zhinka-programist/> (дата звернення: 28.10.2023)
2. Ющенко Катерина Логвинівна: веб-сайт. URL: <https://uacomputing.com/persons/yushenko/> (дата звернення: 28.10.2023)

ФРАНЦУЗЬКИЙ ФІЗИК МАРІ СКЛОДОВСЬКА-КЮРІ

Французький фізик Марі Склодовська-Кюрі (уроджена Марія Склодовська) народилася у Варшаві (Польща). Вона була молодшою з п'яти дітей у сім'ї Владислава і Броніслави (Богушкі) Склодовських. Виховувалася в родині, де заняття наукою користувалися повагою. Її батько викладав фізику в гімназії, а мати, поки не захворіла туберкульозом, була директором гімназії. Мати померла, коли дівчинці було одинадцять років. Виросла при російській правлінні (Польща у той час була розділена між Росією, Німеччиною та Австрією), брала активну участь у русі молодих інтелектуалів і антиклерикальних польських націоналістів. Хоча більшу частину свого життя провела у Франції, вона назавжди зберегла відданість справі боротьби за польську незалежність.

Залишивши Польщу в 1891 р, поступила на факультет природничих наук Паризького університету (Сорбоні). Саме тоді вона стала називати себе Марі Склодовської. У 1893 р, закінчивши курс першою, отримала ступінь ліценціата з фізики Сорбонни (еквівалентну ступеню магістра). Через рік вона стала ліценціатом з математики. Але на цей раз була другою у своєму класі. У тому ж 1894 в будинку одного польського фізика-емігранта Марі зустріла П'єра Кюрі. П'єр був керівником лабораторії при Муніципальній школі промислової фізики та хімії. До того часу він провів важливі дослідження з фізики кристалів і залежності магнітних властивостей речовин від температури. Займалася дослідженням намагніченості сталі, і її польський друг сподівався, що П'єр зможе надати Марі можливість попрацювати у своїй лабораторії. Зблизившись на ґрунті захоплення фізикою, Марі і П'єр через рік одружилися. Це відбулося незабаром після того, як П'єр захистив докторську дисертацію. Їхня донька Ірен (Ірен Жоліо-Кюрі) народилася у вересні 1897. Через три місяці Кюрі завершила своє дослідження з магнетизму і почала шукати тему для дисертації.

Кюрі вирішила зайнятися вивченням випромінювання, яке вона згодом назвала радіоактивністю. Приступивши до роботи на початку 1898, вона насамперед спробувала встановити, чи існують інші речовини, крім сполук урану, які випускають відкриті Беккерелем промені. Вона прийшла до висновку про те, що з відомих елементів радіоактивні тільки уран, торій та їх сполуки. Однак незабаром зробила набагато більш важливе відкриття: уранова руда, відома під назвою уранової смоляний обманки, випускає більш сильне випромінювання Беккереля, ніж сполуки урану і торію, і принаймні в чотири рази сильніше, ніж чистий уран. Кюрі висловила припущення, що в урановій смоляний обманці міститься ще не відкритий і сильно радіоактивний елемент. Навесні 1898 вона повідомила про свою гіпотезу і про результати експериментів Французької академії наук.

Потім подружжя Кюрі спробували виділити новий елемент. П'єр відклав свої власні дослідження з фізики кристалів, щоб допомогти Марі. І подружжя Кюрі приступили до дуже нелегкої задачі - екстрагування двох нових елементів з уранової смоляний обманки. Вони встановили, що речовини, які їм належить знайти, складають лише одну мільйонну частину уранової смоляний обманки. Щоб екстрагувати їх у вимірних кількостях, дослідникам необхідно було переробити величезні кількості руди. Протягом наступних чотирьох років Кюрі працювали в примітивних і шкідливих для здоров'я умовах.

У вересні 1902 Кюрі оголосили про те, що їм вдалося виділити одну десяту грама хлориду радію з декількох тонн уранової смоляний обманки. Виділити полоній їм не вдалося, оскільки той виявився продуктом розпаду радію. Аналізуючи з'єднання, Марі встановила, що атомна маса радію дорівнює 225. Сіль радію випускала голубувате свічення і тепло. Ця фантастична речовина привернула увагу всього світу. Визнання і нагороди за його відкриття прийшли до подружжя Кюрі майже відразу.

Завершивши дослідження, Марі нарешті написала свою докторську дисертацію. Робота називалася «Дослідження радіоактивних речовин» ("Researcher on Radiactive Substances") і була представлена Сорбонні в червні 1903. На думку комітету, що присудив науковий ступінь, її робота стала найбільшим внеском, коли-небудь внесеним в науку докторською дисертацією.

У грудні 1903 Шведська королівська академія наук присудила Нобелівську премію з фізики Беккерелю і подружжю Кюрі. Марі і П'єр Кюрі отримали половину нагороди «на знак визнання ... їх сумісних досліджень явищ радіації, відкритих професором Анрі Беккерелем». Марі стала першою жінкою, відзначеної Нобелівською премією.

Марія Склодовська-Кюрі лишила світові незабутні спадки і продовжує надихати наступні покоління вчених та жінок, щоб слідувати своїм мріям і робити важливі внески у науку та суспільство.

Марія Кюрі залишається однією з найвидатніших жінок-вчених в історії науки. Її внесок у розвиток фізики, хімії та медицини назавжди залишиться незабутнім, і вона є прикладом для наступних поколінь дівчат, які прагнуть стати вченими.

Список використаних джерел:

1. Васильєва О. Марія Кюрі: топ-10 фактів із життя відомого хіміка. URL: <http://lady.tochka.net/ua/18125-top-10-faktov-iz-zhizni-izvestnogo-khimika-marii-kyuri>
2. Марія Кюрі: цікаві дані і факти з життя. URL: <http://henuathatsit.ru/rizne/56946-marija-kjuricikavi-dani-i-fakti-z-zhittja.html>
3. Мария Склодовская-Кюри (33 цитаты). URL: <https://tsitaty.com>

Дар'я КОНОНЕНКО, студентка
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України»
Науковий керівник – к.пед.н. Дібрівна Е.І.

МАДАМ СІ ДЖЕЙ ВОКЕР - ПЕРШОПРОХІДНИЦЯ У МЕРЕЖЕВОМУ МАРКЕТИНГУ

Жінки першопрохідці - це ті, які зламали стереотипи, подолали перешкоди і досягли успіху в різних галузях діяльності. Вони стали прикладом для наступних поколінь жінок, які мріють про своє майбутнє. Вони показали, що жінки можуть бути не тільки дружинами і матерями, але й науковицями, політиками, спортсменками, митцями, активістками. В історії людства було багато жінок першопрохідців, які зробили великий внесок у розвиток науки, культури, суспільства і світу в цілому. Деякі з них стали відомими і визнаними, а деякі залишилися непоміченими або забутими. Але всі вони заслуговують на повагу і подяку за свої зусилля і досягнення.

Сара Уокер винайшла засіб для випрямлення волосся, ставши першовідкривачкою мережевого маркетингу. Для багатьох жінок це досягнення більш практичне за, скажімо, перший політ людини в космос. Сьогодні обличчя Сари красується на американських поштових марках, а її біографію розповідають в американських школах.

Сара народилася 1867 року в штаті Луїзіана (США). Її сім'я бул рабами, але дівчинка народилася вже вільною. У 7 років залишилася сиротою, що змусило її у 14 років вийти заміж. У подружжя народилася донька А'Лелія. Смерть чоловіка зробила Сару вдовою у 20 років. Вона залишилася одна з 2-річною дитиною на руках. Аби зібрати гроші на навчання доньки, мати працювала прачкою та кухарем. Через роботу з хімічними речовинами у дівчини з'явилися шкірні захворювання, а більша частина волосся випала. Вона знайшла вихід із ситуації.

Рецепт свого знаменитого тоніка Сара створила сама. Експерименти Сари дали успішний результат, створено її власний продукт – тонік для волосся для афроамериканок, у виробництво якого було інвестовано \$1.25. З цього моменту Сара почала створювати власний бізнес. Створений Сарою засіб мав успіх та перетворився на успішний бізнес [1].

В 1905 році Брідлав переїхала в Колорадо і знову вийшла заміж – за афроамериканця, співробітника мережі з розповсюдження газет Чарльза Вокера. Відтоді її підприємство отримало назву «Madame C. J. Walker Manufacturing Company» [2].

Скоро подружжя Вокерів трансформувало свій бізнес у те, що сьогодні ми називаємо «мережовим маркетингом». У компанії мадам Сі Джей Вокер з'явилися комівоєжери. Вони їздили країною, стукали у двері людей й пропонували продукцію.

Мережевий маркетинг працює за схемою «виробник - дистриб'ютор - покупець». Тобто, ця система має на увазі реалізацію товарів і послуг безпосередньо від виробника до покупця через мережу агентів. Особливістю такої схеми є те, що дистриб'ютори залучаються самими ж дистриб'юторами, і таким чином розростається команда, територіальне охоплення, і відповідно про товар дізнається більша кількість людей - збільшуються продажі. А самі дистриб'ютори мають перспективу підвищення до більш високих посад. Мадам Вокер стала першопрохідцем у мережевому маркетингу, адже саме вона однією з перших окреслила початкові форми, в яких цей вид продажів існує донині.

У 1910 році мадам Вокер відкрила цілу фабрику, що стало початком запуску виробництва продукції в промислових масштабах. До 1917 року бізнес Сари Вокер стає найбільшим афроамериканським бізнесом в США, в штаті якого служить 20 тисяч співробітниць. Масштаби і доходи компанії зросли настільки, що Сара стала першою в США жінкою-мільйонером.

Досвід саме мадам Сі Джей Вокер цінний тим, що для неї мережевий маркетинг став не просто бізнесом, а її голосом, що закликав дівчат ставати сміливішими, братися за складні завдання, не обмежуючись збереженням домашнього вогнища, як було узвичаєно у тодішньому консервативному суспільстві. Її приклад – досвід, що почався з тюбика домашнього тоніка, - надихнув та наважив багатьох афроамериканських дівчат влаштовуватися на роботи, йти навчатися у коледжі та реалізовувати свої ідеї. Сі Джей добре розуміла аудиторію, для якої створювала засоби. Вона створила косметичну продукцію, яка відповідала унікальним потребам саме афроамериканської жінки, для якої до цього не виробляли засобів з урахуванням усіх тонкощів [3].

Мадам Сі Джей Вокер - перша жінка-мільйонерка в США. Вона - приклад американської мрії: дочка рабів, яка, працюючи наполегливо та розумно, змогла розвинути великий бізнес, створити основи мережевого маркетингу. Свій бізнес Мадам Сі Джей Вокер побудувала самотужки - від етапу виготовлення продукту своїми руками до етапу зведення фабрики з тисячами працівників.

Список використаних джерел:

1. Від прачки до мільйонерки: історія Мадам Сі Джей Вокер [Електронний ресурс] // REDTRAM. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://ua.redtram.com/blog/vid-prachki-do-miljonerki-istoriya-madam-si-dzhej-voker/>.
2. СТАРТАП ДОНЬКИ РАБІВ: ЯК ПРАЧКА ЗАРОБИЛА МІЛЬЙОН [Електронний ресурс] // WAS. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://was.media/2017-11-01-startap-donki-rabiv-jak-prachka-zarobila-miljon/>.
3. МАДАМ СІ ДЖЕЙ ВОКЕР. ПЕРША ЖІНКА-МІЛЬЙОНЕР [Електронний ресурс] // Будуй своє. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://buduysvoe.com/publications/madam-si-dzhey-voker-persha-zhinka-milyoner>.

Оксана КУДЕЛЯ, викладач
Роман ЦАРУК, студент
*Відокремлений структурний підрозділ
«Рівненський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів та
природокористування України»*

ГЕНДЕРНИЙ ДИСБАЛАНС, АБО РОЛЬ І МІСЦЕ СУЧАСНОЇ ЖІНКИ В «ЧОЛОВІЧОМУ» ІТ-СЕРЕДОВИЩІ

У XVIII – XX ст. панував непохитний закон, аксіома про нерівність статей і про буцімто обов’язкове підпорядкування жінки особі чоловічої статі (батькові, чоловікові тощо). У свідомість твердо вкарбувався стереотип про суспільно активну й творчу роль чоловіків у публічній сфері та набагато скромнішу роль жінок як дружин і матерів у приватній сфері. Ці соціально-психологічні стереотипи суспільство поставило під сумнів лише в кінці XVIII століття, і знадобилось щонайменше півтора століття, щоб від них відмовитися. Становище чоловіків та жінок було нерівноправним, по суті, в усіх сферах суспільного життя – у політично-правовій, виробничій, культурно-освітній та сімейно-родинній. У кожній з них діяли численні способи дискримінації жінок [1, с.182]

Жінки, що здобули повноцінну вищу освіту у XIX ст., були радше юридичним і культурним прецедентом. Бо більшість вищих навчальних закладів взагалі забороняли жінкам претендувати на вступ до них. Але, попри заборони, декому все ж вдавалося стати «вільними слухачками» і навіть здобути диплом про вищу освіту. Це були Софія Ковалевська (згодом стала першою жінкою, удостоєною звання почесного члена Паризької академії), Олександра Єфименко, Софія Окуневська та Софія Русова[1, с.189].

Загалом минуле століття було важливим періодом для жінок, коли вони почали боротися за свої права й активно брати участь у суспільно-політичному житті країни. Чимало з них стали відомими й зробили значний внесок у науку, політику, літературу та інші сфери. Наведу лише кілька прикладів.

Олена Пчілка (1849-1930) – письменниця та громадська діячка. Була однією з найяскравіших представниць української культури XIX-XX століть. В її творчому доробку є багато віршів, оповідань та повістей, де вона висвітлювала соціальні проблеми й боротьбу за національну свободу.

Леся Українка (1871-1913) – також не менш відома й вагома постать в літературній та соціальній сферах. Ще за життя здобула популярність своїми поетичними творами, які втілювали український патріотизм. У своїх віршах вона висловлювала проблеми національної самосвідомості й інтелектуального звільнення жінки.

Олена Степанівна Підгурська (1879-1937) – політична й громадська діячка, прогресивна феміністка. Була однією з провідних постатей жіночого руху в Україні. Допомогала створенню жіночих громадських організацій, боролася за рівні права жінок у суспільстві.

Ольга Басараб (1896-1973) – українська хімічка, академік Академії наук. Вона стала першою жінкою-хіміком, яка одержала звання академіка. Зробила значний внесок у розвиток хімії та стала однією з найвідоміших українських науковців у цій галузі.

І це лише незначна частина українських жінок, які своїм інтелектом боролися за місце в соціумі, торували складний шлях до успіху, докорінно змінювали себе й світ навколо себе. Однак, попри всі заслуги, вони часто стикалися з дискримінацією щодо статі.

У сучасному суспільстві проблема гендерної рівності, на жаль, також існує, хоча й відчувається менш гостро. Кордони між можливостями осіб різної статі нарешті стираються. Сьогодні жінки стають успішними підприємцями, політиками, технологами, науковцями й навіть військовими. Особливо відчутний їх внесок у сферу інформаційних технологій (ІТ).

Більшість спеціалістів сфери ІТ у світі складають чоловіки, але це не означає, що технології – не для жінок. Адже першу програму для машини написала британка Ада Лавлейс в середині 19 століття. Окрім неї, була ще відома американська науковиця Маргарет Гамільтон, яка написала бортове програмне забезпечення для здійснення польоту в межах космічної програми «Аполлон». Також – Геді Ламар, яка розробила методи, необхідні для запровадження мобільного зв'язку, Wi-Fi, GPS

В Україні жінки у сфері інформаційних технологій також активно розвиваються та займають високі посади. Багато українок співпрацюють з великими компаніями, які займаються розробкою програмного забезпечення, веб-дизайном та іншими технологічними проектами. Деякі з українських жінок-інженерів стають засновниками власних ІТ-проектів, інші є справжнім прикладом успішних та талановитих фахівців, які своїми знаннями сприяють розвитку сучасних технологій і створюють інноваційні продукти, залучають інвестиції у високотехнологічні проекти.

Українські жінки є активними учасницями спільнот та організацій, що сприяють розвитку сфери ІТ в Україні. Вони беруть участь у конференціях, тренінгах та інших заходах, щоб обмінюватися знаннями та досвідом, а також розширювати свої можливості мережування та налагоджувати співпрацю з іншими учасниками галузі.

Ось лише незначний перелік прізвищ жінок, які стали успішними в сфері ІТ.: Дар'я Домрадевська – засновниця й керівниця компанії Solvid, спеціалізується на розробці онлайн-магазинів; Аліна Поїлянєнко – технічна директорка компанії Cossack Labs, яка спеціалізується на кібербезпеці й шифруванні даних; Олена Вершецька – керівниця філії інвестиційного фонду SMRK в Україні, займається фінансуванням технологічних стартапів; Ірина Озаркевич – засновниця й керівниця компанії Beacon Ukraine, спеціалізується на розробці мобільних додатків; Яніна Соколовська – керівниця відділу маркетингу київського офісу компанії SoftServe, однієї з найбільших ІТ-компаній в Україні; Олена Лазарева – генеральний директор ІТ-компанії ELEKS і член Ради директорів Союзу бізнес-жінок України; Тетяна Грушевська – засновниця навчального центру Hillel Ukraine, спеціалізується на підготовці фахівців у сфері

ІТ; Марина Титова – засновниця і керівник ІТ Ukraine Association, асоціації, яка об'єднує вітчизняні ІТ-компанії. Вона активно пропагує ІТ-освіту у молоді та сприяє розвитку інновацій в Україні; Наталія Ратенко – засновниця бізнес-школи GeekHub та Жіночого клубу GeekClub. Вона пропагує ІТ-освіту серед жінок та підтримує їх у кар'єрному зростанні в цій галузі.

Перелік успішних українських жінок можна довго продовжувати, та, незважаючи на це, у нас ще й досі існує гендерний дисбаланс, який проявляється в меншій кількості представниць жіночої статі в технологічних професіях, а також у меншому заробітку жінок у порівнянні з чоловіками на однакових посадах.

Якщо говорити мовою цифр, в українській ІТ-індустрії працює близько 240 тисяч чоловіків і понад 71 тисяча жінок.

Як ідеться в дослідженні, проведеному українським спеціалізованим веб-порталом про ІТ-галузь України DOU, близько 19 тисяч жінок зайняті в QA (англ. quality assurance – тестувальник), а ще по 12 тисяч працюють у розробці й HR (рекрутингу). Також зазначено, що половина усіх айтівців – це розробники, але лише 8% з них становлять жінки.

Отож факт гендерного дисбалансу поки залишається: жінок у ІТ сфері значно менше, ніж чоловіків. Причини цього можуть бути різними, починаючи від стереотипів про інформаційні технології як "чоловічу" сферу й закінчуючи проблемами зі вступом жінок до технічних університетів. Однак важливо підкреслити, що збалансована репрезентація жінок у ІТ-сфері не тільки обов'язкова, але й корисна. Дослідження показують, що різноманітність команд, включаючи гендерну різноманітність, сприяє кращим результатам і більш творчій та інноваційній роботі. Тому, щоб підтримати розвиток жінок у фахових середовищах ІТ-сфери, необхідно спрямовувати більше уваги на освітню систему, створювати комфортні умови для жінок на робочому місці, просувати роль моделей успішних жінок у галузі та пропагувати концепцію гендерної рівності. Тільки завдяки спільним зусиллям ми зможемо забезпечити рівні можливості для всіх і розвинути ІТ-індустрію. Адже, як ми розуміємо, гендер не впливає на таланти: найкращі результати дають ті, хто наполегливо працює і дійсно горить своєю справою.

Список використаних джерел

1. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К.: «К.І.С.», 2004. – 536 с. ISBN 966-8039-70-X.
2. Портрет українського ІТ-HR/рекрутера [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dou.ua/forums/topic/11323/>.
3. Балабанова Л.В. Стратегічне управління персоналом підприємства : [навч. посіб.] / Л.В. Балабанова, О.В. Стельмашенко. – К. : Знання, 2011. – 236 с.
4. В Україні зростає потреба в ІТ-фахівцях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/828118-vukrajini-zrostaє-potreba-v-it-fahivtsyah.html>.

5. Кузьмінов Є.В. Рефлексивне моделювання в оцінюванні ефективності праці фахівців з розробки програмних продуктів / Є.В. Кузьмінов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2229>.

Владислав Кулик, студент
*Відокремлений структурний підрозділ
«Ніжинський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування
України»*
Науковий керівник – Кулик О.А.

АДРІАНОВА-ПЕРЕТЦ ВАРВАРА ПАВЛІВНА ПРОСЛАВИЛА НІЖИН У НАУЦІ

Існує думка, що наука виключно чоловіча справа. Представниці слабкої статі мають виконувати іншу роль, яка несумісна із наукою. Жінка – берегиня, жінка – мати, жінка – дружина. Домашній побут, турбота про близьких та влаштування в цілому родинного затишку – ось нібито головні пріоритети в житті кожної жінки. Така модель нав'язувалась людству століттями. Відтак тривалий час жінки не мали права на освіту, не володіли політичними правами, більше того – мали суттєві обмеження в реалізації своїх майнових прав. Наука для жінок фактично була недосяжною, під зачиненими дверима. Хоча заради справедливості потрібно зазначити, що були і виключення. Особливо, якщо виключення стосуються ще і рідного міста. [1]

Варвара Павлівна Адріанова-Перетц – філолог, літературознавець, фольклорист, театрознавець; член-кореспондент ВУАН (з 1926) – народилась 30 квітня (12 травня) 1888 року у місті Ніжин Чернігівської губернії, нині Чернігівської області в сім'ї вчителя – викладача стародавніх мов Ніжинського історико-філологічного інституту.

У 1910 закінчила Вищі жіночі курси в Києві, де потім працювала. Викладала в жіночих гімназіях Києва та Петрограда, в радянських вишах. З 1907 року брала участь у проведенні Семінарів російської філології, якими керував В. Перетц, її майбутній чоловік. У 1912 екстерном закінчила Київський університет імені святого Володимира і залишилась на кафедрі російської літератури. З 1914 року жила у Санкт-Петербурзі, працювала на Вищих жіночих педагогічних курсах та в Жіночій гімназії.

У 1917 року стала професоркою вищого педагогічного інституту. З осені 1917 року разом з групою вчених переїздить до міста Самара для створення там педагогічного інституту. Працює там професором до 1921 року. Потім повертається в Петроград, де працює професором Вищого педагогічного інституту і викладачем в інституті історії мистецтва (1921–1923), у 1923 – НДІ при Петроградському університеті. З 1924 року працює у слов'янському

відділенні бібліотеки академії наук. Одночасно працює у Комісії давнього українського письменства при Українській Академії наук.

З 1934 працювала в Інституті російської літератури АН СРСР (Пушкінський дім), 1947 – 1951 — завідувачка сектору давньоруської літератури.

Померла Варвара Павлівна Адріанова-Перетц 6 червня 1972 року у місті Ленінград, нині Санкт-Петербург. [2]

Досліджувала українську літературу XVI – XVIII ст., українсько-російські літературні, мовні, культурні взаємини, українську паломницьку літературу, український театр XVI – XVIII ст. та шкільні драми XVII – XVIII ст. тощо.

Аналізувала пам'ятки давнього письменства, їхню мову, здійснювала текстологічну роботу («Фразеологія і лексика «Слова о полку Ігоревім», 1966; «Слово о полку Ігоревім» і пам'ятки російської літератури XI – XIII ст.», 1968); вивчала мову, стиль, символіку українського фольклору («Полтавські прислів'я в записках 1850-х років», 1927; «Казки про лисицю-сповідницю», 1932), народну етимологію («Стара українська етимологія слова «горілка»», 1928).

Варвара Адріанова-Перетц, як і Павло Житецький та Володимир Перетц, стверджувала, що саме давньоукраїнські пародійні та сатирично-гумористичні твори перекидали місток до нової української літератури та літературної мови на народнорозмовній основі.

Також вона є автором цілого ряду бібліографічних праць про «Слово о полку Ігоревім» та ін. Під її керівництвом підготовлено три академічні курси історії російської літератури, за її редакцією видано ряд пам'яток, збірників билин. [3]

Отже, хоч і в усіх досліджених джерелах Варвара Павлівна Адріанова-Перетц вважається російською дослідницею, значна частина її робіт присвячена саме дослідженню і вивченню української мови, культури, мистецтва. Як би не тиснув тоталітарний режим того часу, утискання української мови та літератури, дослідниця не втратила зв'язку з джерелами рідної землі. А ми, як спадкоємці її справ, повинні пам'ятати, що ніжинська земля гідно представлена жінками-дослідницями.

Список використаних джерел

1. Жінки в науці: стереотипи та реальність. URL:<https://law.chnu.edu.ua/zhinky-v-nautsi-stereotypy-ta-realnist/> (дата звернення 05.11.2023).
2. Адріанова-Перетц Варвара Павлівна. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Адріанова-Перетц_Варвара_Павлівна (дата звернення 05.11.2023).
3. Ізборник. Адріанова-Перетц Варвара Павлівна. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um01.htm> (дата звернення 05.11.2023).

Віталіна КУРОШ, студентка
Відокремлений структурний підрозділ
“Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України”
Науковий керівник- Куракіна О. В.

МОРОЖЕНКО НІНА МИКОЛАЇВНА - УКРАЇНКА, ЩО ДОВЕЛА, ЩО ФІЗИКА НЕ Є СУТО "ЧОЛОВІЧОЮ" НАУКОЮ

Як усім відомо, в науці жінок, м'яко кажучи, не поважали. Вважаючи, що жінки не можуть бути так само розумними, як чоловіки, їм не давали можливість розвиватися в науковій сфері.

Але не всіх можна стримати заборонами, тиском та приниженнями. Є багато жінок, які попри все вищесказане, ставали загальновідомими та визначними вченими.

Однією з таких сміливих жінок і є Ніна Миколаївна Мороженко. Ніна змогла досягти величезних широт в астрономічній діяльності, роблячи відкриття за відкриттям та доводячи, що фізика аж ніяк не є суто “чоловічою” наукою. І саме її історія буде згадана в цій роботі.

Ніна Миколаївна Мороженко, колишня Семенова, народилася 13 березня 1928 року в селі Благодарне (нині місто Благодарний) і померла 10 липня 2009 року у Києві. Вона була визнаною українською жінкою-астрономом і доктором фізико-математичних наук.

Ніна Мороженко отримала вищу освіту в Ленінградському університеті у 1950 році. Після закінчення університету вона продовжила свою освіту, закінчивши аспірантуру в Ленінградському педагогічному інституті в 1956 році. Пізніше вона переїхала до Києва і працювала в Головній астрономічній обсерваторії АН УРСР протягом 30 років, з 1958 по 1988 рік. З 1962 по 1968 рік вона обіймала посаду вченого секретаря цього наукового закладу.

У 1985 році Ніна Мороженко отримала науковий ступінь доктора фізико-математичних наук після успішного захисту дисертації на тему "Структура і стан плазми спокійних протуберанців Сонця".

Основна галузь наукових інтересів Ніни Мороженко - це фізика Сонця. Вона проводила дослідження спокійних протуберанців з урахуванням їхньої неоднорідної структури. Її внесок полягав у виявленні того, що концепцію однорідних протуберанців можна застосовувати лише до слабких об'єктів. Вона також вперше застосувала теорію переносу в лініях і континуумі зі змінною функцією джерела для пояснення спектральних особливостей протуберанців.

Під час своєї наукової діяльності Ніна Мороженко побудувала структурно-неоднорідну модель сонячного протуберанця, що дозволило пояснити світіння ліній з низькими, середніми та високими потенціалами збудження.

У 1984 році вона також пояснила різноманітність форм спектральних ліній різних хімічних елементів у протуберанцях через зміни густини речовини та ступеня волокнистості.

Загалом, Ніна Мороженко має 56 наукових праць і є автором монографії "Спектро-фотометричні дослідження спокійних сонячних протуберанців" (1984).

Отже, Ніна стала тією українкою, яка довела, що жінки також можуть досягти вершин в науці. А її великий внесок у галузь астрономії і фізики Сонця залишиться незабутнім.

Список використаних джерел:

1. Мороженко Ніна Миколаївна (13.III.1928 — 10.VII.2009). Український астрономічний портал.
2. Головна астрономічна обсерваторія НАН України / Л. Городчаніна. — Київ : ВПК «Експрес-поліграф», 2014. — С. 24.
3. <http://www.astrosvit.in.ua/astronomy-ua/morozhenko-nina-mykolaivna>

Марина МОСКОВСЬКА, студентка

Відокремлений структурний підрозділ

“Ірпінський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів і природокористування

України”

Науковий керівник - Куракіна О. В.

ЄЛИЗАВЕТА ЯХНО

Незважаючи на те, що за останні понад 100 років відбувся великий прогрес у сфері прав жінок, гендерна нерівність і донині залишається актуальною проблемою, зокрема для спортсменок. Поділ на "сильну" та "слабку" стать довгий час був настільки звичним для суспільства, що й сьогодні багато людей, коли використовують подібні фрази, щиро не розуміють, що в них образливого. Звісно, навряд чи вони по-справжньому мають намір принизити жінок. Однак ця ситуація точно свідчить: ідея про те, що перевага жінки — це насамперед її врода та слабкість, міцно засіла в головах цілих поколінь [1]. Попри це, Україна має чимало спортсменок.

Наприклад Єлизавета Сергіївна Яхно — українська спортсменка синхронного плавання. Вона є чемпіонкою та неодноразовою призеркою чемпіонатів світу з водних видів спорту. Свою спортивну кар'єру переможниці Єлизавета почала в червні 2015 року на Європейських іграх в Баку, здобувши дві бронзові нагороди з синхронного плавання — у парі із Яною Наріжною та соло. В 2017 році разом з Анною Волошиною стали третіми у фіналі технічної програми дуетів. Вигравши "бронзу" чемпіонату світу з водних видів спорту у Будапешті у змаганнях із синхронного плавання [2]. Через рік Міжнародна федерація плавання (FINA) визнала 20-річну українську спортсменку Єлизувету Яхно найкращою в синхронному плаванні серед жінок у 2018 році [2]. Цього ж року Яхно виграла золоту медаль чемпіонату Європи в Глазго, а також записала в свій актив п'ять срібних і одну бронзову нагороду [5]. Останньою її нагоодою є бронзова медаль у змаганнях груп, плавчиха отримала на Олімпійських іграх

2020 у Токіо [3]. В подальшому розвивалася як тренер збірної Канади з артистичного плавання.

Окрім спортивних досягнень спортсменка активно веде особисту сторінку Instagram. Де по Під час карантину взяла участь в челленджі #тренуйсявдома показала, як в умовах карантину тренується вдома. Дівчина записала відео, на якому під час виконання вправ на її плечі сидить величезний білий папуга [6]. Під час тренування папуга сидить спокійно, наче тренер.

У вільний від тренувань і змагань час дівчина малює. В своєму блозі вона пише "Перезавантаження... Моє заспокоєння, моє натхнення – творчість. Перша картина олією, і це дуже вразило. Внутрішня дитина задоволена. Можливо, відкрию галерею" [7].

Список використаних джерел

1. ,Московська М. А. Жінки в спорті: чому існує дискримінація та як її подолати [Електронний ресурс] / Марина Андріївна ,Московська // Українська правда. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://life.pravda.com.ua/projects/stop-dyskryminatsiya/2021/09/22/245844/>.
2. Украинские синхронистки завоевали \"бронзу\" чемпионата мира [Електронний ресурс] // Сегодня. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://sport.segodnya.ua/sport/others/ukrainskie-sinhronistki-zavoevali-bronzu-chempionata-mira--1038495.html>
3. Українські синхроністки – на 3 місці після технічної програми [Електронний ресурс] // sport.ua. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://sport.ua/uk/news/548801-ukrainskie-sinhronistki-na-3-meste-posle-tehnicheskoy-programmy>
4. УКРАЇНКА ЯХНО НА ЧС-2022 ПРИЇХАЛА ЯК ТРЕНЕР ЗБІРНОЇ КАНАДИ [Електронний ресурс] // XSPORT.ua. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://xsport.ua/ua/artisticheskoe-plavanie_s/news/ukrayinka-yakhno-na-chs-2022-pryyikhala-yak-trener-zbirnoyi-kanady_8691501/
5. УКРАЇНКА ВИЗНАНА КРАЩОЮ СПОРТСМЕНКОЮ СВІТУ [Електронний ресурс] // lenta.ua. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://lenta.ua/ukrayinka-viznana-krashchoyu-sportsmenkoyu-svitu-1260/>
6. Красуня-синхроністка на карантині тренується вдома з величезним папугою на плечі [Електронний ресурс] // sport.segodnya.ua. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://sport.segodnya.ua/ua/sport/others/krasavica-sinhronistka-na-karantine-treniruetsya-doma-s-ogromnym-popugaem-na-pleche-1424570.html>
7. Створює шедеври не тільки ногами: що допомагає заспокоїтися українській чемпіонці [Електронний ресурс] // sport.segodnya.ua. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://sport.segodnya.ua/ua/sport/others/sozdaet-shedevry-ne-tolko-nogami-chto-pomogaet-uspokoitsya-ukrainskoy-chempionke-1506688.html>

ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УМОВАХ ФЕМІНІЗАЦІЇ

Сучасний період розвитку інформаційного суспільства характеризується стрімкою цифровою трансформацією суспільних відносин та процесів. Цифровізація стрімко проникає у різні сфери людської діяльності, формуючи нові можливості та умови для правового, політичного, економічного, соціального, культурного та іншого розвитку людства. Важливим елементом процесу цифровізації інформації виступає розширення доступу до сфери публічної інформації та розвитку електронної комерції яка перетворюється на ваговий ресурс розвитку держави.

Проблематика інформаційної політики та цифровізації її процесів сьогодні все частіше знаходила своє відображення у працях окремих вітчизняних науковців. Зазначена проблема в окремих аспектах знайшла відображення у ряді публікацій вітчизняних дослідників, серед них пропонується звернути увагу на праці таких науковців, як: А.М. Новицький [3], Н.Б. Новицька [4] та інші, проте проблема доступу до публічної інформації в умовах електронної комерції підлягає подальшого дослідження.

Визначення публічної інформації міститься у Законі України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI [1]. Публічна інформація - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, а також у інших розпорядників, визначених Законом України «Про доступ до публічної інформації» [1].

Закон України «Про доступ до публічної інформації» [1] встановлює, що кожен має право на доступ до публічної інформації, яка знаходиться у володінні або під контролем органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, які здійснюють завдання публічного характеру. Це право може бути обмежене лише з тих мотивів, які передбачені законом, такі як захист державної таємниці, конфіденційності особистих даних, комерційної таємниці тощо.

Отже, визначальним для публічної інформації є те, що вона заздалегідь зафіксована будь-якими засобами та на будь-яких носіях та знаходилась у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації. Не є інформаційним запитом звернення, для відповіді на яке необхідно створити інформацію, крім випадків, коли розпорядник інформації не володіє запитуваною інформацією, але зобов'язаний нею володіти (пункт 1 частини першої статті 22 Закону № 2939-VI). Це важлива характеристика, яка,

наприклад, дозволяє відрізнити інформаційний запит від звернення, яке, як правило, вимагає створення інформації (наприклад, підготовку роз'яснення) [2].

Поряд із наявністю публічної інформації ми можемо спостерігати обіг персональних даних, оскільки інформація в тій чи іншій мірі має елементи персональних даних. Станом на сьогоднішній день спостерігається значний обіг персональних даних в електронній комерції, що вказує про збільшення персональних даних та в процесі накопичення, обробки, систематизації вказаних даних суб'єктами владних повноважень їх частина може містити ознаки публічної інформації.

Варто зазначити, що публічна інформація є важливим елементом забезпечення відкритості та прозорості влади, а також засобом забезпечення можливості громадського контролю за діяльністю органів влади. Право на доступ до публічної інформації є однією з головних засад демократії та правової держави. Важливими ознаками публічної інформації виступають є її достовірність, відкритість, поширена цифрова форма, пов'язаність з адміністративними процедурами, що була отримана або створена в процесі виконання своїх обов'язків суб'єктами владних повноважень.

Список використаних джерел:

1. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
2. Що є публічною інформацією. URL: https://don.gp.gov.ua/ua/dondoc.html?_m=publications&_t=rec&id=284265.
3. Новицька Н.Б., Пунда О.О., Добрянська О. Д. Принципи інформаційної політики в умовах війни та їх нормативно-правове закріплення. *Екологічне право*. 2022. №1-2. С.60-65.
4. Новицький А. М. Щодо питання структуризації інформаційного права як наукової категорії. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 4. С. 34-38.

Надія ОБЕРСЬКА, викладачка
*Відокремлений структурний підрозділ
«Бережанський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України»*

ПЕРСПЕКТИВИ ЖІНОК В ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ

У сфері енергетики, попри чоловіче обличчя галузі, кожен третій співробітник - жінка. Та це не означає, що потрібно запроваджувати гендерне квотування в галузі.

Попри чоловіче обличчя галузі, жінка - берегиня енергетики. Кількість жінок, задіяних у ланці управління, все-таки зростає. Гендерний стереотип, який залишився з часів Радянського Союзу, скоро зникне.

Якщо людина працює на результат, має мету, якщо її цінності збігаються з цінностями колективу, стать не має бути значимою. Корпоративна політика має бути не стільки дружньою до жінок, скільки чесною. Лише в процесі вільного розвитку можна вирости професійно та створити дієздатний колектив.

В нашій державі законодавство підтримує жінок, надаючи їм рівні права і можливості. Але в реальному житті успіх стримують стереотипи. Один з таких стереотипів – це те, що жінки не можуть поєднувати успішну кар'єру з сім'єю. Але, наприклад, Ізабель Кошер, яка донедавна була Генеральною директоркою компанії Engie, має п'ятеро дітей. Семеро дітей, до речі, і у Президентки Європейської комісії Урсули фон дер Ляєн. Тобто найбільші перепони – у нас в головах, треба тільки зрозуміти, що все можливо – тоді все вийде.

У нас звикли асоціювати нові галузі енергетики з відновлювальними джерелами. Це дійсно так, відновлювальні джерела – це майбутнє енергетики. ВДЕ в 2022 році досягли 18% від загальної кількості електроенергії, що виробляється в Україні. І надалі ці обсяги будуть тільки збільшуватись. ВДЕ такі ж неминучі для української енергетики, як європейській вибір для України. Проте це високотехнологічна сучасна галузь, і якщо казати про кількість робочих місць що для жінок, що для чоловіків – їх не так багато.

Але існує інша «споріднена» галузь, без якої відновлювальні джерела не можуть розвиватися – це мережі. В новому World Energy Outlook робиться особливий акцент саме на мережах і їх перспективах: «Розширення мереж має прискоритися протягом наступного десятиліття, щоб підключити всі нові джерела електроенергії, включаючи відновлювані джерела енергії, розширивши мережу на 16 мільйонів кілометрів, що на 80% більше, ніж за останнє десятиліття».

Тому жінкам, які б хотіли займатися енергетикою і мати великі перспективи, можна рекомендувати звернути увагу саме на цю галузь. Це велика кількість робочих місць і це, до речі, галузь, яку жінки освоїли дуже добре.

Вимоги до електричних мереж постійно стають все вищими. В минулому енергосистема складалася з одиничних потужних електростанцій, традиційно не менше 1 ГВт кожна, які працювали за командами диспетчера. Зараз енергосистема трансформується, мова йде про приєднання великої кількості нових вітряних і сонячних електростанцій, а там 200 МВт вважаються великою потужністю. Більше за те, сьогодні в Україні близька 500 електростанцій потужністю менше 1 МВт, дедалі популярнішими стають сонячні батареї на дахах приватних будинків. Все це вимагає якісно нових мереж, які, сподіваємось, в найближчі роки почнуть з'являтися в Україні. Тому жінкам, які мріють про кар'єру в енергетиці, я б радила звернути увагу на цю галузь.

Друга перспективна галузь – це енергозбереження. Робота в цьому напрямку в Україні ще тільки починається. Енергоемність української економіки величезна – в чотири рази вища, ніж в Чехії, вдвічі більша, ніж в Білорусі і Казахстані – і приблизно в 12 разів вища ніж в Норвегії. Звісно, в цьому

напрямку в Україні вже давно працюють, але досі більше уваги і зусиль було сконцентровано на енергоефективності будівель, але є ще величезний потенціал енергоефективності в промисловості. Тому жінки, які оберуть цю галузь, будуть забезпечені цікавою і перспективною роботою на довгі роки.

Значна кількість жінок вже працюють менеджерами з енергоефективності, які впроваджують в Україні комплексні рішення щодо енергозбереження й адаптують для наших потреб найкращі світові практики. Проте вони не збираються полишати просвітницьку діяльність, адже підготовка наступних поколінь спеціалістів — запорука сталого розвитку країни!

Важливість зв'язку між енергетичною безпекою та гендерною рівністю засвідчується багатьма дослідженнями, проведеними впродовж останніх років. Жінки відіграють вирішальну роль в управлінні та збереженні природних ресурсів, особливо в зонах конфлікту, коли вони стикаються з тягарем виживання своїх сімей в умовах обмеженого використання енергетичних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. Затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071.
2. Невичерпна енергія: Кн. 1. Вітроелектрогенератори. /В.С. Кривцов, О.М. Олейников, О.І. Яковлев. – Х.: НАУ "ХАІ", Севастополь: СНТУ, 2003. –400 с.
3. Нетрадиційні та поновлювані джерела енергії: Навчал. посібник / О.І. Соловей, Ю.А. Лега, В.П. Розен, О.О. Ситник, А.В. Чернявський, Г.В. Курбаса.– Черкаси: ЧДТУ, 2007. – 483 с.

Аріна РОГАЛЬ-ЛЕВИЦЬКА, студентка
Державний податковий університет
Науковий керівник – Лаврентьєв О.М.

ЖІНКИ У СПОРТІ

Участь жінок в Олімпійських іграх на сьогодні не викликає здивування, однак ще у ХХ столітті, спортсменки виборювали своє право на місце у спорті.

13 липня 1908 року, рівно 115 років тому, в Лондоні відбулась історична подія - відкриття четвертих Олімпійських ігор. Ця дата стала новою сходинкою у боротьбі жінок за рівноправ'я. На цих же Олімпійських іграх були офіційно визнані жіночими видами спорту плавання та гімнастика. У 1928 році на Олімпійських іграх в Амстердамі вперше була представлена жіноча легка атлетика. Протягом наступних десятиліть жінки у світовому спорті стикалися з викликами й боролися за те, щоб бути на рівних умовах з чоловіками [1].

Багато жінок приносить чемпіонство Україні. **Яна Клочкова** – українська плавчиня, олімпійська чемпіонка, яка виграла 5 олімпійських медалей, серед яких 4 золоті. За виняткові спортивні досягнення на Олімпійських іграх, самовідданість і піднесення спортивного авторитету України у світі Яна

отримала звання Герой України разом із врученням Ордена «Золота Зірка». *Лілія Подкопаєва* - **українська** спортивна гімнастка, володарка 45 золотих, 21 срібної та 14 бронзових медалей. Та найважливішими досягненням у спортивній кар'єрі спортсменки є завоювання титулу абсолютної чемпіонки світу зі спортивної гімнастики у 1995 році в Японії та абсолютна першість у вільних вправах на XXVI Олімпійських іграх в Атланті 1996 року. *Оксана Баюл-Фаріна* - українська фігуристка, заслужений майстер спорту, олімпійська чемпіонка в зимових видах спорту, срібний призер чемпіонату Європи 1993 року в Гельсінкі та 1994 року в Копенгагені, чемпіонка світу з фігурного катання в жіночому одиночному катанні 1993 року в Празі. *Наталія Добринська* - українська легкоатлетка (багатоборство), олімпійська чемпіонка. Найважливішим досягненням у спортивній кар'єрі Наталії є завоювання золотої медалі на Олімпіаді в Пекіні 2008 року. *Ольга Харлан* - українська фехтувальниця, заслужений майстер спорту, олімпійська чемпіонка 2008 року у командній першості, бронзова призерка Олімпіади 2012 року, чотириразова чемпіонка світу в командній першості та в індивідуальній, семиразова чемпіонка Європи з фехтування. *Інна Осипенко-Радомська* - українська веслувальниця на байдарках, чемпіонка Олімпійських ігор в Пекіні, срібна медалістка на Олімпійських іграх у Лондоні у веслуванні на байдарці-одиночці та бронзова медалістка Олімпійських ігор в Афінах у складі жіночої четвірки, чемпіонка світу в одиночних змаганнях на байдарках в Познані. *Олена Підгрушна* - українська біатлоністка, заслужений майстер спорту України, чемпіонка Зимових Олімпійських ігор у Сочі, чемпіонка світу, 5-кратна чемпіонка Європи з біатлону, переможниця і призерка етапів Кубка світу з біатлону, призерка чемпіонату Європи. Сьогодні українські спортсменки досягли неймовірного рівня. Вони беруть участь у різноманітних олімпійських змаганнях та виступають на інших міжнародних спортивних аренах. Багато з них є справжніми іконами та прикладами для наслідування для молодих жінок, надихаючи їх на здійснення своїх мрій, незалежно від статі. *Юлія Левченко* - українська легкоатлетка, срібна призерка чемпіонату світу та чемпіонка Юнацьких Олімпійських ігор 2014 року. *Яна Шемякіна* - українська шпажистка, кульмінацією кар'єри стала перемога на Олімпійських іграх 2012 року в Лондоні, вона завоювала золоту медаль в індивідуальній жіночій шпазі. *Еліна Світоліна* - найуспішніша спортсменка в історії українського тенісу, найвища українська тенісистка у світовому рейтингу та єдина спортсменка, яка дійшла до півфіналу в одиночному розряді на турнірі Великого шолома. На Олімпійських іграх 2021 року в Токіо виграла бронзову медаль. Сьогодні Евеліна вважається п'ятою ракеткою світу. *Дар'я Білодід* - наймолодша чемпіонкою світу в історії дзюдо у віці 17 років. Вона виграла першу золоту медаль в історії українського жіночого дзюдо на чемпіонаті світу. Через рік вона повторила це досягнення і двічі стала чемпіонкою світу. *Анжеліка Терлюха* - українська каратистка, срібна призерка Олімпійських ігор 2020 року, заслужений майстер спорту України. Анжеліка тричі підіймалася на п'єдестал пошани на чемпіонатах Європи: двічі в командному куміте у 2017 та 2019 роках. В особистому заліку вона здобула золото у 2018 році. А на чемпіонаті Європи 2019 року та Олімпійських іграх

2020 року завоювала срібні медалі. *Ірина Мерлені* - українська спортсменка, олімпійська чемпіонка у найлегшій ваговій категорії з вільної боротьби. Вона стала першою чемпіонкою з вільної боротьби, є триразовою чемпіонкою світу і дворазовою чемпіонкою Європи. *Ольга Харлан* - українська фехтувальниця на шаблях. Ольга встановила рекорд для української фехтувальниці, вигравши за свою спортивну кар'єру 4 олімпійські медалі, 15 медалей чемпіонату світу та 20 медалей чемпіонату Європи [2].

14 вересня 2023 року відбулося засідання Комісії Національного олімпійського комітету України «Жінки в спорті», на якому розглядалося питання підвищення ролі жінок у спорті. Комісією передбачено, що 30 % від кількісного складу її виконкому мають складати жінки. Спорт є однією з найпотужніших платформ для просування гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і дівчат [3].

Список використаних джерел:

1. Олімпійські ігри / М. М. Булатова, С. Н. Бубка, В. Н. Платонов. — Київ : Олімп. літ., 2012—2013, Т. 1 : 1896—1972. — 2012. — 496 с.
2. Всі олімпійські чемпіони за часів незалежної України (у складі збірної): від Баюл до Абраменко, [Електронний ресурс]
https://ua.tribuna.com/uk/blogs/andrii_ihnatenko/2514929/
3. На шляху зміцнення ролі жінок у сфері спорту: Системна робота Комісії НОК України «Жінки в спорті», [Електронний ресурс]
<https://noc-ukr.org/news/24260/>

Данил СІВАК, студент
«Національний авіаційний університету»
Науковий керівник – Соломко Н.О.

НІНА МОРОЖЕНКО: УКРАЇНСЬКА ФІЗИКИНЯ, ЯКА РОЗШИРЮЄ ГОРИЗОНТИ НАУКИ

Наукова сфера завжди багата на талановитих вчених, які внесли значний внесок у розвиток своєї галузі. Серед них імена жінок, які своєю працею та відданістю до науки довели, що стать не є обмеженням для досягнень. У світі науки і досліджень іноді зустрічаються особистості, які залишають свій незабутній слід у певних наукових галузях. Однією з таких визначних постатей є українська фізикиня Ніна Мороженко, яка присвятила своє життя дослідженням у галузі ядерної фізики та відкрила перед собою широкі горизонти науки. Її роботи і відкриття в цій галузі мають велике значення для розуміння ядерної структури і взаємодії ядерних частинок. [1]

Народилася Ніна Мороженко в Україні, в Києві, де вона вже в молодому віці проявила зацікавленість у фізиці. Її батьки завжди підтримували інтерес до

науки, і це сприяло її подальшому розвитку. Після закінчення школи, Ніна вступила до Київського університету, де почала активно займатися фізикою.

Однак, щоб досягти успіху у науці, потрібно не тільки талант, а й велику працелюбність та відданість. Ніна Мороженко ці якості мала вдосталь. Вона старанно вивчала фізику та приділяла багато часу науковим дослідженням. Її цікавість до фізики ніколи не вичерпувалася, і вона завжди шукала нові виклики для свого розвитку. [2]

Один із найбільших досягнень Ніни Мороженко полягає в її дослідженнях у галузі ядерної фізики. Вона внесла важливий внесок у розуміння ядерної структури та взаємодії ядерних частинок. Її роботи були високо оцінені світовими науковими спільнотами і сприяли розвитку ядерної фізики.

Ніна Мороженко також активно працювала над популяризацією фізики серед молоді. Вона проводила лекції та семінари для студентів, спонсорувала студентські дослідження та організовувала наукові конференції. Вона завжди вважала, що важливо не тільки робити дослідження, а й ділитися знаннями та надихати інших науковців. Ніна Мороженко є прикладом того, як жінка може досягти великих успіхів у науці. Вона не лише робила важливі відкриття в галузі фізики, але й сприяла розвитку науки та навчанню нових поколінь вчених. Її життєвий шлях служить натхненням для всіх, хто мріє про великі досягнення в науці. [2]

Дослідження Ніни Мороженко в ядерній фізиці безумовно мають велике значення для науки і сприяють розвитку цієї галузі. Її роботи розкривають перед нами нові горизонти у розумінні ядерної структури та взаємодії ядерних частинок. Вона є великим взірцем для молодих вчених та жінок, які бажають пробивати шляхи в науці та робити вагомий внесок у розвиток світової наукової спільноти. Українська фізикиня Ніна Мороженко - це вчений, який відкриває перед нами світ науки та надихає на нові досягнення. Її робота показує, що обмеження статтю не існує, і кожен може досягти великих успіхів у науці, якщо має справжній талант, відданість та працелюбність. [3]

Список використаних джерел:

1. Мороженко Ніна Миколаївна (13.III.1928 — 10.VII.2009). Український астрономічний портал. Архів оригіналу за 9 червня 2019. Процитовано 09.06.2019.
2. Яцківа. Я. С. Основні наукові здобутки Головної астрономічної обсерваторії НАН України 1944—2008 рр.». — Київ : Академперіодика, 2009. — С. 51-52.
3. «Основні наукові здобутки Головної астрономічної обсерваторії НАН України 1944-2008 рр.» - Київ. Ваіте. 2009. – с.51-52

Андрій СИРОТЕНКО, викладач
*Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування
України»*

ТЕТЯНА ЯЛОВЧАК: ІСТОРІЯ УСПІХУ, ЯКА НАДИХАЄ

Тетяна Яловчак – українська альпіністка, яка 21 травня 2019 року стала першою українкою, яка підкорила Еверест. Через рік, 20 травня 2020 року, вона стала першою українкою, яка підкорила всі сім вершин на семи континентах.

Тетяна Яловчак народилася 10 жовтня 1979 року в місті Селидове Донецької області. З дитинства вона була активною та спортивною дівчиною. У школі займалася бігом, а в університеті – баскетболом [1].

Після закінчення університету Тетяна Яловчак почала працювати психологом. Однак її любов до спорту та пригод не давала їй спокою. У 2012 році вона вирішила спробувати себе в альпінізмі.

У 2012 році Тетяна Яловчак здійснила свій перший успішний підйом на вершину Аарату в Туреччині. З того часу вона підкорила ще 15 вершин, серед яких Говерла, Кіліманджаро, Мак-Кінлі, Аконкагуа та інші.

Підкорення Евересту було для Тетяни Яловчак найскладнішим випробуванням. Їй довелося подолати висоту понад 8000 метрів, екстремальні погодні умови та небезпеку зриву. Однак вона зуміла досягти своєї мети.

21 травня 2019 року Тетяна Яловчак стала першою українкою, яка підкорила Еверест. Вона піднялася на вершину в складі комерційної експедиції, але це не зменшує її досягнення.

Після підкорення Евересту Тетяна Яловчак продовжила свою альпіністку кар'єру. У 2020 році вона підкорила всі сім вершин на семи континентах [2].

Це досягнення є унікальним і вимагає не лише фізичної підготовки, а й великої наполегливості та сили духу. Тетяна Яловчак стала першою українкою, яка здійснила цей подвиг.

У 2021 році Тетяна Яловчак випустила книгу "Підкори свій Еверест". У цій книзі вона розповідає про свою історію, про підготовку до підкорення Евересту та про сам підйом [3].

Книга стала бестселером в Україні. Вона надихнула багатьох людей на досягнення своїх цілей та подолання будь-яких перешкод [4].

Тетяна Яловчак є активним учасником благодійної діяльності. Вона є засновницею благодійного фонду "Альпіністи України", який допомагає ЗСУ.

Фонд збирає кошти на закупівлю військового спорядження, медикаментів та інших необхідних речей для українських військових.

Тетяна Яловчак також особисто брала участь у кількох акціях з допомоги ЗСУ. У 2022 році вона піднялася на вершину Говерли з прапором України.

У 2022 році Тетяна Яловчак також вирушила в благодійний тур по Україні. Вона відвідала кілька міст, де зустрічалася з військовими, волонтерами та

жителями. Під час цих зустрічей вона розповідала про свою діяльність та закликала людей підтримувати ЗСУ.

Тетяна Яловчак – це яскравий приклад того, як жінки можуть досягати успіху в традиційно чоловічих сферах. Її досягнення в альпінізмі є не лише спортивним подвигом, а й потужним символом гендерної рівності.

Тетяна Яловчак руйнує стереотипи про те, що жінки не здатні на такі ж досягнення, як і чоловіки. Вона показує, що жінки можуть бути сильними, сміливими та успішними в будь-якій сфері діяльності.

Її історія надихає багатьох жінок в Україні та всього світу. Вона показує, що жінки можуть досягати своїх цілей, навіть якщо вони здаються нереальними.

Її діяльність у сфері благодійності також є прикладом для всіх українців. Вона показує, що навіть маленька людина може зробити значний внесок у допомогу своїй країні.

Її історія надихнула багатьох жінок в Україні зайнятися альпінізмом. Її досягнення допомогли підвищити обізнаність про гендерну рівність в Україні. Її діяльність є прикладом того, як жінки можуть бути успішними в традиційно чоловічих сферах.

Досвід Тетяни Яловчак може бути використаний для мотивації людей до досягнення своїх цілей у декількох аспектах.

По-перше, її історія показує, що навіть якщо цілі здаються нереальними, їх можна досягти за допомогою наполегливості, цілеспрямованості та віри в себе. Тетяна Яловчак мріяла підкорити Еверест, і вона досягла своєї мети, незважаючи на численні труднощі.

По-друге, її досвід показує, що важливо не здаватися, навіть якщо виникають перешкоди. Тетяна Яловчак кілька разів стикалася з небезпечними ситуаціями під час своїх експедицій, але вона завжди знаходила сили продовжувати рух вперед.

По-третє, її досвід показує, що важливо мати підтримку близьких людей. Тетяна Яловчак не змогла б досягти своїх успіхів без підтримки своєї сім'ї та друзів.

Тетяна Яловчак – це важлива фігура в українському суспільстві. Вона є прикладом для багатьох людей, надихає їх на досягнення своїх цілей та допомагає тим, хто цього потребує. Її досягнення і досвід є цінним внеском у розвиток гендерної рівності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Альпіністка Яловчак: «Якщо ти не віриш у себе, то ніхто не повірить» [Електронний ресурс] / Анна Кузнецова // Rubryka. – 2020. – Режим доступу: ^[4][2]. – Назва з екрана.
2. Тетяна Яловчак: як підкорити Еверест і своє життя [Електронний ресурс] / Join UP! – [2019.](#) – [Режим доступу:](#). – Назва з екрана.

3. Тетяна Яловчак з Селидового підкорила Еверест, найвищих вершин і вулканів [Електронний ресурс] / Свої. – 2020. – [Режим доступу: ²](#). – Назва з екрана.

4. Яловчак Т. Підкори свій Еверест. Як поразку перетворити на перемогу [Текст] / Т. Яловчак. – Київ : Наш формат, 2020. – 256 с.

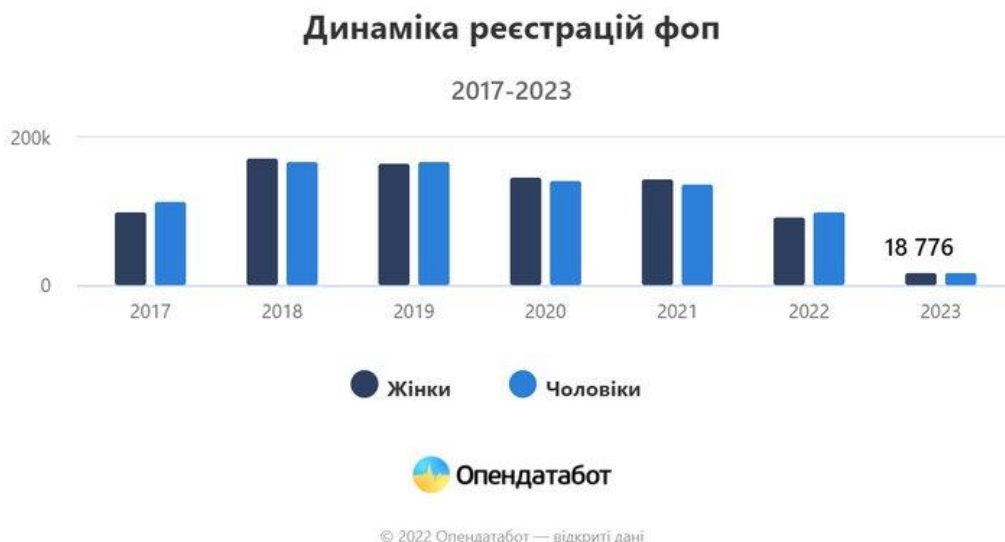
Анастасія СТЕПАНЮК, студентка
*Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів та природокористування
України»*

Валентина ВДОВИЧ, викладач
*к.е.н., Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів та природокористування
України»*

ОРГАНІЧНА ФЕРМА ДВОХ КАТЕРИН – УСПІШНИЙ ПРОЄКТ ЖІНОЧОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ГАЛУЗІ СИРОВАРІННЯ

У нашій країні за останні роки активно набирає обертів жіноче підприємництво, в тому числі завдяки появі великої кількості програм з підтримки саме жіночого бізнесу як від місцевих, так і від міжнародних партнерів. За даними Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні наша країна вже 2021 року посідала друге місце в Європі за часткою жінок серед менеджерів та підприємців (самозайнятих) [1].

За даними платформи для роботи з відкритими даними (Опендатабот) у 2023 році кожен другий новий ФОП в Україні відкривають саме жінки. Серед очевидних лідерів за основним КВЕДом – роздрібна та оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями та жирами, також розведення свійських тварин і птиці [2].

Тому для економіки України важливо, щоб жінки мали змогу ще ширше використовувати власний потенціал у своїй економічній діяльності. І у зв'язку з цим є потреба в нових прикладах для наслідування та зруйнування певних стереотипів.

Ми живемо в історичні часи, і поруч з нами постійно відбуваються події, які надзвичайно вражають, змінюють свідомість і дають неймовірну силу надії і віри. Серед них - історія успіху жінок-українок зі східної та західної частин України - Катерини Тарасенко і Катерини Ільків, яких поєднали життєві обставини, проте вони зуміли розвинути власну справу. Катерина Тарасенко мала на сході України свій бізнес, займалася вирощуванням грибів та городини. 2014 року, саме тоді, коли туди увійшли російські агресори, вона втекла зі сходу. Жінка орендувала скромну сільську хатинку на Сколівщині. За кілька місяців вивчила українську мову і подружилася з місцевою Катериною Ільків — матір'ю трьох дітей, яка через пожежу власного будинку також опинилася в скрутному становищі. Обидві жінки в той час були самотніми, їм бракувало грошей на життя.

Саме завдяки власним зусиллям у гірському селі Тухлі (колишній Сколівський район) заснували ферму, щоб прогодувати сім'ї, - козячу ферму «Дві Катерини». Продукція ферми - сири з козячого молока (копчені та напівм'які), домашні м'ясні вироби, домашнє вино, мариновані гриби, чаї з карпатських трав, домашній квас.

Власниці ферми є постійними учасниками регіональних тематичних ярмарок у Львівській області, ярмарок, що проводять для грантоотримувачів від Міжнародної організації з міграції тощо.

На території ферми працює дегустаційний зал, проходять екскурсії та майстер-класи, а також є двір зі свійськими птахами, де господарі дозволяють учасникам екскурсій годувати тварин і доїти кіз.

У планах на майбутнє у господарок ферми - створити зоопарк свійської худоби і птахів, збільшити стадо дійних кіз, відкрити нормальну сироварню, популяризувати вироблену продукцію серед любителів гастрономічного

туризму, оформити простір для дегустацій та розваг відпочиваючих. І головне – продемонструвати, що фермерство є справою важкою, але захоплюючою.

Отже, сучасні жінки в Україні активно заявляють про себе. Тому сприяння розвитку жіночого підприємництва в нашій державі має ключове значення для конкурентоспроможної та відкритої економіки з підвищеним рівнем зайнятості.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні. Режим доступу: <https://www.undp.org/uk/ukraine>

2. У яких сферах відкриваються нові бізнеси під час великої війни? Режим доступу: <https://opendatabot.ua/analytics/fop-records-september>

3. Катерина Ільків. «Треба обирати бізнес, який приноситиме не лише гроші, а, насамперед, моральне задоволення». Режим доступу:

<https://directspeech.news/news/ucasnicya-proektu-ruka-dopomogi-katerina-ilkiv-treba-obirati-biznes-yakii-prinositime-ne-lise-grosi-a-nasampered-moralne-zadovolennya>

Вікторія ТОЛСТОЛЄСОВА, студентка

Відокремлений структурний підрозділ

«Ірпінський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів та природокористування

України»

Науковий керівник – Дібрівна Е.І.

ВИДАТНІ ЖІНКИ В МЕДИЦИНІ

З давніх часів жінки відігравали незаперечну роль у сфері медицини, незважаючи на численні виклики та перешкоди, які вони зустрічали на своєму шляху. Вони є прикладом сили духу, відданості та незламності.

Жінки історично стикалися з численними перешкодами. Багато навчальних закладів закривали свої двері, жінкам було важко знайти місце для практичної підготовки. Ще й до цього вони зазнавали тиску щодо виконання сімейних обов'язків, що часто ускладнювало збереження професійного розвитку. Однак в історії є не один десяток прикладів сильних жінок, які досягли успіху.

Марія Склодовська-Кюрі

Це єдиний випадок, коли одна людина отримала премію за досягнення в галузі двох природничих наук.

Спочатку Марія вивчала магнітні властивості металів. Разом із чоловіком 1898 року відкрили новий елемент, який назвали на честь батьківщини Марії — Польщі — полоній. У 1903 році Марія захистила дисертацію і стала першою жінкою, яка отримала Нобелівську премію з фізики. Вже 1911 року Марія Кюрі знову отримує Нобелівську премію — цього разу з хімії «за визначні заслуги в

розвитку хімії: відкриття елементів радію і полонію, виділення радію і вивчення природи та сполук цього чудового елемента».

З початком першої світової Марія опинилася на передовій - вона навчала військових медиків застосуванню радіології – це був істотний внесок у розвиток військової медицини. Кюрі пізніше згадувала, що військові медики, як на диво, дивилися на рентгенівські знімки поранених солдатів, на яких були видимі точні місця влучення шрапнелі.

Елізабет Блеквелл

Перша жінка, яка отримала вищу медичну освіту в США.

Більшість лікарів радили Блеквелл або поїхати вчитися в Париж, або перевдягтися чоловіком, щоб отримати можливість навчатися. У жовтні 1847 року її за щасливою випадковістю прийняли в Женевський медичний коледж США: декан відмовився приймати рішення особисто і виніс його на голосування серед 150 студентів, туденти ж вирішили, що це жарт, і проголосували за.

23 січня 1849 року Елізабет Блеквелл стала першою жінкою, яка здобула докторський ступінь із медицини у США. Декан, доктор Чарльз Лі, присвоюючи Блеквелл науковий ступінь, встав і вклонився їй.

З початком громадянської війни у США допомагала пораненим, а у 1874 році Блеквелл створила медичну школу для жінок в Лондоні. Після створення школи була обрана лекторкою з акушерства, з посади пішла в 1877 році, офіційно завершивши медичну кар'єру.

Розалінд Франклін

Після закінчення Другої світової війни Франклін отримала роботу у Королівському коледжі, де отримала керівництво над новим проєктом із вивчення волокон ДНК. Колеги-чоловіки сприймали дівчину, як просту помічницю. Франклін модернізувала рентгенівську трубку, щоб покращити апарат для мікрофільмування і зрештою отримала фото ДНК, яке увійшло в історію, як «фотографія 51» і чітко показувало спіральну структуру молекули. Джеймс Вотсон та Френсіс Крік теж працювали над вивченням структури ДНК, але робота застопорилася. Вони звернулися до колеги-суперника Франклін Уїлкінса, щоб той віддав їм «фотографію 51». Майбутні нобелівські лауреати досліджували фотографію та інші розрахунки Розалінд і на їх основі створили свою знамениту модель ДНК.

Розалінд Франклін померла у 1958 році у віці 38 років через злоякісну пухлину яєчників, викликану постійною роботою з рентгенівськими променями. Вона так і не дізналася, що Вотсон і Крік «запозичували» її «фотографію», за яку вона, швидше за все, розплатилася своїм життям.

Висновок. Отже, внесок жінок у розвиток науки значний. Деякі з них навіть не були достойно оцінені при житті за відкриття, які змінили медицину. Хоч в житті жінок було купа перешкод, тим паче на шляху в науці, вони не зупинялись, а продовжували працювати над своїми дослідженнями. Завдяки їх наполегливій роботі наука розвивалась та відкривала нові можливості для покращення життя людей.

Список використаних джерел

1. Нова Польща [Електронний ресурс] // Марія Склодовська-Кюрі. Шлях великої дослідниці // Маріюш Гоголь // 1 березня 2021 - <https://novapolshcha.pl/article/mariya-sklodovska-kyuri-shlyakh-velikoyi-doslidnici/>
2. REDTRAM [Електронний ресурс] // Розалінд Франклін та «Вкрадена нобелівка» // Тетяна // 23 червня 2022 - <https://ua.redtram.com/blog/rozalind-franklin-ta-vkradena-nobelivka/>
3. Wikipedia // Елізабет Блеквелл // 2019 - https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%95%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D1%82_%D0%91%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%BB&stable=0&redirect=no

Лариса ТРИГУБЕЦЬ, викладач
*Відокремленого структурного підрозділу
«Рівненський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів
і природокористування України»*

МАРІЯ СКЛОДОВСЬКА-КЮРІ: ЖИТТЯ, ВІДДАНЕ НАУЦІ

7 листопада 2023 року виповнюється 156 років від дня народження видатної вченої. У світі не було і досі не існує жодної жінки, яка була б такою популярною в області науки, як Марія Склодовська-Кюрі. Вона відома, як перша жінка, що здобула докторський ступінь у французькому університеті та стала першою жінкою-професоркою в Сорбонні. Вона стала не тільки першою жінкою, яка отримала Нобелівську премію, а й першою і єдиною досі людиною, яку було нагороджено у двох різних наукових дисциплінах – фізиці і хімії.

Марія – жінка, яка наприкінці XIX на початку XX століття перевернула світ, через десятиліття вона стала зразком для феміністок і символом емансипації, але тоді, наприкінці XIX століття вона була жінкою в світі чоловіків. Жінкою, що стала рівною чоловікам [4].

Встановлено, що найкращими біографами та авторами біографічних нарисів вченої були особи, які так чи інакше «доторкнулися» до величі цієї феноменальної особистості. Вчена-хімік Аліція Дорабяльська – перша жінка-професор Львівської політехніки, учениця Марії Склодовської-Кюрі в Парижі у книжці «Jeszcze jedno życie» (1972 р.) описала свої спомини про спілкування зі своєю наставницею. Вона ж є автором низки публікацій про наукові досягнення Марії Склодовської-Кюрі та більш розгорнутого видання про її життєвий і науковий шлях. Найбільш яскраву біографію, присвячену життю і діяльності вченої, написала молодша дочка Марії Кюрі – Єва, фаховий журналіст. Книга «Maria Curie» видана 1937 р. у Франції, витримала понад сто перевидань, вона вважається однією з найбільш популярних серед творів цього жанру. Перекладену десятками мов світу, її у Японії включено для вивчення до шкільної програми [2, с.169].

Марія народилася 1867 року в Варшаві, в родині педагогів. Її мама керувала приватною школою для дівчаток, а батько був директором гімназії. Закінчивши у 16 років гімназію, Марія здобула найвищий можливий рівень освіти для жінок в тодішній Польщі. Але жага до знань надихнула Марію та її сестру Броніславу записатися в таємний нелегальний Летючий університет. Незвичний навчальний заклад, серед викладачів і студентів якого було чимало видатних постатей, постав на польській території, підвладній Росії, у середині років. 1880-х років. Назву заклад отримав через часту зміну розташування та без постійного місця проведення лекцій. Саме це дозволяло уникнути контролю й переслідувань збоку царської влади. Таємне навчання було єдиною можливістю для жінок здобути освіту, вищу ніж гімназійна [1].

У листопаді 1891 року Марія Склодовська розпочинає навчання в Сорбонні. Важкі умови проживання в Парижі не завадили їй здобувати нові знання та дипломи. Спочатку ліценціат із фізики, потім стипендія варшавського фонду імені Александровичів, а ще закінчила математичний факультет.

Спочатку Марія вивчала магнітні властивості металів. Тоді ж вона познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком – П'єром Кюрі, французьким фізиком. Саме він навчив Марію користуватися апаратом, за допомогою якого вона згодом вивчала випромінювання елементів. В 1894 році вони одружилися, що стало початком їх спільної роботи в галузі радіоактивності. В 1898 році результатом їх спільної роботи стало відкриття нових елементів – полонію, названого на честь її Вітчизни, та недовзі радю. У 1903 році разом зі своїм співпрацівником Анрі Беккерелем отримали Нобелівську премію у галузі фізики за дослідження радіоактивності. Усі методи виділення та дії радіоактивних елементів вони публікували в наукових працях.

Після смерті чоловіка мадам Кюрі прийняли на його місце в професори Сорбонни, тим самим допустивши першу жінку до викладання і в професуру. Читаючи лекції для студентів, Марія продовжувала водночас дослідження. У 1911 році за відокремлення чистого радю вдруге отримала Нобелівську премію, цього разу в галузі хімії. Вона мріяла заснувати Радієвий інститут, що сталося у 1914 році в Парижі, а в 1932 в Варшаві [3].

Марія Склодовська-Кюрі померла в 1934 році через лейкоз, викликаний понад 30-річною дією радіоактивного опромінення. Минуло багато років перед тим, як доведено, що радіоактивні субстанції не тільки допомагають лікувати рак, але також його викликають.

Після себе вчена залишила великий науковий спадок – безліч наукових робіт. Їй було присуджено 10 наукових премій та 16 медалей. Вона була почесним членом 106 академій, наукових установ і товариств. На її честь названо хімічний елемент (См Кюрій), в 1961 році ім'ям Марії Склодовської-Кюрі був названий кратер на зворотному боці Місяця. На її честь були випущені марки і монети в Польщі і Франції. Зняті фільми: серед яких найбільш відомі «Мадам Кюрі» (1943 р.) та «Небезпечний елемент» (2019 р.)

Як єдина жінка – двічі нобелівська лауреатка та єдина науковиця в історії, яка відзначена у двох різних галузях природничих наук, Марія Склодовська-

Кюрі 2009 року визнана журналом «New Scientist» найвидатнішою жінкою – науковцем всіх часів.

Список використаних джерел:

1. Гогуль М. Марія Склодовська-Кюрі. Шлях великої дослідниці. Нова Польща. URL: <https://novapolshcha.pl/article/mariya-sklodovska-kyuri-shlyakh-velikoyi-doslidnici> (дата звернення: 05.11.2023)
2. Карташева М. Колекція наукових праць родини М. Склодовської-Кюрі. Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : Матеріали шостої міжнар. науково-практ. конф., м. Львів, 10–11 верес. 2015 р. Львів, 2015. С. 168–173
3. Марія Склодовська-Кюрі – перша жінка відзначена Нобелівською премією. Центр польської культури та європейського діалогу в Івано-Франківську. URL: <https://ckpide.eu/ua/aktualnosci/wydarzenia/5334-mariia-sklodovska-kiuri-persha-zhinka-vidznachena-nobelivskoiu-premiiei> (дата звернення: 05.11.2023)
4. Чиркова Д. Маленька історія одного життя: Марі Кюрі. Видавництво Старого Лева. URL: <https://starylev.com.ua/blogs/malenka-istoriya-odnogo-zhyttya-mari-kyuri> (дата звернення: 05.11.2023)

Катерина ШАЙДЕЦЬКА , студентка

Відокремлений структурний підрозділ

«Ірпінський фаховий коледж

*Національного університету біоресурсів і природокористування
України»*

Науковий керівник – к.п.н Дібрівна Е.І

МАРІЯ СКЛОДОВСЬКА-КЮРІ - ПЕРША ЖІНКА, ЯКА ОТРИМАЛА НОБЕЛІВСЬКУ ПРЕМІЮ

За сучасними даними ЮНЕСКО, жінки і дівчата, як і раніше, в науковому середовищі представлені значно менше, ніж чоловіки: в середньому лише 30% науковців в усьому світі — жінки. Численні дослідження показали, що жінки в областях STEM (наука, технології, інженерія та математика) публікують менше матеріалів, отримують менше грошей за свої дослідження і не досягають у своїй кар'єрі більшого прогресу, ніж чоловіки.

Виділяють кілька причин, які заважають жінкам повірити в свої можливості, і тим самим обмежують їхню участь в наукових дослідженнях.

По-перше, це вкорінена в суспільстві думка про те, що наука — чоловіча сфера діяльності.

По-друге, поширене переконання в тому, що жінка менш компетентна як вчений.

По-третє, реальна "повсякденна" дискримінація: заниження оплати праці, наукового визнання і заохочення насамперед на високих рівнях.

Марія Кюрі (7 листопада 1867 — 4 липня 1934) — польська та французька науковиця, фізик і хімік, викладачка університету, громадська діячка. Перша жінка-лауреатка Нобелівської премії та перший лауреат і єдина в світі людина, яка отримала дві Нобелівські премії: з фізики (1903) та з хімії (1911). Авторка «Трактату про радіоактивність» (1910). Її чоловік, П'єр Кюрі, був одним із лауреатів її першої Нобелівської премії, що зробило їх першою подружньою парою, яка отримала Нобелівську премію, і започаткувала сімейну спадщину Кюрі з п'яти Нобелівських премій: її дочка Ірен Жоліо-Кюрі і зять Фредерік Жоліо-Кюрі отримали також Нобелівську премію.

1898 року оголосила про можливість існування нового радіоактивного елемента в руді уранової смолки. З чоловіком П'єром, який відмовився від власних досліджень на її користь, в тому ж році оголосила про існування полонію і радію. У 1902 році вони одержали радій. Обоє науковців відмовилися патентувати відкриття; разом нагороджені медаллю Деві (1903). У 1906 році вона стала першою жінкою, яка стала професором Паризького університету.

Дослідження радіоактивності

1896 року Анрі Беккерель виявив, що уранові сполуки випромінюють глибоко проникливе випромінювання. На відміну від рентгенівських променів, випромінювання Беккереля було не результатом збудження від зовнішнього джерела енергії, наприклад від світла, а внутрішньою властивістю самого урану.

Зачарована цим загадковим явищем і перспективою започаткування нової галузі досліджень, Склодовська-Кюрі вирішила розпочати вивчення цього випромінювання. Ставши до роботи на початку 1898 року, вона, перш за все, спробувала встановити, чи існують інші речовини, окрім сполук урану, які випромінюють відкриті Беккерелем промені. Оскільки Беккерель помітив, що у присутності сполук урану повітря стає електропровідним, Склодовська-Кюрі вимірювала електропровідність поблизу зразків інших речовин, використовуючи кілька точних приладів, розроблених і побудованих П'єром Кюрі і його братом Жаком.

Незабаром Склодовська-Кюрі зробила набагато важливіше відкриття: уранова руда, відома під назвою уранової смоляної обманки, випускає сильніше випромінювання Беккереля, ніж сполуки урану і торію, і, принаймні, в чотири рази сильніше, ніж чистий уран. Кюрі висловила припущення, що в урановій смоляній обманці міститься ще не відкритий і сильно радіоактивний елемент. Навесні 1898 року вона повідомила про свою гіпотезу і про результати експериментів Французьку академію наук. Потім подружжя Кюрі спробувало виділити новий елемент. П'єр відклав власні дослідження з фізики кристалів, щоб допомогти Марії. У липні та грудні 1898 року Марія і П'єр Кюрі оголосили про відкриття двох нових елементів, які були названі ними полонієм (на честь Польщі — батьківщини науковиці) і радієм. Оскільки Кюрі не виділили жоден із цих елементів, вони не могли надати хімікам вирішального доказу їхнього існування. Тому вони вирішили екстрагувати два нові елементи з уранової смоляної обманки. Щоб екстрагувати їх у вимірних кількостях, науковцям

необхідно було переробити величезні кількості руди. Протягом подальших чотирьох років Кюрі працювали в примітивних і шкідливих для здоров'я умовах. Нобелівська премія з фізики.

У грудні 1903 року Шведська королівська академія наук присудила Нобелівську премію з фізики Анрі Беккерелю і подружжю Кюрі. Марія і П'єр Кюрі отримали половину нагороди «на знак визнання ... їхніх спільних досліджень явищ радіації, відкритих професором Анрі Беккерелем».

Склодовська-Кюрі стала першою жінкою-лауреатом Нобелівської премії. І Марія, і П'єр Кюрі хворіли і не змогли поїхати до Стокгольму на церемонію вручення премії. Вони отримали її влітку наступного року

За кілька місяців Шведська королівська академія наук присудила Марії Кюрі Нобелівську премію з хімії «за її видатні заслуги в розвитку хімії: відкриття елементів радю і полонію, виділення радю та вивчення природи і сполук цього чудового елементу». Кюрі стала першим двічі лауреатом Нобелівської премії, до того ж першою жінкою, яка отримала дві Нобелівські премії. Представляючи її, Е. В. Дальгрєн відзначив, що «дослідження радю привело останніми роками до народження нової області науки — радіології, що вже має власні інститути та журнали».

Робота з радіоактивними речовинами відчутно позначилася на здоров'ї Марії Кюрі. Спочатку вона перенесла тяжку операцію на нирках, потім різко погіршився зір, з'явилися проблеми зі слухом. У 1920 році в листі до сестри вона писала:

У період з 1923 по 1930 роки Кюрі перенесла чотири офтальмологічні операції, які в підсумку відновили їй зір.

Померла Марія Склодовська-Кюрі 4 липня 1934 року від гострої злоякісної апластичної анемії, яку спричинило переродження кісткового мозку внаслідок хронічної променевої хвороби, в санаторії Санселлемоз містечка Пассі у Французьких Альпах. У медичному висновку написали:

Похорон відбувся з особливою обережністю. Дерев'яну труну помістили у свинцеву, а ту в ще одну дерев'яну. Коли в 1995 році останки переносили в Пантеон, рівень радіації внутрішньої труни у 30 разів перевищував фонові показники.

Список використаних джерел:

1. Жінки в науці <https://rubryka.com/article/ukrainian-women-in-science/>
2. Біографія https://uk.wikipedia.org/wiki/Марія_Склодовська-Кюрі
3. Премії <https://ckpide.eu/ua/aktualnosci/wydarzenia/5334-mariia-sklodovska-kiuri-pershazhinka-vidznachena-nobelivskoiu-premiiei>

ВЯЗОВСЬКА МАРИНА СЕРГІЇВНА. ЖІНОЧНЕ ОБЛИЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ МАТЕМАТИКИ

Народилася в Києві старшою з трьох сестер в родині інженерів. У дитинстві захоплювалася науковою фантастикою, зокрема творчістю братів Стругацьких [1]. У Київському природничо-науковому ліцеї №145 навчалась математики у кандидата фізико-математичних наук Андрія Князюка. Демонструвала високі результати на учнівських олімпіадах з математики. На останньому курсі ліцею мріяла представляти Україну на Міжнародній олімпіаді з математики. На національному конкурсі лише 12 найкращих учасників запрошуються на тренувальний збір, де відбираються шість членів збірної. Вязовська посіла 13-тє місце. У 2002-2005 роках займала призові місця на Міжнародній студентській олімпіаді з математики, здобула перший приз у 2002 та 2005 роках [2].

У 2001-2009 роках навчалася на механіко-математичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка, де здобула бакалаврський та ступінь спеціаліста. У 2006-2009 навчалася в аспірантурі механіко-математичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка. 2010 року захистила кандидатську дисертацію за темою «Нерівності для поліномів і раціональних функцій та квадратурні формули на сфері» в Інституті математики НАН України.

Перші роботи Вязовської, в співавторстві з Андрієм Бондаренком та однокурсником Миколою Пупашенком, опублікувала у 2005 та 2006 роках відповідно. Паралельно навчалась у магістратурі університету Кайзерслаутерна, Німеччина, де здобула магістерський ступінь у 2007 році.

У 2013 році Вязовська здобула ступінь доктора природничих наук (лат. Doctor rerum naturalium) у Боннському університеті. Її докторська дисертація «Модулярні функції та особливі цикли» («Modular Functions and Special Cycles») під керівництвом Дона Цагіра та Вернера Мюллера була пов'язана з аналітичною теорією чисел. 2013 року Annals of Mathematics, один із найпрестижніших математичних журналів, опублікував статтю Вязовської (зі співавторами А. Бондаренком та Д. Радченком) [1]. На початку 2016 року була постдокторантом у Берлінській математичній школі та Гумбольдтському університеті Берліна. У грудні 2016 року Марина Вязовська відгукулася на пропозицію Федеральної політехнічної школи Лозанни (EPFL) у Швейцарії стати доцентом. А у грудні 2017 року 33-річна Марина отримала вже вчене звання професора та стала завідувачкою кафедри теорії чисел EPFL.

Задача про пакування куль про укладання гарматних ядер на кораблях британського військового флоту, поставлена в кінці 1500-х англійськими математиками, лишалася недоведеною протягом кількох століть. Її не змогли розв'язати Йоганн Кеплер та Ісаак Ньютон, задача потрапила до списку з 23 невирішених математичних задач, складеного у 1900 році Давидом Гільбертом.

У 2016 році Марина Вязовська розв'язала задачу про пакування куль у 8-вимірному просторі та, у співавторстві, — в 24-вимірному. Раніше задача була розв'язана лише для просторів із трьома й менше вимірами, а розв'язання тривимірного випадку (гіпотеза Кеплера) було викладене на 300 сторінках тексту з використанням 50 000 рядків програмного коду. Натомість розв'язання Вязовської 8-вимірного випадку займало лише 23 сторінки та було «приголомшливо простим».

У 2019 році Вязовська зі своєю командою розв'язала математичне рівняння, яке визначає, як розміщується у 8- та 24-вимірних просторах нескінченна кількість точок, що відштовхуються одна від одної.

Вязовська також відома дослідженнями сферичних дизайнів з Андрієм Бондаренко і Данилом Радченком. Вона довела гіпотезу Кореваара та Меєрса про існування малих конструкцій у довільних розмірах. За цей результат, в тому числі, Андрій Бондаренко отримав сьому премію Василя Попова з теорії наближень в 2013 році. Данило Радченко за інші результати отримав дев'яту премію Василя Попова в 2020 році. За роботу над найщільнішими пакуваннями куль у розмірностях 8 та 24, використовуючи модулярні форми, Марина Вязовська у 2016 році удостоєна премії Салема. У квітні 2017 року отримала дослідницьку нагороду за проривну роботу над задачами пакування куль від Математичного інституту Клея. 2017 року удостоєна премії Рамануджана від індійського університету SASTRA. Вручення відбулося 21-22 грудня 2017 року на Міжнародній конференції з теорії чисел в Кумбаконамі, рідному місті Срініваси Рамануджана.

У 2022 році Марина Вязовська за свій розв'язок задачі пакування куль 8-вимірному просторі отримала одну з найпрестижніших у світі математики нагород – Медаль Філдса, ставши другою жінкою, що отримала цю нагороду, після Мар'ям Мірзахані і другою з українських математиків після Володимира Дрінфельда удостоєною цією медаллю. Преміальні 15 тисяч канадських доларів мала намір витратити на підтримку України. У промові на церемонії вручення медалі на Світовому конгресі математиків Марина Вязовська говорила про Україну, війну Росії проти України та злочини російських окупантів. Зокрема, вона згадала про молоду українську математикиню Юлію Здановську, вбиту росіянами під час бомбардування Харкова.

Список використаних джерел:

1. Lin, Thomas; Klarreich, Erica (5 липня 2022). In Times of Scarcity, War and Peace, a Ukrainian Finds the Magic in Math. *Quanta Magazine*.
2. Українка Марина Вязовська – друга жінка, яка отримала найпрестижнішу математичну нагороду // *BBC News Online* – 2022.
3. Українська вчена здійснила прорив у математиці. *Укрінформ*. 14 травня 2019. Архів оригіналу за 14 травня 2019.

СЕКЦІЯ 4. ЖІНОЧІ ОБРАЗИ МИНУЛОГО: КУЛЬТУРНІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЖІНОЧОГО ДОСВІДУ (ЛІТЕРАТУРА, ВІЗУАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО, КІНО, МУЗЕЙ)

Валентина КОЗЯТНИК, студентка
*Відокремлений структурний підрозділ
«Боярський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України»
Науковий керівник - Прончук О. В.*

ОБРАЗ ЖІНКИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ЧАСУ

Мудрість – це та риса, яка виділяє українську жінку серед інших, адже, як здавна говорять, кожна справжня українка мала в собі так звану “жіночу мудрість”. Українська жінка досягає всього, що забажає в житті, все “пробиває” на своєму шляху

Образи жінок у минулому, представлені в літературі, візуальному мистецтві, кіно та музеях, є важливим джерелом інформації про жіночий досвід у різні історичні періоди. Вони відображають соціальні, культурні та політичні умови, в яких жили жінки, а також їхні власні думки, почуття та прагнення.

Літературна сфера завжди була місцем, де жінки могли виразити свої думки та почуття. Одним із найвідоміших прикладів є творчість авторки Джейн Остін, яка у своїх романах створювала сильних та незалежних героїнь, що виходили за рамки традиційних ролей жінок у XIX столітті. Її творчість відображала амбіції та боротьбу жінок за свої права та власне щастя.

Образи жінок часто відображають традиційні гендерні ролі. Наприклад, у давньогрецькій міфології жінки часто зображуються як богині, які представляють жіночу силу та родючість. У середньовічній літературі жінки часто зображуються як святі або грішниці, що відображає погляд на жінок як на надійну та небезпечну силу. У епоху Відродження жінки все частіше зображуються як складні і багатогранні особистості [1].

Візуальне мистецтво також грає важливу роль у репрезентації жіночого досвіду. Наприклад, творчість художниці Фріди Кало відображала її боротьбу з фізичними стражданнями та виразила жіночий досвід через свої автопортрети. Її творчість стала символом сили та виживання.

У ранньому мистецтві жінки часто зображуються як оголені або напівоголені, що підкреслює їхню сексуальність. У середньовічній живописі жінки часто зображуються як берегині домашнього вогнища. У епоху Відродження жінки все частіше зображуються як розумні та освічені особи.

Кіно є відносно новим видом мистецтва, але воно швидко стало потужним інструментом для формування гендерних стереотипів. У ранніх фільмах жінки часто зображуються як домогосподарки або жертви чоловічого насильства. У 1950-х роках у США з'явилися так звані "супергероїнки", які підкреслювали жіночу силу та незалежність.

У 1970-х роках у кіно з'являються нові образи жінок, які порушують традиційні гендерні ролі. У 1990-х роках у кіно з'являються образи жінок, які боролися за свої права та рівність[3].

Музеї є важливим джерелом інформації про жіночий досвід у минулому. Вони зберігають артефакти, які відображають життя жінок у різні історичні періоди. Наприклад, у музеях можна знайти одяг, посуд, прикраси, іграшки, а також твори мистецтва, присвячені жінкам.

Музеї також проводять виставки та освітні програми, які присвячені жіночому досвіду. Ці програми допомагають людям краще зрозуміти роль жінок у суспільстві.

Образи жінок у минулому, представлені в літературі, візуальному мистецтві, кіно та музеях, є важливим джерелом інформації про жіночий досвід у різні історичні періоди. Вони відображають соціальні, культурні та політичні умови, в яких жили жінки, а також їхні власні думки, почуття та прагнення.

Подаючи жінок як представниць природи, а чоловіків як представників розуму, Г. В. Ф. Гегель намагається через шлюб і стосунки між жінками й чоловіками знайти зв'язок між сферою природи та духу. Сфера природи характеризується циклічним повторенням, у якому всі елементи розташовані поруч і не пов'язані між собою. Сфера духу – це сфера розвитку, у якому елементи взаємозалежні і взаємодіють. Гегель виокремлює різні якості: для жінок – інтуїтивність, емоційність, а для чоловіків – універсальність, здатність до концептуального мислення, «владність та дієвість» [4, с. 67].

В Україні образ жінки – це матір, яка є берегинею традиційної родинної культури, сукупність її характерних рис утворює певний ціннісний ідеал, що вплинув на формування системи цінностей, українського суспільства, 15 визначив розвиток основних форм культурної ідентифікації. В німецькій культурі образ жінки має деякі відмінності.

Ці образи можуть бути позитивними або негативними, стереотипними або реалістичними. Однак вони завжди є цінним джерелом інформації про те, як суспільство бачило жінок у минулому.

Список використаних джерел:

1. <https://www.znu.edu.ua/faculty/fsu/nauk/rob/mosaic.pdf>
2. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/174385/06-Bashkyrova.pdf?sequence=1>
3. https://uk.m.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%80%D1%96%D0%B4%D0%B0_%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%BE
4. Основи теорії гендеру : [навч. посібник]. – К. : «К.І.С.», 2004. – 536 с.

Наталія КОЧУРА, викладач
к.філос.н., доцент
*Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України»*

АРХЕТИП АМАЗОНКИ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ І МЕНТАЛЬНОСТІ: ПЕРЕГУКИ МИНУЛОГО І СУЧАСНОГО

Архетипи української культури і ментальності, що проявляються в обрядах, традиціях, міфах, казках, поезії, філософії, мистецтві – загалом у досвіді народу, незважаючи на суспільну вимогу прогресу, новизни і змін, є все більш важливою і актуальною темою окремих наукових шкіл гуманітарного спрямування, а також зацікавлених громадян, котрі прагнуть збагнути таємниці історії і формувати образи майбутнього. І це не випадково, адже вектор майбутнього, як правило, окреслюється траєкторією з минулого і Біблійна фраза «Що було, те і буде, і що робилося, буде робитись, і немає нічого нового під сонцем» (Екл. 1:9), звертає нашу увагу на використання саме архетипів для осмислення не лише маловідомих феноменів минулого, а й для пошуку ціннісної, смислової основи взаємозв'язків минулого та сучасного, а також творення образів - уявлень майбутнього.

Цікавим прикладом пошуку, виокремлення і осмислення архетипів української культури і ментальності, як наскрізних символічних структур, що формують цілісне уявлення про історію народу, його самотність - є наукова спадщина відомого філософа, гуманіста і культуролога Сергія Борисовича Кримського. Його праці обґрунтовують важливість для розуміння культури і історії України таких архетипів, як: філософія Серця, архетип Слова, архетип Етичної цінності індивідуальності, Софійності світу, Родинного статусу природи [1], [2].

Не менш актуальним феноменом української культури та ментальності, що притягує до себе увагу сучасних дослідників - є архетип Амазонки. Цей образ має глибокі психологічні підоснови і за спостереженнями дослідників, вельми характерним чином впливає на формування культурного, ментального розмаїття нашого народу, починаючи з давніх давен і до сучасного часу [3], [4], [5].

Варто зазначити на початок, що формуванню психологічного портрету Амазонки значну увагу приділяла колега і подруга відомого психоаналітика Карла Густава Юнга - Тоні Вульф. Сучасна науковиця Крістіна Сарісова, досліджуючи жіночі архетипи, також звертається до її напрацювань. Зокрема, у статті «Жіночі Архетипи» дослідниця представляє узагальнений образ Амазонки, що характеризується незалежністю, самостійністю, націленістю на досягнення. Жінкою Амазонкою рухає перш за все самореалізація, вона здебільшого не потребує стійкого психічного зв'язку з чоловіками, щоб бути задоволеною та мати змогу розвиватися. Архетип Амазонки не реалізується через стосунки з іншими, її розвиток не базується на душевному зв'язку з

людиною. Партнери часто сприймаються скоріше як суперники. Амазонка націлена на зовнішнє, на об'єктивні успіхи, яких хоче досягти сама. Вона також не завжди повністю поглинена своєю сім'єю. Знову ж таки, це не означає, що вона нехтує своєю сім'єю або що вона для неї не важлива, просто це не є її пріоритетом та єдиним сенсом життя. Разом з тим, темна сторона Амазонки полягає в тому, що вона може підходити до різних ситуацій і розв'язання проблем «по-чоловічому». Крайньою формою є так званий чоловічий протест, коли жінка намагається компенсувати почуття власної неповноцінності агресивною поведінкою. Вона може надміру хотіти рівнятися з чоловіками, у її поведінці почнуть проявлятися бездушність, егоїзм й агресія.

Щодо авторитетів така Амазонка займає бойову позицію. В цілому вона буде суворою, домінантною, нездатною на компроміси і згоду. Темна сторона Амазонки прагне боротьби, у якій вона реалізується. Проте йдеться не про здорову конкуренцію, а про утвердження своєї позиції та влади. З труднощами архетип Амазонки справляється по-чоловічому, підходячи до них дуже раціонально або пригнічуючи їх. Міжособистісні стосунки вона може використовувати собі на користь. У крайніх випадках цілеспрямованість Амазонки може спричинити трудового і саморуйнівну поведінку, що призведе до вигорання. Щоб усвідомити свій архетип Амазонки, важливо подивитися на старі травми й рани, які були пригнічені, однак на несвідомому рівні суттєво впливають на особистість Амазонки. Тоні Вульф пише, що проявом цих притлумлених емоцій може бути позиція фурії, коли жінка дратівлива і сварлива. Тоді під поверхнею є щось, що спричиняє фрустрацію, проте пригнічене її раціональним підходом. Потім воно поступово впливає на поверхню у такому вигляді [6].

Різноманітні форми прояву архетипу Амазонки можемо спостерігати у соціокультурному досвіді нашого народу з дохристиянських часів і до сучасності. Варто зазначити, що цілий ряд історичних, соціокультурних, географічних, психологічних, економічних, кліматичних і навіть геополітичних чинників упродовж багатьох сотень років тією чи іншою мірою впливали на формування і актуалізацію такої іпостасі жіноцтва в Україні.

У різні історичні часи архетип Амазонки мав свої особливі форми проявлення. Зупинимось, зокрема, на проявленні такого архетипу в часи неспокою та воєн, що характеризують і наше сьогодення. Саме у такі періоди характер Амазонки виражено віддзеркалюється у поведінці, вчинках, щоденних практиках жіноцтва. Це відзначав і науковець Олександр Кривошей, який системно досліджував еволюцію історичних поглядів на амазонок і «амазонство» в дискурсах вітчизняних істориків та у колективній пам'яті людей південноукраїнського степового соціуму. Наукові, фольклорні і інші літературні джерела, які аналізує учений, вказують на те, що у колективній пам'яті мешканців Північного Приазов'я і колишнього Запорозжя, воєнна активність жінок та їх тилова повсякденність постають як узвичаєні типізовані елементи повсякденного життя войовничої степової спільноти, а не об'єкти зневаги чи висміювання жіночої ініціативи [3], [4].

Звертають нашу увагу і висновки інших сучасних дослідниць, зокрема, Тетяни Купцової та Ірини Колієвої, які приділяли увагу репрезентації образу амазонок через призму гендера. Авторки доходять висновку, що наявність архетипу войовничої жінки в українському фольклорі не пояснюється фактом запозичення образу амазонки з давньогрецької міфології. Дослідниці доводять, що цей архетип цілковито відповідає українській ментальності і особливо яскраво втілюється в образі поляниць. Авторки статті зазначають, що спосіб життя амазонок, як представниць абсолютної свободи жінки від чоловіка, викликав осуд та заперечення права самого їх існування у патріархальному суспільстві. Слід зазначити, що згадки про жінок-войовниць можна знайти у чисельних творах та фольклорних записах таких відомих українських письменників та поетів, як Леся Українка та Іван Франко [5].

Воєнне сьогодення дає власні, яскраві зразки репрезентації образу Амазонки у якому втілені і жіноча відвага та ініціатива, і героїчне волонтерство та харизматична дипломатія, і самовіддача, надихаюча сила і насага: приклади того, що у найтяжчих життєвих обставинах людина може знайти у собі сили жити повноцінно і допомагати іншим. Такі жіночі образи були і є предметом уваги як з боку художників, режисерів, письменників, поетів, журналістів, так і представників наукових кіл. Ось лише деякі творчі трансляції такого досвіду, представлені у книгах Христини Дичко: «Нариси про українок: Війна показує справжніх», Анни Шили «Жінка війни», Марти Гавришко «Долаючи тишу. Жіночі історії війни», есеї журналістки й письменниці **Світлани Патри «Оксана Радущинська: Волонтер, митець, патріот»**, Анастасії Федченко «Вони перемогли. 11 історій про людей з ранами – видимими і невидимими», Світлани Алексієвич «У війни не жіноче обличчя» і ін.

Сучасні Амазонки, як і їх далекі прародичі, виражають одну з найглибших потреб людської природи – прагнення до збереження різноманіття в усьому багатстві барв і проявів свободи в умовах, коли фізичне виживання постає чи не найважливішим завданням людини.

Список використаних джерел:

1. Кримський С. Архетипи української культури // Вісник НАН України.— 1998. — № 7-8. — С. 74-87.
2. Кримський С. Архетипи української ментальності / С. Кримський // Проблеми теорії ментальності / Попович М. В., Кисляковська Ю. В., Вяткіна Н. Б., Навроцький В. В., Васильченко А. А. – Київ : Наукова думка, 2006. – 406 с. [Проект “Наукова книга”].
3. Кривошей О. Амазонки і “амазонство” в колективній пам’яті південноукраїнського степового соціуму (XIX - перша третина XX ст.) / Олександр Кривошей // Народна творчість та етнологія. – 2013. – №4. – С. 9–34.
4. Кривошей О. Жінка в культурному просторі Запорожжя. Межі присутності [Електронний ресурс] / Олександр Кривошей // Український історичний журнал. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: https://zounb.zp.ua/sites/default/files/news/2015/03/ZHINKA_V_KUL%60TURNOMU_PROSTORI_ZAPOROZHCHYA_MEZHI_PRISUTNOSTI.pdf.

5. Купцова Т., Репрезентація образу амазонки через призму гендеру [Електронний ресурс] / Т. Купцова, І. Колієва // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1cf45df1-5e0f-4f28-94f4-265285aedd99/content>.
6. Сарісова К. Жіночі архетипи [Електронний ресурс] / Крістіна Сарісова // Психологія. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://psychologie.cz/ukr/zhinochi-arhetipi/>.

Маріанна МИХАЙЛИШИН, викладач

Відокремлений структурний підрозділ

«Бережанський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів і природокористування України»

Ірина ТЕРНОВА, викладач

Відокремлений структурний підрозділ

«Бережанський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів і природокористування України»

ВІДОМІ ЖІНКИ-ЛІДЕРИ БЕРЕЖАНЩИНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Кожна земля славиться своїми людьми. Художники, літератори, музейники – це вчені, знавці чи просто зацікавлені люди, що популяризують свій край у різних жанрах, стилях та епохах літератури, живопису та іншого мистецтва, оцінюють значення творів, їх вплив на суспільство та культуру.

Мілена Рудницька (1919-2006) була видатною українською літературознавицею і письменницею. Вона народилася і виросла в Бережанах і завжди залишалася зв'язаною із своїм батьківським містом. Одним з найважливіших досягнень Мілени Рудницької є написання книги "Бережанщина: Історико-етнографічна нариси", у якій вона розповіла про історію та культуру свого рідного міста і його околиць. Ця книга стала важливим документом для збереження історичних пам'яток та традицій Бережанщини і вивчення її культурної спадщини. Крім того, Мілена Рудницька працювала над дослідженням життя та творчості відомого українського письменника Панаса Мирного, який також народився в Бережанах. Вона написала книгу "Панас Мирний і Бережани" і провела велику роботу зі збереження та вивчення архівних матеріалів, пов'язаних з цим письменником. Також Мілена Рудницька активно співпрацювала з місцевими культурними і освітніми установами, організовувала літературні вечори та лекції, спрямовані на вивчення та поширення культурної спадщини Бережан. Вона була членом Тернопільського обласного товариства культури, активно підтримувала видання місцевих літературних журналів та книг.

Загалом, вклад Мілени Рудницької у культурну спадщину Бережан полягав в її дослідженнях, популяризації та збереженні історичних та культурних цінностей міста, а також підтримці літературного та культурного життя у регіоні. Її праці стали важливим джерелом знань про Бережани та допомогли поширити усвідомлення і значення цього міста як культурного центру.

Галина Дидик працює в місцевому музеї, досліджуючи і документуючи історію та культуру міста. Проводить експозиції, організовує культурні заходи і фестивалі, що пропагують багатство і розмаїття бережанської культури. Вона також зберігає традиції та ремесла міста, навчаючи молоде покоління розмаїттю народних ремесел і рукоділля. Галина Дидик впливає на свідомість громади, спонукаючи місцевих жителів цінувати і берегти свою культурну спадщину. Вона є незамінною ланкою у збереженні і розвитку культурного життя Бережан.

Лідія Смик - відома українська художниця, яка народилася в місті Бережани у 1962 році і з дитинства показувала таланти до мистецтва. Одним з головних її внеском є робота в галузі монументального мистецтва. Активно працювала над створенням фресок та мозаїк в різних храмах і церквах міста і району. Творчість Лідії у галузі розпису має велику вагу для збереження традиційної української культури та релігійної спадщини. Лідія Смик також займається живописом і графікою, робить портрети, пейзажі та натюрморти. Її твори часто відображають природу та атмосферу Бережан, а також відображають українську традиційну культуру. Крім своєї творчості, Лідія Смик є активною учасницею культурного життя Бережан. Вона бере участь в численних виставках та конкурсах, організовує майстер-класи та лекції для молодих художників, сприяє розвитку мистецтва у своєму рідному місті.

Внесок Лідії Смик у культурну спадщину Бережан важко переоцінити. Її творчість і активна роль у спільноті сприяють збереженню традицій та розвитку мистецького середовища міста. Її роботи впливають на формування ідентичності та культурного обличчя Бережан, а також привертають увагу до цього унікального місця.

Марія Слободівна і Євгенія Барвінська були відомими українськими письменницями і активно працювали над відтворенням історії та культури міста. Марія Слободівна - прославлена українська письменниця і поетеса, народилася в Бережанах. Вона була одним з перших авторів, які почали описувати реалії життя українських селян, а також історію свого рідного регіону. Її романи "Кавалери землі руської" і "Воробей" є важливими творчими доробками української літератури і відтворюють реальність і душу Бережан. Євгенія Барвінська - також з Бережан, відома письменниця, яка активно досліджувала історію міста. Вона написала кілька романів і оповідань про Бережани, які допомогли зберегти історичні факти та події, що відбувалися у місті. Одним з її найвідоміших творів є роман "Мій бідний малий народ", який описує життя українського села, в тому числі і Бережанського району. Внесок обох письменниць у культурну спадщину Бережан полягає в тому, що вони не лише прославили своє рідне місто через свою творчість, а й доклали зусиль до збереження його історії та культурних традицій. Вони стали посередниками між

минулим і сучасністю, дозволивши насолодитися історією і культурою Бережан через літературу.

Внески Катрі Гриневичевої і Марії Струтинської були незаперечними дороговказами культурного розвитку міста Бережан у ХІХ столітті. Вони не лише збагатили культурну спадщину Бережан, а й залишили позитивну слід у серцях мешканців. Катряна Петрівна Гриневичева народилася в сім'ї шляхтичів 4 лютого 1854 року в Бережанах, після навчання у відомих європейських університетах повернулася у рідне місто та стала одним із захисників української мови та культури. Вона активно працювала в українських громадських організаціях, а також була одним із засновників Бережанського народного будинку. Катряна Петрівна популяризувала українську культуру серед мешканців міста, організовувала постановки українських драматичних та музичних творів, а також активно дбала про розвиток освіти. Завдяки її особистому внеску, історія Бережан із часом стала невід'ємною частиною української культурної спадщини. Марія Струтинська, народилася 27 грудня 1872 року, також була вагомою постаттю у культурному житті Бережан. Вона працювала учителем, писала поезію та прозу. Струтинська була автором ряду літературних творів, що були присвячені рідному місту та його історії. Вона описувала замок та палац у Бережанах, а також прославляла красу ландшафту і загальну атмосферу міста. Її твори стали невід'ємною частиною літературної спадщини Бережан, які зберігаються до сьогодні та залишаються важливою частиною культурного діалогу між минулим та сучасністю.

Враховуючи, що мистецтво відображає глибокі людські емоції та думки, вивчення його стає важливим для розуміння самих себе, а також розбудови сучасного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Волинець Н. Смик Лідія / Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол. : Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2010. Т. 4 : А – Я (додатковий). 573 с.
2. Гачковський М. Мілена Рудницька - українська жіноча та національна діячка, депутат польського Сейму в 1928—1935 рр. / Гуманітарні науки, 2011. № 2. 126-133 с.
3. Дем'янова І. Дидик Галина Томівна / Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол. : Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1 : А-Й. 494 с.
4. Мазепа Л. Барвінська Євгенія Максимівна / Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1 : А - Й. 81 с.
5. Герасимова Г. П. Гриневичева Катря / Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. К. : Наукова думка, 2004. Т. 2 : Г - Д. 203. - 518 с.
6. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упорядк. В. А. Просалової. Донецьк, 2012. 516 с.

Світлана ПИЛИПИШИН, викладач
к. філол. н., доцент
Відокремлений структурний підрозділ
«Бережанський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України»

ЖІНОЧІ ПОСТАТІ БЕРЕЖАНЩИНИ В ІСТОРІЇ МІСТА ТА КРАЮ

У мальовничій долині річки Золота Липа розкинулося місто Бережани. Місцевість багата історико-архітектурними пам'ятками, мальовничими ландшафтами, знаменними постатями української історії, що проживали і творили на Бережанських теренах. Бережанці свято бережуть свою історію, примножують велич і славу старовинного міста.

Гордістю для Бережан є люди – ті, хто, проживаючи тут, в більшій чи меншій мірі спричинився до його культурного розвою і своєю творчістю навіть далеко за його межами утверджував за Бережанами славу міста шляхетного. У славній когорті визначних бережанців виокремлюються постаті скромних жінок, які зайняли своє вагоме місце в історії міста та краю.

Олена Кульчицька (1877-1967) – українська художниця. Її творчий доробок надзвичайно багатовимірний. Це і живопис, і декоративне мистецтво, і станкова графіка, і навіть ілюстрування друкованих видань. Вони поєднують кращі традиції народного та професійного мистецтва, відображають багатий внутрішній світ мисткині. Твори Кульчицької мали неабиякий успіх на міжнародних виставках у Польщі, Чехії, Німеччині, Фінляндії, Італії, США, Канаді.

Олена Львівна народилася 15 вересня 1877 р. в місті Брежани. Дівчинка змалку любила малювати, а батько всіляко сприяв захопленню доні. По закінченні навчального закладу при монастирі Сакраменток, Олена деякий час ходила на заняття до Львівської художньо-промислової школи. Там дівчина отримала базові знання з мистецтва, вчилась писати аквареллю.

Згодом дівчину віддали до новоствореної приватної школи Станіслава Батовського-Качора. Після Кульчицька навчалася у Львівській студії художників-реалістів, а поглиблювати свої знання подалася до Відня. Мисткиня отримала можливість відвідати культурні осередки Європи. Олена побувала в Мюнхені, Парижі, Лондоні.

Олена Кульчицька чимало пропрацювала в книжковій графіці. Вона ілюструвала книжки українських письменників, а також журнали, читанки й альманахи. Найяскравішою роботою стало оздоблення твору Івана Франка «Лис Микита».

Килимарство стало ще одним захопленням Олени. Вона розробила понад 80 ескізів малюнків. За цими проєктами ткацька фабрика випустила чимало килимових покриттів. Талановита мисткиня залишила нащадкам розписи на емалі, майоліку та вироби з бронзи.

Із 1938 р. Олена Кульчицька працювала у Львівському музеї етнографії. Там художниця створила безліч зразків національного вбрання з різних регіонів і різних часів.

За таку палку любов до всього національного Олену в 1952 р. позбавили професорської практики в Українському поліграфічному інституті імені Івана Федорова, де вона викладала графіку з 1945 р. Під час другої радянської окупації Кульчицька мала змогу, як і багато митців, виїхати за кордон. Проте художниця відмовилася й залишилася у Львові.

Нині роботи мисткині зберігаються в найбільших музеях України та в приватних зібраннях. У 1971 р. в квартирі художниці у Львові був відкритий Художньо-меморіальний музей.

Галина Дидик (1912-1979) була з тих людей, які самовіддано, беззастережно віддали все своє життя боротьбі за українську незалежну державу, тим самим наблизивши її для нас.

Галина Дидик («Анна», «Молочарка») народилася 17 квітня 1912 р. в селі Шибалин Бережанського повіту в багатодітній селянській родині. Її батько свого часу воював у лавах Української Галицької армії, тож, мабуть, дух визвольної боротьби Галина успадкувала від нього.

У рідному селі закінчила початкову школу. У 1920–1923 рр. навчалася у Бережанській гімназії. В 1931 р. закінчила вчительську семінарію у Бережанах. У 1932 р. працювала вихователькою дітей у родині священника з с. Верхомиля (Польща). 1935 р. закінчила курси у Львові, після чого працювала у місцевих дитячих садках. У січні 1937 р. повернулася до рідного села, де викладала у сільськогосподарській школі. Згодом вступила до кооперативу і працювала інструктором у містах Підгайці, Зборів, Бережани на Тернопільщині. У 1940 р. була заарештована в Бережанах. Їй вдалося визволитися з тюрми у травні 1940 р. Згодом переїхала до Львова, де навчалася на курсах медсестер.

Офіційно членом ОУН Дидик стала у березні 1944 р., коли урочисто склала присягу, хоча націоналістичною й підпільною діяльністю вона почала займатися значно раніше, ще під час навчання в учительському семінарі. Вона мала безліч турбот – збирала медикаменти для повстанців, організовувала підпільні лісові шпиталі й курси для медперсоналу. Все це в умовах підпілля діяло не гірше, аніж медичне забезпечення регулярних армій.

Додатковою турботою для Галини стало її призначення (одночасно з виконанням попередніх обов'язків) референтом, координатором роботи особистих зв'язкових командарма УПА Романа Шухевича (псевдо – Тур). Так само вона відповідала за мережу конспіративних криївок та їхніх господарів, а ще – за здоров'я самого Шухевича.

Останнє місце перебування головнокомандувача УПА було організоване у с. Білогорща біля Львова. Для Р. Шухевича було збудовано криївку, де він мав змогу переховуватися, майже, протягом півтора року. Однак криївка була викрита і під час затримання Галина Дидик хотіла вжити отруту, яку завжди носила із собою. Однак солдати НКВС перешкодили їй це зробити.

23 грудня 1979 р Галина Дидик померла від інфаркту в Христинівській лікарні. Поховали її на батьківщині – у Бережанах.

Іванна Легета («Помста») (1920-1945) – зв’язкова УПА – народилася 1920 р. в с. Рай Бережанського району. Членкиня ОУН. У її домі наприкінці серпня 1945 р. провів ніч генерал УПА Роман Шухевич і вранці, ще до сходу сонця, разом з особистою охороною пішов на терени Рогатинщини до с. Пуків. На ранок хату оточили енкаведисти. В хаті залишились Іванна та охоронець «Назар». При спробі втечі через кукурудзяне поле «Назара» поранили й арештували. Іванна отруїлась. Хату більшовики підпалили, а дівчину ще живою витягнули гаками і залишили біля хати. Енкаведисти не дозволяли забрати її тіло і стежили, хто підійде. Тіло Іванни пролежало до кінця листопада, аж поки не випав сніг. Мати збрала останки дочки і вночі поховала їх таємно на Бережанському цвинтарі. З цієї родини за незалежність України загинуло троє осіб. Син Йосип, 1925 р. н., вояк УПА, загинув у бою на Підгаєччині 1947 р. та сестра Марійка, 1922 р. н., членкиня ОУН, яка під час арешту в селі Рогачин 1947 р. зажила отруту, щоб не потрапити до рук ворога живою. Але більшовики її врятували, а згодом замордували в Бережанській тюрмі. В 1993 р. з ініціативи голови сільського комітету Романа Перепічка на місці хати з таємним сховком для Проводу УПА раївчани насипали могилу і встановили дубовий хрест.

Перелік славних жінок Бережанщини можна ще продовжувати.

Список використаних джерел

1. Дем’янова І. Дидик Галина Томівна / Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. Т. 1 : А-Й. С. 494.
2. Олещук І. Галина Дидик – героїня українського визвольного руху. *Свобода*. 2022. 15 квіт. С. 1.
3. Олещук І. Зв’язкова генерала. *Свобода*. 2023. 7 квіт. С. 3.
4. Погорецький В. Жінки в боротьбі за волю України. Легета Іванна. URL: <https://zolotapektoral.te.ua>.
5. Коваль Я. Кульчицька йде. *Львівська газета*. 2013. 5 грудня. С. 3.

Назар СЕМЕНЕНКО, студент
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і
природокористування України»
Науковий керівник – Семененко Т.А.

АЛЛА ГОРСЬКА: УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦЬКЕ ДИСИДЕНТСТВО

Мистецьке дисидентство є унікальним явищем в історії України та художній культурі 50–70 років ХХ ст. Актуальність дослідження проблеми українського мистецького шістдесятництва та дисидентства в його контексті визначається низкою суперечностей, зокрема: між культурно-історичною, мистецькою значимістю цього феномена і його недостатньою ви- вченістю та

популяризацією; між освітньо-виховним потенціалом здобутків мистецького шістдесятництва та дисидентства і недостатнім їх представленням у змісті навчального процесу загальноосвітньої та вищої школи. Необхідність зняття цих суперечностей є очевидною.

Аналіз основних досліджень і публікацій виявляє широкомасштабність українського дисидентства як явища, що обумовило міждисциплінарний характер його вивчення істориками, філософами, політологами, мистецтвознавцями, зокрема: філософсько-світоглядні засади розвитку – Б. Захаров, Г. Касьянов, О. Пахльовська; культурно-історичні фактори в причинно-наслідкових зв'язках суспільно-політичного та особистісного життя – Н. Авер'янова, О. Бажан, О. Заплотинська; регіональні особливості, індивідуальний вияв у формах і засобах мистецтва – О. Голубець, О. Котова, М. Мусій, О. Петрова, Л. Тарнашинська, О. Федорук тощо. Однак, глибина проблеми виявляє неповне розкриття окремих її аспектів, зокрема персональний екзистенційний вимір життя і творчості Алли Горської (1929–1970) [1].

Життя і творчість Алли Горської є яскравим прикладом українського мистецького дисидентства. Художниця була не лише талановитим митцем, але й мужньою і принциповою особистістю, яка не побоялася протистояти тоталітарному режиму.

Одним із найважливіших екзистенційних виборів Алли Горської був вибір української ідентичності. Вона народилася та виросла в російськомовному середовищі, але ще в юності усвідомила свою українську приналежність. Художниця самотужки вивчила українську мову, почала писати вірші та малювати українські пейзажі.

Вибір української ідентичності був для Алли Горської не лише культурним, а й екзистенційним вибором. Це був вибір себе, своєї сутності, свого місця у світі.

Іншим важливим екзистенційним вибором Алли Горської була її творча самореалізація. Художниця прагнула до свободи творчості, до самовираження власного бачення світу. Вона не хотіла підкорятися ідеологічним установкам радянського режиму, не хотіла малювати картини, які не відповідали її власним переконанням [3].

Творчість Алли Горської була спрямована на відображення української національної ідентичності, на захист прав людини та свободи слова. Її роботи вирізнялися оригінальністю, глибиною і духовною силою.

Мистецька спадщина Алли Горської є значним внеском у українське мистецтво. Художниця працювала в різних жанрах і техніках, але найбільше відома своїм портретним живописом.

Портрети Алли Горської відрізняються психологічною глибиною і проникливістю. Вона вміла передати не лише зовнішній вигляд людини, а й її внутрішній світ, її думки і почуття.

Серед найвідоміших портретів Алли Горської є портрети її чоловіка, художника Василя Седляра, її сина, поета Івана Драча, а також портрети Тараса Шевченка, Лесі Українки та інших видатних українських діячів культури [2].

Крім портретного живопису, Алла Горська також працювала в галузі графіки, ескізів до вистав та вітражів. Її графічні роботи відрізняються лаконізмом і виразністю, а вітражі – величністю і монументальністю.

Мистецьке дисидентство є яскравим прикладом нонконформізму в мистецтві. Художники-дисиденти прагнули до свободи творчості, до самовираження власного бачення світу. Вони не хотіли підкорятися ідеологічним установам радянського режиму, не хотіли малювати картини, які не відповідали їхнім власним переконанням.

Мистецьке дисидентство було не лише художнім, а й політичним явищем. Воно стало важливим фактором у боротьбі за права людини та свободу слова в СРСР.

Дослідження українського мистецького дисидентства є важливим завданням для сучасної науки. Це явище має значний науковий та суспільний інтерес.

Життя і творчість Алли Горської є яскравим прикладом українського мистецького дисидентства. Художниця була не лише талановитим митцем, але й мужньою і принциповою особистістю, яка не побоялася протистояти тоталітарному режиму.

Творчість Алли Горської є цінним внеском в українське мистецтво. Вона відображає українські національні цінності, духовність і боротьбу за свободу.

Список використаних джерел:

1. Авер'янова Н. Мистецька еліта України: Алла Горська в когорті шістдесятників. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Українознавство. 2014. Вип. 1. С. 57–59.
2. Бажан О.Г. Шістдесятництво / Історія України. Т. 13. Київ : Наукова думка, 2013. С. 641–642.
3. Плеяда нескорених: Алла Горська. Опанас Заливаха. Віктор Зарецький. Галина Севрук. Людмила Семикіна : біобібліогр. нарис / авт. нарису Л.Б. Тарнашинська; бібліограф-упоряд. М.А. Лук'яненко; наук. ред. В.О. Кононенко ; М-во культури України, ДЗ «Нац.парлам. б-ка України». Київ, 2011. 200 с.

Тетяна СЕМЕНЕНКО, викладач

Відокремлений структурний підрозділ

«Ірпінський фаховий коледж

Національного університету біоресурсів і

природокористування України»

ТВОРЧІСТЬ ЛІНИ КОСТЕНКО ЯК ЯВИЩЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

Творчість Ліни Костенко є визначним явищем в українській літературі. Коли жорстоко переслідувалися свобода слова, в добу ідеологічного тиску на

митців, її вірші звучали як бунт проти покори і стандартів, завдяки чому її слово виходило за межі суто літературні, ставало духовно-суспільним чинником, і є постійно актуальним. Тому мета статті, звернути увагу на творчість Ліни Костенко як явище національної культури.

Перші вірші Ліна Костенко надрукувала 1946 року. Поетичні збірки «Проміння Землі» (1957), «Вітрила» (1958), «Мандрівки серця» (1961) засвідчили прихід в українську літературу сильної творчої особистості. Органічна відстороненість від імпульсів суєтної «злободенності», а натомість чутливе сприйняття й переживання високих моральних і громадянських проблем та запитів доби, природність і чистота ліричного світу, культура письма, незалежність голосу – все це привернуло увагу читачів, які прагнули слова чесного і яскравого [1].

Ліні Костенко судилося стати «цитаделлю духу». Візитною карткою її поезії стала безкомпромісність. З перших кроків своєї творчості Ліна Костенко обрала собі нелегкий шлях як поет і пісенник. Пряме і чесне висловлювання своєї думки у віршах і прозі стало її життєвим призначенням. В її поезії завжди присутнє повстання проти буденності та плинності життя людини.

Твори Ліни Костенко заставляють читача замислитися, формують свідомість та потяг до прекрасного. В них майстерно сплітаються історичні мотиви із сучасністю, любов та реалії життя. В своїх віршах вона звертається безпосередньо до читача, надихаючи його на шляхетні дії та осмислене життя.

За часів «безмовності» й одностайності вона створювала неповторні образи, відмінні від загальноприйнятих, що вимагало від поетеси певної самозреченості та відваги. Фахівці української літератури висловлюють думку, що своєю творчістю Ліна Костенко «врятувала честь української літератури» в часи стандартизації і суцільного схвалення будівельників соціалізму.

Ліна Василівна Костенко є знаковою постаттю українського «шістдесятництва». Шістдесятники у своїх творах визначали напрямки подальшого розвитку рідної літератури на українських землях і прокладали мости до мистецтва світової української діаспори. Література демонструвала такі естетичні горизонти, які у своїй повноті часом не піддаються раціональному розмислові. Симбіоз долі народу і стану культури постає як постійно чинний центр. Тому шістдесятників і назвали митцями національної ідеї.

Рідкісний жанр в українській літературі представляє історичний роман Ліни Костенко у віршах «Маруся Чурай» (опублікований 1979 року), який мав великий успіх серед читачів. Працюючи над цим романом Ліна Костенко, використала напівлегендарні, скупі історичні відомості про співачку-поетесу Марусю Чурай з Полтави, які дійшли до нас у народних оповіданнях [1].

Історія часто присутня в поезії Ліни Костенко. Саме драматичні, а то й трагічні моменти в долях людей дають їй поштовх для поетичної творчості, що цілком відповідає особливостям світовідчуження Ліни Костенко. В історичному романі «Берестечко» (написаний в 1966-1967 рр., вперше виданий у завершеному вигляді у 1999 р.) трагедія нещасливого для Богдана Хмельницького й козаків програного бою під Берестечком (1651 р.) стала визначальною, доленосною у всьому ході боротьби у Ліни Костенко як

узагальнений образ національної історичної поразки, яка проєктована на минулі й на майбутні часи. Минуле цікавить поетесу своєю схожістю з днем сьогоднішнім, тому що воно має властивість так або інакше повторюватися – і саме ця повторюваність дає можливість оцінити сучасність і навіть зазирнути в майбутнє. В монологах Богдана болісне переживання національної долі самою поетесою. «Не допускай такої мислі, що Бог покаже нам неласку. Життя людського строки стислі. Немає часу на поразку» [2].

Поезія Ліни Костенко, яка переважно сповнена трагедійних нот, здатна викликати благодотворний ефект очищення через випробування долі. Сучасний український письменник Юрій Андрухович охарактеризував внесок Ліни Костенко у побудову незалежної України так: «Саме вона прищепила сотням тисяч українців непохитну впевненість у тому, що цензура - це зло і злочин, а самоцензура дорівнює самогубству. Саме вона привчила не дуже сміливих людей до того, що слова «незалежність», «гідність» і «свобода» існують в мові не просто так». Адже покликання її пробудити в людині людяне [3].

Яскравою подією є також і перший прозовий роман Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». Книга вийшла тиражем 70 тис. примірників. Головне у книзі – світ. Життя у галактичному й планетарному вимірі, мозаїка. Таке викладення матеріалу нагадує добу бароко, де особиста доля постає лише краплинним мікрокосмом, але організованим за універсальними законами макросвіту.

Прикметною рисою творчості поетеси є інтелектуалізм – злеті думки, яка в трагічних історичних подіях минулого, намагається знайти сенс буття людини, нації і навидь людства. Але кінцева зупинка в цьому пошуку нелегких істин наших нелегких часів – все ж не безвихідність та відчай, а гостре прагнення краси, гармонії, людяності, бажання здолати байдужість, пробудити розум та гідність людську.

Список використаних джерел:

1. Іван Дзюба. Пишеться «Велика книга нашого народу...»// Ліна Костенко Берестечко. Київ 2010. С.185-205.
2. Костенко, Ліна. Гуманітарна аура нації, або дефект головного дзеркала. Київ 1999. – 32с.
3. Ліна Костенко: біобібліогр. покажч. / упоряд.: Г. В. Волянська, Л. А. Кухар; авт. нарису В. Є. Панченко; наук. ред. В. О. Кононенко; М-во культури України, Нац. парлам. б-ка України. – К., 2015. – 288 с. – с.5-9: [Електронний ресурс]: https://nlu.org.ua/resources/nashi_vydannya/lina.pdf

Андрій СОВА, студент
Відокремлений структурний підрозділ
«Ірпінський фаховий коледж
Національного університету біоресурсів і природокористування України»
Науковий керівник – Семененко Т.А.

МІСЦЕ СОЛОМІЇ КРУШЕЛЬНИЦЬКОЇ В УКРАЇНСЬКОМУ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

Соломія Крушельницька є видатною вокальною співачкою кін. XIX – поч. XX ст. відомою у світі. Її вокальна творчість зайняла належне місце в українському оперному мистецтві, широко популяризувала народну пісню у музичному світі.

Соломія Крушельницька – велична жінка античної краси з божественним голосом – була визнана найвидатнішою співачкою світу. Серед її численних нагород та відзнак, зокрема, звання «Вагнерівська примадонна» XX століття. Співати з нею на одній сцені вважали за честь Енріко Карузо, Тітта Руффо, Федір Шаляпін. Італійський композитор Джакомо Пуччіні подарував співачці свій портрет з написом «Найпрекраснішій і найчарівнішій Баттерфляй» після її тріумфального виступу у цій ролі. Успіхи Крушельницької на оперних сценах світу були успіхами і визнанням української музики й мистецтва [1].

Соломія Крушельницька народилася в селі Білявинці на Тернопільщині. З дитинства вона любила музику і мріяла стати співачкою. Вона навчалася співу в місцевого учителя музики, а потім у Львівській консерваторії, яку закінчила з відзнакою у 1893 році.

Після закінчення консерваторії Соломія Крушельницька дебютувала в опері «Наталка Полтавка» М. Лисенка в Львівському оперному театрі. Її виступ був надзвичайно успішним, і вона одразу ж стала популярною співачкою.

У 1894 році Соломія Крушельницька дебютувала в опері «Травіата» Дж. Верді в Театрі Ла Скала в Мілані. Її виступ був справжнім фурором, і вона одразу ж завоювала славу однієї з найвидатніших співачок світу [2].

У наступні роки Соломія Крушельницька гастролювала по всьому світу, виступаючи в оперних театрах Європи, Америки та Азії. Вона співала в операх Верді, Ріхарда Вагнера, Джакомо Пуччіні, Петра Чайковського та інших композиторів.

Соломія Крушельницька була не лише талановитою співачкою, але й справжньою патріоткою України. Вона завжди виступала за українську культуру та мистецтво. У 1923 році їй було присвоєно звання народної артистки України.

Соломія Крушельницька померла 16 листопада 1952 року у Львові. Вона була похована на Личаківському кладовищі поруч з могилою Івана Франка.

Соломія Крушельницька була однією з найталановитіших оперних співачок свого часу. Вона мала досконалий голос, який поєднував у собі силу, красу і емоційність. Її вокал був надзвичайно виразним, і вона могла передавати найтонші нюанси людських почуттів.

Крушельницька також була чудовою актрисою. Вона вміло втілювала на сцені характери своїх героїнь, і її виступи були завжди переконливими і хвилюючими.

Соломія Крушельницька мала величезний вплив на розвиток української оперної школи. Вона була першою українською співачкою, яка завоювала світову славу. Її успіх надихнув багатьох українських співаків і композиторів, і сприяв розвитку української опери в цілому.

Крушельницька також була активним пропагандистом української музики. Вона часто виступала в концертах з творами українських композиторів, і її виступи сприяли популяризації української музики в усьому світі.

Соломія Крушельницька була справжньою патріоткою України. Вона завжди виступала за українську культуру та мистецтво. Під час Першої світової війни вона співала для українських вояків, і її виступи були справжнім піднесенням для них [3].

Крушельницька також була активним членом українського культурного руху. Вона підтримувала молодих українських композиторів і співаків, і сприяла розвитку української культури в Галичині та в інших регіонах України.

Соломія Крушельницька - одна з найвидатніших постатей в українському музично-театральному мистецтві. Вона була не лише талановитою співачкою, але й справжньою патріоткою України. Її творчість мала величезний вплив на розвиток української оперної школи, і вона є символом української культури та патріотизму.

Список використаних джерел:

1. Врублевська В.В. Соломія Крушельницька: роман-біографія / передм. О. Гончара. – К.: Дніпро, 1986., 358 с.
2. Соломія Крушельницька. Хроніка 1893-1920 рр. Муз.-мемор. музей С. Крушельницької у Львові; автор-упоряд. Д.Білавич. – Львів: Раст-7, 2019., 240 с.
3. Соломія Крушельницька. Спогади. Матеріали. Листування. У 2 ч. Ч. 1. Спогади / Вступ. ст., упоряд. і прим. М. Головащенко. Київ, 1978. 398 с.